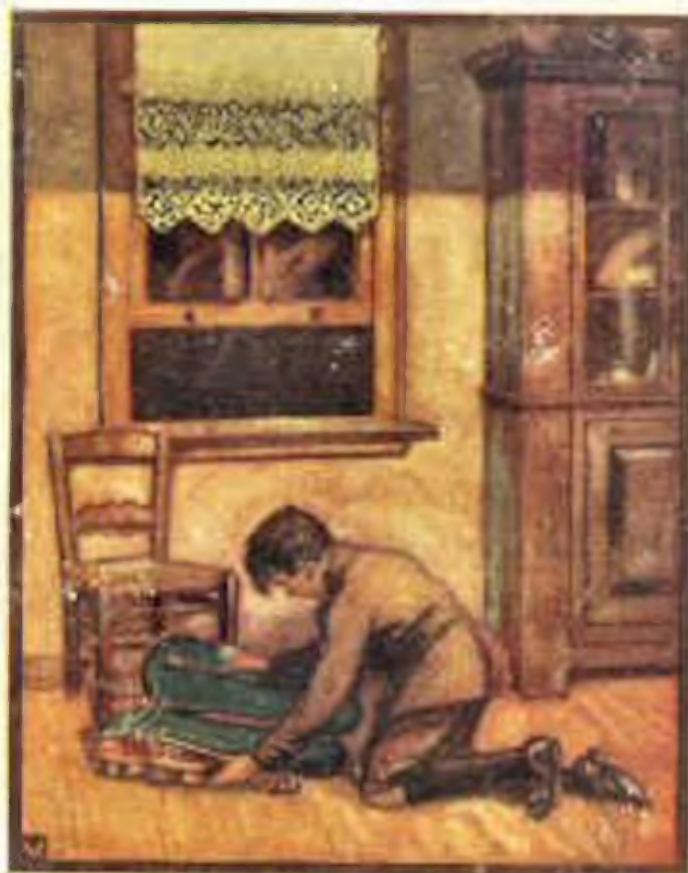

EEN KEREL

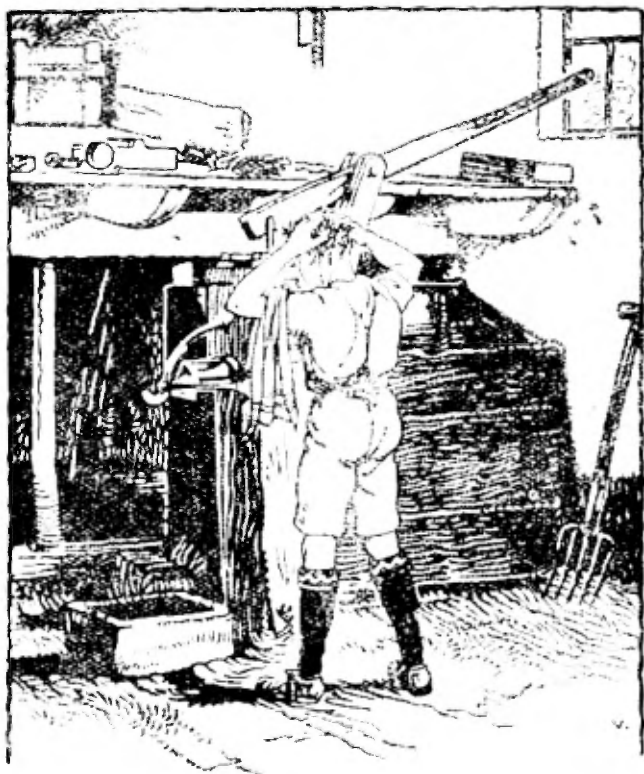
DOOR D. VAN DER SPIEGEL

RIJKS
GECENTR. BUREAU

EEN KEREL

DOOR D. VAN DER SPIEGEL

TEKENINGEN VAN JAAP VEEMENDAAL

**RIJKERK
GEALFENBACH**

I.

HET GROOTE NIEUWS.

Dat was nou toch zoo vervelend mogelijk. Niet genoeg, dat vader z'n halve leyen in Engeland zat, maar nou ging moeder ook.

Ja, vader was ziek geworden en moeder ging hem verplegen, maar was dat zoo hard noodig? Moeder zei natuurlijk van wel en dan diende je je mond te houden, maar hij, Henri, vond, dat vader het daar bij grootmoeder goed genoeg had en ook zonder moeders zorgen wel beter zou worden. Levensgevaarlijk was het natuurlijk niet, anders zou hij zelf wel mee mogen, maar nee, hij moest bij oom Kees en tante Hanna gaan logeeren op dat saaië dorp, hij moest daar blijven tot vader en moeder samen zouden terugkomen, maar lieve tijd, wanneer zou dat zijn? Vader was zenuwziek, had moeder gezegd, en zoo iets kon lang duren, hoor!

Een geluk, dat hij op de H. B. S. was, anders mocht hij naar die dorpschool stappen, maar nou kon het niet anders, of hij moest elken dag met het locaaltje naar de stad. Ja, dat was het eenige leuke van 't geval, dat elken dag met den trein meegaan. Wat zouden de andere jongens daar wel van zeggen? Hij zou het ze maar eens gauw gaan vertellen. Ze hadden dezen Woensdagmiddag toch niet veel te doen, misschien konden ze wel met z'n vieren naar de duinen.

Als moeder het tenminste goed vond.

Ja, moeder vond het goed. Moeder vond de laatste dagen eigenlijk alles goed. Moeder deed zoo vreemd soms. Ineens voelde je, dat ze je aankeek, terwijl je rustig aan je werk zat, en keek je dan op, dan sloeg ze de oogen neer. Erg

raar, hoor! Zoo deed ze vroeger nooit. Soms ook zagen haar oogen zoo rood. Dan had ze gehuild natuurlijk. Ze vond het dus zelf ook lang niet leuk, naar Engeland te gaan. Zou het dan misschien tóch erg zijn met vader? Hij was het laatste jaar veel vaker en langer op reis geweest dan vroeger ooit gebeurd was en nu had hij daar die ziekte te pakken gekregen. Gelukkig, dat hij niet in een hotel of ziekenhuis lag. Hij was bij grootmoeder, moeders moeder, en daar was het wat fijn. De vorige groote vakantie was Henri er nog geweest, zes weken wel, en o, wat had hij toen genoten. Grootmoeder woonde op een aardig dorp, een uur of vijf van Londen af. Ze was een vriendelijke oude dame met zilverwit haar. In 't eerst was het altijd weer even moeilijk met de taal, want grootmoeder verstond geen Hollandsch, maar met een week was je daar door en als je dan terugkwam — fijn hoor — geen enkele jongen van je leeftijd sprak zoo goed Engelsch. Een feit, dat Dolf en Ed op school veel beter waren, maar tegen zijn Engelsch kon niemand op.

„Was het maar waar,” zuchtte Henri toen een kwartier later Dolf hem vroeg, of hij met z'n moeder mee mocht. „Kerel, als dat zoo was, zou ik het je toch zeker wel een beetje anders vertellen, niet?”

Ja, Dolf begreep, een domme vraag gedaan te hebben. Frits en Ed, aan wie ze samen het groote nieuws gingen vertellen, snapten het dadelijk.

„Wat een strop!” riep Frits.

„En wat ga jij aanvangen?” vroeg Ed.

„Ja, dat is het juist, ik moet naar oom Kees. Een eerste boerekaffer, jo! Je zou niet denken, dat dät een broer van mijn vader was. Natuurlijk vroeger te stom geweest, om te leeren, en daarom maar boer geworden.”

„Pas maar op,” lachte Ed, die wel eens wat hatelijk kon zijn, „als jouw cijfers niet beter worden, maakt hij van jou ook nog een boer.”

„Wou je zeggen, dat ik stom ben?” nijdigde Henri.

„Stom, nee, wij kennen je beter,” lachte Frits. „Als jij net zooveel uren thuis moest zitten blokken als ik, won je het wel van me.”

„Dat is het juist,” deed Henri gewichtig, „ik ben niet

van plan, me dood te werken. Dank je wel, hoor! Ik kom er toch wel. En die oom heeft niks over me te zeggen, dat snap je toch? Die mag over z'n eigen uilskuikens vaderen, maar ik sta daar buiten. Ik ben er in den kost, anders niet."

"Op kamers, moet je zeggen," vond Ed, "dat staat beter."

"Op mijn buitenverblijf is nog mooier," vulde Frits aan.

"Ik word van nu aan forens," zei Dolf met z'n neus in de lucht. Henri voelde zich gekrenkt en geen beetje ook. Moet je zoo gruwelijk den damp in hebben en dan door je beste vrienden geplaagd worden op zoo'n flauwe manier.

"Jullie zijn wondergrappige lui," antwoordde hij minachtend. "Voor clown in de wieg gelegd."

"Ik studeer voor grootmoeder, volgens den schele, dat weet je," zei Frits, die begreep, dat Henri nu niet te veel hebben kon.

"Ja jô, de schele, gunst, Henri, dien zie je dan ook niet meer," schrok eensklaps Ed.

"Nou en of," gooide Dolf vlug er tusschen, blij, dat hij het beter wist. "Henri gaat voortaan met den trein en hij komt bij ons koffiedrinken."

"Dat is flauw. Dan bij ons ook. Bij elk op z'n beurt," vond Frits.

"We zullen wel eens zien," meende Henri, nog een beetje boos, maar aan den anderen kant heel blij, dat de plaaglust van de jongens gezakt scheen.

"Ik vind het natuurlijk heel leuk, maar 't zou kunnen zijn, dat moeder liever had, dat ik naar een lunchroom ging."

"Of een hôtél," zei Ed.

"Nou," ging Henri voort, "dat zou nog zoo gek niet zijn, want mijn boerefamilie eet natuurlijk om twaalf uur en je snapt, dat ze bij mij niet met opgewarmde restjes hoeven aan te komen."

De jongens zwegen. 't Was waar, Henri van den Berg beschikte over veel zakgeld en deed altijd dingen, waar een ander niet aan dacht. Welke jongen van twaalf, dertien, zooals zij, zou ergens durven instappen, om er zoo op z'n eentje te gaan eten? Een broodje met een glas melk, dat ging, maar warm eten? Nee, dat deed je wel eens met vader en moeder, als je uit was, maar niet alleen en zeker

niet elken dag. Doch Henri was eenig kind, hoefde niet met twee, vier of vijf broers en zusjes te deelen, zooals zij. En zijn vader was rijk!

De stilte benauwde Henri een beetje. 't Was toch eigenlijk wel wat onaardig geweest, den jongens zoo'n antwoord te geven. Toen straks Dolf's moeder hem had aangeboden, koffie te komen drinken, had hij gezegd, dat hij het heel vriendelijk van mevrouw vond. Dolf had daar natuurlijk uit begrepen, dat het een uitgemaakte zaak was. 't Zou ook eigenlijk wel leuk zijn, om twaalf uur met de jongens mee naar huis te gaan, maar, ergens anders te eten, stond toch flinker.

„Zie je,” verbrak hij ten slotte de stilte, „'t zal er heelemaal aan liggen, wat moeder zegt. Daar zullen we het dan nog wel eens over hebben.”

Wat was Henri 's avonds blij, dat hij zijn vrienden dit antwoord gegeven had. Moeder was er direct sterk voor, dat hij het aanbod zou aannemen.

„Kind,” zei ze, „dat is een pak van mijn hart, want ik heb er al wat over getobd, dat je die uren tusschen den middag zoo heelemaal op jezelf zoudt zijn aangewezen. 't Is erg aardig van mevrouw Kielstra en je zegt morgen maar tegen Dolf, dat moeder er heel dankbaar voor is. Als ik eenigszins kan, zal ik zelf nog even naar mevrouw gaan. Willen Ed en Frits je ook nu en dan meenemen, goed, maar je moet eerst nog afwachten, of hun moeders met dat plan zijn ingenomen. Van Dolf z'n moeder weten we het in elk geval.”

„Maar moeder,” bracht Henri er tegen in, „bij tante Hanna eten ze om twaalf uur, hoe moet dat dan?”

En, wetend, dat z'n moeder het nooit graag iemand moeilijk maakte, ging hij voort: „Tante zou elken dag voor mij apart moeten koken; daarom was het beter, als ik hier in de stad ergens ging eten.”

„Tante Hanna zal met plezier wat voor jou klaarmaken 's avonds, jongen! En dan — eten ergens daar ben je ook nog te jong voor.”

„'t Zou wat! U kon het toch hier of daar gaan afspreken? Tante Hanna kookt toch al zulk akelig eten, dat weet u zelf ook best en als ze dan voor mij wat moest klaar-

maken, nou, dat wordt natuurlijk een opgewarmd restje van 's middags. Lekker, hoor! Als oom laat thuis komt, houdt ze het eten in bed warm, dat weet ik zeker. Zelf gezien. Voor zulk eten zou ik bedanken."

"Och kind," zuchtte mevrouw Van den Berg, „maak het je moeder toch niet nóg moeilijker. Ik zal wel met tante Hanna praten; 't zal best meevallen, denk ik."

Henri verschoof ongeduldig zijn stoel, ging onverschillig met de hand onder het hoofd zitten. Ook dat nog, een verwijt, dat hij het zijn moeder moeilijk maakte. Wie zou het 't moeilijkst hebben? Hij natuurlijk. Moeder ging fijn naar Engeland, naar vader en grootmoeder. Ja, 't was waar, dat ze hem moest achterlaten, maar zóó erg zou ze dat niet vinden, anders zou ze niet bij het eerste bericht van vaders ziekte direct klaar zijn geweest, om te gaan. Nee, moeder was heusch niet zoo erg te beklagen, vooral niet, als je zijn lot vergeleek met het hare. Hij moest naar een oom en tante van wien hij niet hield, naar neefs en een nichtje, waar hij niets aan vond, hij moest in alles met die boeren meedoen, terwijl moeder.... Bijna kwamen hem de tranen in de oogen, maar nee, dàt niet, hoor! Henri van den Berg was geen baby meer.

Doch even later kwamen ze toch. Dat was, toen moeder hem de handen op de schouders lei en hem zoo heel diep aankeek. Dat was, toen hij moeders stem hoorde beven, terwijl ze zei: „Han, jongen, je weet toch wel, hoe je moeder altijd voor je deed, wat ze kon? En dat doet ze nog, jongen! Ik kan je niet alles vertellen, maar er komt misschien een groote verandering in ons leven. We moeten flink zijn, Han, allemaal. Als het bij oom en tante je wat tegenvalt, och, sla je er dan als een flinke kerel doorheen. Een jongen van dertien is toch wel in staat wat te verdragen? Oom en tante zijn anders dan wij, maar in geen enkel opzicht minder, m'n jongen! Ik heb in deze dagen veel steun aan ze gehad. Gehoorzaam ze, Han, probeer van ze te houden en vergeet nooit, dat God je daar gebracht heeft. Waar Hij ons leidt is het altijd goed, Han! Als we maar voelen, dat Hij bij ons is. Daar moet je om bidden, Han! Je moet veel bidden, kind, ook voor je vader en moeder."

Henri wist geen antwoord. Hij was niet gewoon, z'n

moeder op deze wijze te hooren spreken. Vader, ja, die zei wel eens zulke dingen, maar moeder eigenlijk nooit. Ze was wel heel erg onder den indruk, hoor! Als ze „Han” zei, was het altijd zoo bijzonder, zoo wonderlijk, zoo — ja, daar kon je geen naam aan geven — dan was het of je weer ineens heel klein werd. En zooals ze het nu zei....

Graag had hij nog een heeleboel gevraagd, maar hij durfde niet. Hij wist niets anders te doen, dan zijn hoofd tegen moeder aan te drukken, heel stijf.

Twee dagen later bracht moeder hem weg.

II.

VAN HENRI EN HENK.

Ja, 't wàs leuk, zoo elken dag met den trein mee.

Wat voelde Henri zich, als hij 's morgens met de boekentasch onder den arm het groote hek voor ooms boerderij uitstapte. Hij liet dan zoo lekker al dat boeregedoe achter, hè? Even over halfacht moest hij al weg, maar wat gaf dat? Hij was hier toch altijd al heel vroeg wakker. Anders dan thuis, hoor! Daar sliep hij meest tot acht uur, maar 't was hier al om vijf uur een lawaai van wat ben je me. Ja, hij was gewoonlijk al vroeger wakker. Halfvijf liep in de kamer naast de zijne de wekker af en niet zoo zachtjes, hoor! Er scheen heel wat noodig te zijn, om oom en tante uit den slaap te krijgen. Nou, als dat ding uitgerateld was, mocht je je nog eens omdraaien, maar van rustig slapen kwam toch niet veel meer. Trouwens, om vijf uur kwamen de arbeiders, dan werden de paarden uit den stal gehaald; dan mochten de kippen hun hok uit; dan begon die vervelende Jaan, de meid, een geweldig aantal flauwe versjes te schreeuwen, terwijl ze aan 't werk was; dan hoorde je ook al gauw Henk, Anna en Piet lawaaischoppen, wat die boereschappen spelen noemden. Och nee, dan was er voor Henri geen denken meer aan slapen. En midden in den zomer begon dat lieve leventje nog een uur vroeger. Een

pretje, hoor! Maar wat was er aan te doen? Natuurlijk niets. Hij stond dan ook maar op en ging zich in dat hok, dat ze hier achterhuis noemden, wasschen. Ook zoo iets moois, dat ze er niet eens een waschtafel op na hielden. Of ja, ze hadden er wel een, maar die stond in de „leege bedstee” en werd alleen daaruit gehaald, als er logé’s waren.

„Jij bent nou onze huisgenoot geworden,” had tante gezegd. „Jou beschouwen we, zoolang je vader en moeder niet terug zijn, als onze eigen jongen, dus moet je maar net doen, of je thuis bent en je aan de pomp komen wasschen. Dat is lekker frisch.”

Hij had er niets op geantwoord. Tante bedoelde er natuurlijk een hartelijkheid mee, maar 't was anders te zot om over te praten. Stel je voor: „je doet maar net of je thuis bent” en „je gaat je aan de pomp wasschen.” Alsof hij thuis zich ooit aan een kraan, laat staan een pomp zou wasschen. Idioot was het, een waschtafel op te bergen en dan te eischen, dat de logé, want dat was hij toch, de *betalende* logé natuurlijk, zich in dat achterhuis kwam wasschen. Hij zou er eens over aan moeder schrijven, hoor! Moeder had hem op het hart gedrukt, aardig voor oom en tante te zijn, niet te klagen, als iets hem wat vreemd leek, het dan liever aan haar te schrijven, dus — dat zou hij doen. Misschien schreef zij dan wel aan tante, dat er verandering in moest komen. Voorloopig stapte hij dus maar elken morgen weer naar die pomp, die altijd ophield te loopen, als je den slinger even hadt losgelaten. De kinderen hier stonden te plonzen in den koelbak, maar hij had nog liever. Nee hoor, dat deed hij niet. Ze moesten dan maar zien en ondervinden, dat je niet zóó maar een boer maakte van een jongen uit de stad. Den eersten morgen had Henk voor hem gepompt, den tweeden had tante hem een teiltje gegeven, maar den derden had al niemand meer naar hem omgekeken, behalve Jaan, die, terwijl ze aan het karnen was, gevraagd had: „Jo, waarom ga je maar niet heelemaal een bad nemen? Je bent toch al een aardig eindje op weg.” Dat zag natuurlijk daarop, dat hij zijn hals en armen ook wasschte. Die lui hier wreven enkel d'r gezicht een beetje af. Zou hij nooit doen, dat moest die meid zich niet verbeelden. Hij had haar heelemaal geen antwoord gegeven. Zooveel

familiariteit was hij van een dienstbode niet gewoon. Hij had er ook lekker voor bedankt denzelfden handdoek te gebruiken, waar de anderen zich mee afpoetsten. Toen hij geen anderen zag, was hij eenvoudig zich met zijn zakdoek beginnen af te drogen, waarop tante een schoonen handdoek

gehaald en gezegd had: „Hou jij die maar voor jezelf. Leg hem maar op de bedsteêplank.” Ja, die bedsteêplank moest overal dienst voor doen. Daar lagen ook zijn boeken. Akelig, niet eens een kast voor jezelf te hebben.

Z'n pakken hingen in een groote klerkast, waar het Zondagsche goed van de heele familie in bewaard werd,

zijn ondergoed had tante in haar linnenkast geborgen en, wat verder zijn eigendom was, moest hij maar op de bedsteêplank deponeren. Zoo had hij dus niets, dat hij kon afsluiten. Echt vervelend. Als ze tusschen zijn boeken gingen neuzen, zouden ze daar wel eens iets kunnen vinden, waar ze niets mee noodig hadden. Hij leende veel boeken tegenwoordig van de jongens op school. Hij moest toch wát doen, als hij zooveel uren alleen op zijn kamertje zat? In 't begin had Henk hem willen laten meedoen aan allerlei flauwe spelletjes, maar hij had gezegd, geen tijd te hebben, omdat hij zooveel werk voor school had. Dat was geen leugen geweest. Hij had werkelijk veel te doen, máár — hij deed het niet. Hij las het eene boek voor, het andere na, alleen de leerboeken bleven meest gesloten. Thuis had moeder hem na het laatste slechte rapport telkens tot werken aangespoord, maar nu zou hij het er eens van nemen.

En héél zelden dacht Henri aan de belofte, zijn moeder gedaan, dat hij werken zou. Ze was zoo angstig geweest, dat hij zou blijven zitten; och kom, 't was nog lang geen overgangsexamen; pas begin Maart. Nog al den tijd, hoor! Hij had het hier toch al zoo akelig, als hij er nou ook nog hard bij werken moest, had hij heelemaal geen leven meer.

Zoo ging dan elken morgen Henri naar den trein met een tasch vol boeken en schriften, of hij de vlijtigste jongen was, dien men zich denken kon. Henk, zijn slechts een paar maanden oudere neef, keek hem vaak benijdend na. 't Moest toch fijn zijn, op de H. B. S. te zijn en te mogen studeeren. Hij ging op de Mulo hier in 't dorp en zat in zeven, of, sinds ze van een kopschool praatten, moest je eigenlijk zeggen: „in één.” Van de kopschool dan natuurlijk. Vader beweerde, dat je daar zoowat evenveel leerde, als in de eerste klas van de H. B. S., maar dat was vast niet waar, hoor! Henri had toch maar veel meer huiswerk dan hij. Eigenlijk had hij gehoopt, dat zijn neef ook wel naar de Mulo hier zou gaan. Dat zou leuk zijn geweest. Dan hadden ze samen op kunnen leeren, 's avonds ook samen hun werk kunnen maken, maar neen, Henri moest op de H. B. S. blijven, Henri mocht zijn werk alleen maken op het opkamertje, terwijl hij het altijd maar moest doen, waar het zoo eens uitkwam, dan eens op zolder, dan in 't achterhuis,

soms zelfs in de kamer, waar de anderen bij zaten. Vroeger had hij dit heel gewoon gevonden, maar na de komst van Henri was hij er anders over beginnen te denken. Waarom werd dat joch voorgetrokken? Ja, tante Nora, zijn moeder, was er zelf over komen praten, had lang met vader en moeder geboomd, had zelfs gehuild, wat je later nog best zien kon, en daarom werd die stadsche knul nou zeker voorgetrokken. Henk had het eerst fijn gevonden, een jongen van zijn eigen leeftijd altijd bij zich te hebben, Henk had zelfs een beetje opgeschept tegen zijn makkers over den deffigen neef uit de stad, maar nu die er een paar weken was, zou hij hem liefst maar direct weer zien vertrekken. Een mooie neef! Van een wildvreemde zou je nog meer aardigheid hebben. 't Was een en al verwaandheid aan dat joch. Dat begon al met zijn naam. Ze waren allebei naar grootvader genoemd, die „Hendrik” heette en altijd „Henk” genoemd werd, maar nee, dat meneertje moest „Henri” heeten. 't Beteekende hetzelfde, dat had vader vroeger al meer dan eens gezegd, toen Henk zelf nog geen Fransch kende, maar al beteekende 't hetzelfde, 't was toch niet hetzelfde. Ze waren nu eenmaal Hollanders en geen Franschen. Was die naam nou 't eenige maar geweest, doch nee, 't stadsheertje moest heelemaal anders behandeld worden. Op zolder was nog een bedsteê open, nee, Henri moest het opkamertje hebben, om er te slapen en te studeeren. Jaan moest elken dag Henri's schoenen poetsen, Henri kreeg voor de helft wittebrood, terwijl zij, behalve op Zondag, altijd tarwe aten, Henri had een handdoek apart, moeder was zelfs mal genoeg voor Henri, als hij thuiskwam, aardappels te bakken. Als zij bij heel ongunstig weer wel eens overbleven op school, omdat ze een kwartier van het dorp woonden, kregen ze altijd opgewarmd eten, maar voor meneer Henri werden aardappels gebakken en toen Anna hem een keer vroeg, of hij ze niet fijn vond, had hij gezegd: „Och, gebakken aardappels verveelt op den duur en koud vleesch was ik thuis ook niet gewend, evenmin als opgewarmde groente.” Toen Anna dat aan moeder vertelde, waren even een paar heel donkere plekjes op moeders wangen te zien geweest en ook dat rare, in moeders oogen, dat je alleen te zien kreeg, als ze heel boos was, maar ze

had alleen gezegd: „Hij zal er maar aan *moeten* wennen.”

Vader en moeder hadden, voordat Henri er was, gezegd, dat ze allemaal erg aardig voor hem moesten zijn, want dat hij wel diep te beklagen was, nu hij zijn vader en moeder allebei moest missen, maar wees nou eens aardig tegen zoo'n jongen! En dan had je ook nog het vervelende, dat de jongens van school begonnen te plagen. 't Was telkens: „Zeg Henk, waar is nou die leuke neef? Maken jullie samen je werk? Spelen jullie fijn?” Gruwelijk miserabel, hoor, dat te moeten aanhooren. 't Was natuurlijk, omdat hij er eerst nogal hoog van opgegeven had. Hij kende Henri zoo weinig, enkel van de korte bezoeken, die deze, samen met zijn ouders, op de boerderij gebracht had. Dan had hij er „niet veel aan” gevonden, maar van zoo'n paar uur kon je immers niets zeggen? 't Zou wel anders wezen, als ze voorgoed samen waren, had hij gemeend. Nou, 't was ook anders; Henri was véél onaardiger dan hij vroeger scheen. Tegen de jongens had Henk gezegd, dat Henri zoo schrikkelijk veel werk had en dat altijd eerst afmaakte. Zooveel mogelijk had hij ze van de boerderij gehouden, doch hoe zou het gaan, als de dagen langer werden? De jongens zouden hem willen zien, geloofden toch al niet, dat hij zooveel werk had. Koos van den meester had gezegd: „Onzin; jongens uit de eerste klas van een H. B. S. hebben het nog niet zoo druk. Mijn eigen neefje in Rotterdam zit er ook in en die is in een paar uur klaar.”

Henk was toen wel een beetje gaan twijfelen, maar — voor je plezier zat je toch niet den heelen avond alleen? Henri bleef er, zelfs als de lamp op was en ze allemaal gezellig in de kamer zaten, waar de kachel nog lustig snorde. Henri zat daar maar alleen bij z'n petroleumkachelkje. Piet, die stakker, was in 't eerst wel eens naar hem toe gegaan, maar was al gauw teruggestuurd. Henri wou niet gestoord worden.

Hoe zouden vader en moeder er toch over denken? Daar kwam je gewoon niet achter. Ze gaven dien jongen zijn zin maar. Alleen toen hij den eersten Zondag na kerktijd ook naar zijn kamer wou gaan, had vader gezegd: „Henri, vandaag blijf je hier. Op Zondag wordt in mijn huis niet geleerd.”

„Wat moet ik dan morgen tegen mijn aardrijkskundeleeraar zeggen, als ik mijn werk niet ken?” had hij snauwerig gevraagd.

„Dat ik je verboden heb op Zondag te werken,” had vader geantwoord. Met een nijdig gezicht was hij op een stoel neergevallen en toen moeder hem 's middags vroeg, of hij al naar Engeland geschreven had, was zijn antwoord geweest: „Hier wordt op Zondag niet gewerkt, hè? 'k Had het vandaag willen doen, maar nu moet het maar wachten.”

Moeder had geen woord teruggezegd. Wel een bewijs, dat ze flink boos was geweest. Anders zou ze wel verteld hebben, dat brieven schrijven op Zondag wel mocht. Vader deed het zelf wel eens. Nou, 't was heelemaal geen wonder, dat moeder boos was, had Henk gevonden. Als een van hun drieën zoo'n brutaal antwoord had gegeven, zou er nog wat anders opgezeten hebben. 't Was een saae Zondag geweest en ze hadden het allemaal fijn gevonden, toen hij den volgenden Zaterdag tot Maandag in de stad bleef logeeren bij die menschen, waar hij ook tusschen den middag was.

Ze hadden dat allemaal fijn gevonden. Ja, stellig, Henri zelf niet het minst. Met stralende oogen had hij direct „ja” gezegd, toen mevrouw Kielstra het hem vroeg.

„Eerst aan je oom en tante vragen, of die het goed vinden, vent,” had mevrouw gezegd. Bijna had hij geantwoord: „Die hebben er niks mee te maken,” maar die woorden had hij nog bijtijds ingeslikt. Mevrouw Kielstra was een best mensch, maar ze had van die rare ideeën. Als hij vertelde, hoe slecht het hem beviel op de boerderij, praatte ze altijd maar van „tevreden-zijn, oom en tante gehoorzamen, bedenken, dat ze nu de plaats van vader en moeder innamen” en meer van dien aard. Nou, dan zweeg Henri maar. Bij mevrouw Kielstra was hij een heel andere jongen dan bij oom en tante. Bij mevrouw Kielstra was hij altijd beleefd en spraakzaam. Wat kon hij aardig spelen met Dolf's zusjes. Wat bouwde hij elken dag weer een „hooge toren” voor het kleine broertje van twee jaar.

Ja, mevrouw Kielstra hield hij graag te vriend. Frits en Ed hadden eerst wel geroepen, dat hij bij hen thuis ook moest komen koffie drinken, bij elk om de beurt een week,

maar ze waren er niet meer op teruggekomen, terwijl mevrouw Kielstra hem altijd even aardig ontving. Den eersten dag had hij brood meegebracht, van die akelige „boereboterhammen”, een snee tarwe en witte op elkaar met een stukje kaas er tusschen, maar mevrouw had gezegd, dat dit niet meer hoefde. Fijn hoor! Hij at liever met hen mee.

Hij hoopte maar, dat ze hem elke week van Zaterdag tot Maandag vragen zou.

Maar dat deed ze niet.

III.

WAT HENRI DURFDE!

„Heb je het af, jô?”

„Nee!”

„Echt niet?” Verbaasd keek Dolf Henri aan. Hoe durfde hij! Dat was nou al weken achter elkaar, dat hij voor Brands geen slag uitvoerde. Brands was de Fransche leeraar, „de schele”, zooals ze hem noemden en wel eens vaker werd voor hem niet te veel gemaakt, omdat hij minder streng was dan de andere leeraars, maar zooals Henri, die maar ijskoud zei: „niet gemaakt”, zóó was er niet een in hun klas. Brands had het eerst bij een vermaning gelaten, Brands had hem de vorige week een uur laten blijven, om een stuk grammaire te leeren, maar toen was Henri den volgenden dag gewoon op hem afgestapt in de hal, waar een heeleboel jongens bijstonden, en had gezegd: „Compliment van mijn oom en dat u me nooit meer zoo lang houden mag. Als ik weer met den trein van zessen thuis-kom schrijft oom den directeur.”

Had je die oogen van Brands moeten zien. Je wist natuurlijk nooit wien hij aankeek, maar z'n schele kijkers schoten vonken. Dol was hij geweest en dat overkwam hem toch niet vaak. „Zorg jij, dat je den volgenden keer alles kent en afhebt, anders zal ik eens met den directeur spreken,” had hij gezegd. Dreigen deed Brands anders nooit, dus had

je te meer kans, dat hij het danig meende, als hij het deed. Ze hadden dan ook allemaal Henri aangeraden, het te doen, al was 't maar voor dien eenen keer. En nou kwam hij tòch weer zoo aangestapt. Dolf was er extra-vroeg voor opgestaan om z'n vriend van den trein te halen, nieuwsgierig, als hij was. Je snapte tòch niet, hoe die Han zoo luieren durfde. 't Werd vast zitten blijven. Want al maakte hij het bij de andere leeraars niet zóó bar als bij Brands, heelemaal klaar was hij nooit. 't Schriftelijk werk raffelde hij vlug af, waardoor het wemelde van de fouten en wat geleerd moest worden, nou, dat werd in den trein even overgekeken. 't Was nog veel erger nu dan vroeger, toen hij bij zijn moeder was. Die oom lette er zeker heelemaal niet op. Henri was daar nu een week of zes, maar in dien tijd had hij minder gedaan dan een ander in zes dagen. Hoe het vandaag gaan zou?

„Je schijnt het nogal erg te vinden,” lachte Henri. „Heb je er soms niet van kunnen slapen, dat je zoo vroeg uit je bedje gekropen bent?”

„Larie,” bromde Dolf. „Zal mij scheef zitten, wat jij doet. Je moet zelf weten, of je er tusschen wilt loopen.”

„Er tusschen loopen,” smaalde Henri, „hij zal zijn snater wel houden. Ze dreigen allemaal met den directeur, maar 't is toch maar heel zelden, dat ze hem er bij halen.”

„En Brands dreigt nooit. Daarom zou ik bang zijn,” meende Dolf.

„Nou, in 't ergste geval krijg ik een standje van den directeur. Best, hoor! Dat heb ik er wel voor over, om den schele te toonen, dat zijn dreigementen me koud laten.”

„Er kan ook een brief naar huis gaan.”

„Naar Engeland zeker!”

„Nee, naar je oom.”

„Nou zeg, mijn oom! Je weet wel, hoeveel ik me van dien aantrek. Die heeft nou al wel gezien, dat ik me niet op mijn kop laat zitten. Nee jo, de heele zaak kan me geen spat schelen. Als de schele een groote snater openzet, zal je eens zien, wat ik doe. 'k Zal jullie allemaal laten lachen en hem laten gloeien van nijd.”

Bij school gekomen, ontmoetten ze Ed, Frits en andere jongens, die allemaal even nieuwsgierig waren. Gek, zoo

vaak werd door andere leeraars met vertellen aan den directeur gedreigd en dan waren ze het al vergeten, eer ze op straat waren, maar, nu het Brands betrof, namen ze er zooveel notie van. Och ja, zie je, Brands, 't was niet, wat je noemt een leuke kerel, maar kwaad was hij feitelijk ook niet. Nooit nog had hij om- of opgekeken, als op straat „schele” geroepen werd en hoe kalm hield hij zich niet, als ze bij de les telkens deden, of ze niet wisten wien hij aankeek. Verleden week nog had Bram Stevens geantwoord, toen het de beurt van Hans Verhagen was, maar onverstaanbaar had hij gezegd: „Niet voor je beurt, Bram, ik bedoelde Hans. Hans, wist jij het soms niet?”

„O, jawel, mijnheer, maar ik,”

„Natuurlijk, je wist niet, dat ik jou bedoelde. Voortaan zal ik jouw naam altijd noemen.”

Zie je, als iemand, die zóó kalm bleef, kwaad werd, jongen, dan moest je oppassen.

Henri scheen onbewogen, toen het uur van de Fransche les naderde. Eerst hadden ze wiskunde gehad. Hij had zijn schrift ingeleverd, waarbij Bongers hem had aangezien en gezegd: „Maar weer wat neergekrast, Van den Berg?”

Henri had de schouders opgehaald. 't Was stiller dan anders onder het verwisselen van leeraar. Ieder dacht aan Henri, maar niemand zei er meer iets over.

Daar had je Brands.

Ja, daar had je hem, doodbedaard, als altijd. 't Stapeltje schriften werd neergelegd, de klas eens overzien, toen klonk het traditioneele: „Schriften, jongelui.”

Henri bleef onbeweeglijk zitten.

„Jouw schrift, Van den Berg?”

„Is thuis, meneer.”

„Zoo, waarom?”

„Omdat ik het niet gemaakt heb.”

„En waarom heb je het niet gemaakt?”

„Omdat ik geen zin had, meneer!”

„Ben je vergeten, wat ik gezegd heb?”

„Nee, meneer.”

„Herhaal het dan maar eens.”

„U hebt gezegd, dat u met den directeur zoudt spreken, meneer.”

„En als ik dat doe?”

„Dan doet u het, meneer.”

Henri keek strak voor zich, wist zonder op te zien wel, dat ze allemaal op het punt stonden in lachen uit te barsten. Feitelijk had hij het bij deze laatste woorden al verwacht, maar nee, ze hielden zich nog koest.

„Heb je er ook over gedacht, Van den Berg, wat de directeur zal doen, als ik hem vertel van je onwil en brutaliteit?”

„Hij zal u aanhooren, meneer, dat hoop ik tenminste voor u.”

Nog lachte de klas niet. Toch hoefde je niet zoo heel scherp te kijken, om te zien, dat het meerendeel zich bijna niet meer kon inhouden. Een enkele voelde zich wat van de wijs gebracht door de ijzige kalmte, waarmee Brands Henri's brutaliteit opnam, maar de meesten waren enkel vol aandacht voor wat Henri zei.

„Ja, Van den Berg, ik geloof ook, dat de directeur mij zal aanhooren en ik ben bang, dat hij een zwaarder straf voor je heeft dan een uur hier blijven.”

„Best mogelijk, mijnheer!”

„Jongen,” en wie goed luisterde hoorde een vreemden klank in meneer Brands' stem, „jongen, geef jij nergens om?”

„O, jawel, meneer.”

„Zoo, waarom dan nog wel?”

„Ziet u, als iemand me aankijkt, dan sidder ik; dan kan hij alles van me gedaan krijgen.”

Die woorden — dat gezicht van Henri. —

De klas bulderde het uit. Zelfs wie niet lachen wou, moest wel meedoen.

Mijnheer Brands wachtte, tot de stilte terugkwam en zei toen: „We zullen dan straks samen aan den directeur gaan vragen, of die je eens aankijken wil?”

Toen begon hij zijn les, onbewogen, als altijd.

Er waren jongens, die hem bewonderden.

Er waren jongens, die ontzag voor hem gekregen hadden.

Dat voelde Henri.

Dat maakte hem woedend.

Onverschillig slenterde hij mee, toen Brands om twaalf uur aan de deur van hun lokaal hem stond op te wachten.

Nu ging het gebeuren. De directeur wist natuurlijk het heele geval al. Van elf tot twaalf was een mooie tijd, om iemands doopceel te lichten.

Ja, de directeur wist al aardig wat, maar toch niet van mijnheer Brands, naar Henri merkte. 't Zou tenminste anders al heel groot comediespel zijn.

„Meneer Brands en dat is . . . Van den Berg, geloof ik, hè?”

„Jawel meneer,” zei Brands, „dat is Van den Berg, die geen zin heeft z'n werk te maken en me verteld heeft, dat hij maar om één ding geeft en wel hierom, dat iemand hem eens flink aankijkt. Nou, dat kunt u beter dan ik, daarom breng ik hem hier.” Even later was Brands weg.

Heel stil was het in de kamer. Henri zag alles, zag die tafel vol papieren, dien grooten inktkoker, den kalender aan den wand, de stofjes dansend in een bundel zonnestralen — Henri zag heel goed het patroon van het vloerkleed, ja, dat het beste van alles — maar Henri zag niet de oogen van den directeur.

„Word jij zoo graag aangekeken, Van den Berg?”

Geen antwoord.

„Ik denk, dat het heel moeilijk is, jou aan te kijken, jongen. Als je zoo den vloer blijft bestudeeren, valt dat lang niet mee. Jij hebt bepaald heel wat op je geweten. Eerlijke jongens durven iemand wel in de oogen zien.”

„Ik ben niet oneerlijk, mijnheer,” antwoordde Henri, nu even opkijkend.

„Van je oneerlijkheid heb ik ook nog niet gehoord, wel van je luiheid. Mijnheer Brands is de eenige leeraar, die vandaag voor het eerst over je klaagt. Aan alle kanten moet ik hooren, dat jij zoo'n rare jongen bent. Dat spijt me heel erg, vent. 't Spijt me altijd, wanneer een jongen niet werken wil, maar voor jou spijt het me dubbel. Je snapt misschien wel, waarom, hè?”

Nu keek Henri den directeur verwonderd aan. „Nee, mijnheer,” zei hij.

„Zoo?” vroeg deze en staarde eenige oogenblikken peinzend voor zich uit, „zoo, snap je dat niet? Vertel me dan eens, waar zijn je ouders?”

Henri verwonderde zich nog meer. Wat hij verwacht had, niet zülke vragen.

„In Engeland, mijnheer,” antwoordde hij.

„Al een heelen tijd, hè?”

„Ja, mijnheer, vader al ruim vier maanden en moeder een week of zes.”

„Weet je ook, waarom ze daar zijn?”

„Vader was er voor zaken en werd ziek. Moeder is hem toen gaan oppassen.”

„Ja ja, en wanneer komen ze terug?”

„Weet ik niet, mijnheer.”

„Schrijven ze er nooit over?”

„Moeder schrijft, dat vader nog niets opknapt en zolang hij niet beter is, komen ze niet terug.”

„En nou ben jij bij je oom en tante, is 't niet?”

„Ja, mijnheer!”

„Beleven die evenveel plezier van je, als wij hier op school?”

Henri haalde de schouders op.

De directeur zweeg, scheen te denken.

„Kijk me nou eens flink aan, Van den Berg,” zei hij na eenige oogenblikken en, toen Henri dit deed, ging hij voort: „Ik zei daar even, dat vooral van jou het me speet, dat je niet beter werkte. Dat heeft verschillende oorzaken, jongen! In de eerste plaats weet ik, dat je een helder hoofd hebt en vond ik het daarom jammer, je met zoo'n slecht rapport naar huis te zien gaan. Je moeder is in die dagen bij me geweest. Je moeder had er verdriet van, Henri.”

Nu schrok hij heusch. De directeur noemde je nooit bij je voornaam, wist vast de meeste voornamen niet eens en dan — moeder was bij hem geweest. Dat had ze nooit verteld. Eigenlijk niet eerlijk, maar, ze had er verdriet van gehad, zei de directeur. Ja, dat wist hij zelf ook wel, alleen had hij nooit kunnen denken, dat het zóó erg was. 't Was niets voor haar, zoo maar naar den directeur te gaan, hoor!

„Ja jongen, ze had er verdriet van, groot verdriet ook. Je bent haar enige en daarom moest je te meer je best doen, haar en je vader genoeg te geven. Je ouders — daar in Engeland — ze zijn er — niet voor hun genoeg, jongen! Als ze nou ook nog straks, als dit rapport uitkomt, angst moeten hebben, dat je blijft zitten, zijn ze dubbel te beklagen. Bovendien — zitten-blijven — dat zou je toch zeker niet graag willen?”

Zacht antwoordde Henri: „Nee, meneer.”

„Vertel me nou eens precies wat bij meneer Brands gebeurd is.”

Henri vertelde, liet niets weg.

„Niet erg aardig ten opzichte van een leeraar, die zóóveel geduld met je had, hè?”

„Nee, meneer!”

„Nou, luister eens, Van den Berg,” en de stem van den directeur klonk weer heel gewoon, „met Fransch zul je nog wel bij te halen zijn; makkelijker dan met andere vakken. Morgenochtend om halfnegen ben je hier bij me met je Fransche boeken en schriften. We zullen dan zien, hoeveel je achter bent en elken avond maak en leer je voor mij

een stuk, begrepen? Ik hoop, dat je dan ook met de andere vakken je best zult doen. Als je héél hard werken wilt, kun je er nog wel komen, maar 't zal razend hard blokken worden, jongen! Als je niet alle zeilen bijzet kom je er niet. Beloof je me, dat te zullen doen?”

„Ja, meneer!”

„En wat dan meneer Brands betreft, je hebt hem bespottelijk willen maken voor de heele klas.

Bij de eerstvolgende les vraag je hem in 't bijzijn van de

heele klas vergeving; dat is de eenige manier, om een beetje goed te maken, wat je misdreef."

Henri's hoofd zakte. O dat, dat te moeten doen... Liever had hij de ergste straf dan dat. Op alles had hij gerekend, een brief aan oom, naar Engeland desnoods, excuus maken, och ja, dat ook wel, maar dan direct, liefst in 't bijzijn van alleen den directeur....

"'t Schijnt je niet bijster te bevallen, vriend! Schuld belijden is moeilijk, moeilijker naarmate een mensch minder voelt zijn kwaad. 'k Heb gesproken over het verdriet, dat je je ouders aandoet, maar geloof je niet, Henri, dat één ding nóg erger is, en wel, dat God je zonden zag? Want zonde is zoowel je luiheid, als je brutaliteit. Bid, dat je het voelen mag, jongen, dat je berouw moogt krijgen, dan ook zal het schuldbelijden makkelijker gaan. Ik geloof niet, dat jouw hart daar op het oogenblik toe gestemd is, maar laat dan je verstand spreken. Dat zal je vertellen, dat je op een verkeerden weg bent, mijn jongen!

Wanneer heb je weer les van mijnheer Brands?"

"Dinsdagmorgen."

"Goed, dan spreken we er nog wel eens over. Je komt in elk geval voorloopig elken morgen om halfnegen bij me met je Fransch, hè?"

"Ja, meneer!"

"Nou, tot morgen dan!"

"Dag meneer!"

IV.

WAT HENRI NIET DURFDE!

Langzaam, heel langzaam, liep Henri door de leege gang.

"Dinsdagmorgen," bonkte het door zijn hoofd.

"Dinsdagmorgen!"

Nu was het Vrijdag. Nog vier dagen dus. Nog vier dagen en hij zou daar voor spot staan.

"Vergeving vragen!" Wat klonk dat miserabel. Als de

directeur nog gesproken had van „excuus maken”, maar nee „vergeving vragen”, als een kleine jongen en dan nog wel liefst in het bijzijn van de heele klas. Wat zouden ze in stilte hem uitlachen, die lafbekken, die zelf niets durfden. Wat hadden ze een kalfsoogen opgezet, toen hij vanmorgen vertelde, het werk voor Brands niet gemaakt te hebben. Zij hadden het natuurlijk nooit gedurfd, nee, zij hadden nooit de lef, eens wat uit te halen en daarom liep hij er nou zoo tusschen. Zoete jongens waren het. Zeker, ze hadden op het eind gelachen, maar eerst hadden ze toch maar lief geluisterd, toen de schele zoo voor rechtertje speelde. Flinke jongens zouden al veel eer gelachen hebben en dan — o, dan zou hij ook nooit tot dat ergste gekomen zijn, om van dat aankijken te spreken. Goed beschouwd was het voor een deel die vervelende jongens d'r schuld; die jongens hadden hem tot het uiterste gedreven en toen eindelijk zoo onbedaardlijk gelachen, dat de schele het noodig gevonden had, wraak te nemen. O, die kerel! Henri kneep de handen tot vuisten. Zeker zelf vroeger een zoet, lief lam geweest, of misschien wel een groot lastpak. Vader had ook wel eens verteld van een onderwijzer, die in z'n jeugd een echte boef was en later de wandelende strengheid werd. En aan zoo'n vent moest je dan vergeving vragen. Kon hij er maar aan ontkomen. Het vergeten? 't Zou misschien gaan, als hij maar niet elken morgen bij den baas moest komen. Die zou het hem wel helpen onthouden.

De jongens zouden natuurlijk vanmiddag vragen, hoe het afgelopen was. Nou maar, hij was niet van plan het ze te vertellen, hoor! 't Was toch eigenlijk nog een heele tijd, eer het Dinsdag was. Er kon nog heel wat gebeuren. De directeur kon het vergeten, de schele kon ziek worden, of hijzelf, wel ja, waarom niet? Nee, niets zeggen. Ook niet aan Dolf. Zou die nog staan wachten? Maar te hopen van niet. Dolf was zijn beste vriend en tegen hem de waarheid te verzwijgen viel niet mee, was ook eigenlijk niet aardig, maar het vertellen? Nee, vast niet. Dolf was al net zoo kinderachtig bang geweest als de anderen. Die Dolf, vanmorgen aan den trein Nee, niets zeggen, hoor!

Langer dan noodig was draalde Henri, eer hij de deur opendeed. Hoe langer hij wachtte, hoe meer kans, dat Dolf weg was.

Maar Dolf was er nog. De andere jongens hadden ook nog een poosje gewacht, maar de een na den ander waren ze afgetrokken. Dolf was gebleven. Dolf wou niet thuis-komen zonder Henri. Dat zou maar lastige vragen geven.

„En?” riep hij, zoodra Henri dicht genoeg bij was.

„Nou en,” deed Henri onwillig, „'k heb natuurlijk een standje gehad.”

„Anders niet?”

„Dacht je soms, dat hij me over de knie had gelegd?”

„Nee, maar — een brief aan je oom misschien.”

„Geen sprake van. 'k Zal alleen mijn Fransch bij moeten leeren. Elken morgen om halfnegen op audiëntie, om netjes mijn les op te zeggen.”

„Bij Brands?”

„Ben je zot, jô? Dat zou ik tòch niet doen, zooveel snapt de baas ook nog wel. Nee, bij hem zelf moet ik komen.”

„Moest je geen verontschuldiging maken bij Brands?”

„'k Heb dien schelen brasem niet eens meer gezien. Hij bracht me binnen en kon toen meteen ophoepelen.”

„Zei jij, dat hij ophoepelen kon?” vroeg Dolf, een beetje smalend nu.

„Och jô, loop,” antwoordde Henri, die begreep, niet al te veel te kunnen opscheppen, „jij wilt ook altijd het naadje van de kous weten.”

„Gunst nee. Maar aan een makker kun je toch wel vertellen, hoe het gegaan is?”

„Nou, wat doe ik dan? Ik zeg je toch alles precies? Brands heeft geen woord gehoord van wat de baas te vertellen had en 't viel ook feitelijk best mee.

Ik moest aan het opbiechten, hè? Nou dat deed ik. 'k Heb alles precies verteld, zooals het gegaan is. Niemand hoeft te denken, dat ik een lafaard ben.”

„Heb je ook verteld van verleden week in de hal?”

„Wat had dat hier mee te maken? Ik stond daar toch niet voor wat ik toen gezegd heb?”

„Nee, natuurlijk niet. Nou, 't is fijn, dat het zoo gelooopen is. Een brief naar huis is altijd het lamste, wat er bestaat en, zie je, als Brands dat van in de hal verteld had, was het vast gebeurd. De directeur heeft nergens zoo 't land aan, als dat je familie zich bemoeit met de straffen van de

leeraren. En als het dan was uitgekomen, dat jij het maar verzonnen hadt."

"Weet je nóg meer?" viel Henri hem bits in de rede. Hij werd niet graag herinnerd aan zijn leugen, omdat — ja — omdat hij zoo graag eerlijk heette en het ook lang geweest was. Henri hoorde wel de stem, die hem waarschuwde, dat het van kwaad tot erger met hem ging, maar hij wou er niet naar luisteren, probeerde liever met ruwe woorden die stem te overschreeuwen, wat hem hoe langer hoe beter gelukken ging.

In de dagen, die volgden, was hij toch lang zoo vroolijk niet, als hij schijnen wou. „t Duurt nog lang, eer het Dinsdag is," had hij Vrijdag gedacht, maar och, de tijd ging zoo hard. De Zaterdag snelde voorbij, de „saaië Zondag", die anders zoo schrikkelijk lang duurde, was om, eer hij 't wist en toen 's Maandagsmorgens de directeur zei: „Nu zullen we morgen samen aan mijnheer Brands vragen, of hij het goed vindt, dat je de eerste paar maal enkel voor mij werkt en pas weer voor hem, als je heelemaal bij bent," begreep Henri, dat van vergeten geen sprake was.

„Morgen gaat het gebeuren, morgen sta ik voor spot," moest hij al maar denken in de lange uren van dien Maandagnacht. En steeds vaster vormen nam het plan aan, dat Vrijdag al even bij hem opgekomen was, zich ziek te houden. Hij had aldoor gehoopt, dat er wel een andere uitweg zou te vinden zijn, doch hij wist er geen, dús . . .

Maar hij vond het toch wel erg. Hij dacht terug aan den tijd, dat moeder nog thuis was. Toen was hij ook niet bepaald een „braaf jochie" geweest, toen had hij ook wel geluierd, ook wel brutale woorden gesproken, ook wel de leeraars geplaagd, maar toen was hij nooit oneerlijk geweest. Nooit had hij met een leugen zich uit de misère gered, en nu?

Direct toen hij hier was, was hij begonnen oneerlijk te zijn, want wat was het anders, dat boeken lezen, terwijl hij oom en tante wijs maakte, zooveel werk te hebben? Van de eene leugen was de andere gekomen, tenslotte die tegen Brands, wat het begin was geweest van de narigheid, waar hij nu niet uit te komen wist.

Niet uit te komen, dan door een erge leugen. Want je

ziek te melden, terwijl je gezond was, dat was iets heel ergs. Vader had een keer gezegd, dat God je voor zoiets wel eens straffen kon met een echte ziekte. Och, wat was dat al lang geleden. Ze zaten nog maar in de derde klas van de lagere school en Henri had buikpijn willen voorwenden, omdat hij zijn jaartallen niet kende, maar moeder had het gesnapt en toen was vader er aan te pas gekomen. Vader had alleen maar gezegd: „Kijk me eens aan, Han? Heb jij buikpijn?” en direct had hij geantwoord: „Nee, vader!”

Vader had toen heel ernstig met hem gesproken, hem gewezen op het leelijke van liegen, op het erge van zulke leugens. Dat had hij nooit vergeten. En nou ging hij hetzelfde doen, terwijl hij zooveel ouder was en dus wijzer moest zijn. Een heel groot verlangen kwam in hem, om alles aan vader te kunnen vertellen, om nog eens weer zijn hoofd tegen moeder aan te drukken, zooals op dien avond thuis, toen ze zoo heel ernstig met hem gesproken had.

„We moeten flink zijn,” had ze gezegd en dat had ze ook nog een paar maal geschreven. Nu had hij in al meer dan veertien dagen niets van haar gehoord, vreemd, juist nadat hij zoo dringend om zakgeld gevraagd had. Ze had hem wat geld gegeven toen ze wegging, terwijl oom hem elke week de geweldige som van vijf en twintig cent uitbetaalde, maar hij had veel meer nodig, was altijd veel meer gewend geweest. Dat wist ze toch? Waarom antwoordde ze hem dan niet? Ze zou toch niet. . . .

Een vreeselijke angst maakte zich van hem meester. O, als ze eens ziek was, of dood! Als God hem op die manier eens strafte voor al zijn kwaad. Want — God zag en hoorde alles, dat wist Henri best, al deed hij steeds, of daar niets van aan was. Wat had moeder ook al weer gezegd? Dat hij bidden moest, bidden, ook voor zijn vader en moeder. Dat het overal goed was, waar God je bracht. Nou maar, daar was hij het niet mee eens, hoor! Bij oom en tante vond hij het heelemaal niet goed, al begon hij nu wel wat te wennen. En dan zou het zeker ook goed zijn morgen op school, als hij daar ten aanhoore van de heele klas tegen Brands zou moeten zeggen: „Mijnheer, wilt u het mij vergeven?” Nee, nee, dat kon hij niet, alles wou hij, maar dát niet. Hij had de jongens doen gelooven, dat het met een

licht standje en het inhalen van het achterstallige werk in orde kwam, had gezegd, geen excuus te hoeven maken, zichzelf nog voorspiegelend, dat dit geen leugen was, omdat de directeur van „vergeving vragen” gesproken had, alsof dat niet veel erger was. O, de jongens zouden hem uitlachen, zouden hem een lafaard noemen, voor altijd zou hij „er uit” zijn, nee, hij bleef thuis, er mocht van komen, wat er wou.

Maar als God hem dan eens strafte, door zijn vader of moeder te laten sterven?

Och nee, dat kon toch ook niet. Hoe had Zondag de dominee het ook gezegd? Alles was bij God vastgesteld, het uur van onze geboorte zoo goed, als het uur van onzen dood. Nee, dan zou zijn kwaad ook niemands leven verkorten.

Maar het bleef tóch een leelijke leugen. Hè, als hij eens ècht ziek was. Als hij nu eens den heelen nacht wakker bleef liggen, zou hij dan morgen geen hoofdpijn hebben? O stellig. Ja, hij zou wakker blijven. En juist, toen hij zich dat heel vast had voorgenomen, viel hij in slaap, hoorde geen wekker afloopen, hoorde niets of niemand, tot tante bij zevenen hem wakker riep.

Niet zoo dadelijk nog drong het toen tot hem door, dat de vreeselijke dag was aangebroken. Tante was al weer weg, eer hij dat zich goed bewust was.

Nog een paar uur maar en dan zou hij daar staan. Brands zou genieten en de klas . . .

„Nee, nee, ik durf niet,” snikte hij. De dappere Henri hilde.

Daarom geloofde tante het direct, toen hij zei, dat hij zoo'n vreeselijke hoofdpijn had. Ze schrok zelfs. Hoofdpijn, je wist maar niet, wat daar uit voort kon komen. De jongen had zoo lang geslapen, wat hij anders nooit deed, kwam na haar roepen nog niet voor den dag en, toen ze voor de tweede maal kwam, lag hij daar met een hoogrood behuild gezicht.

Ze stopte hem er eens goed onder, streek hem over z'n haren en zei: „Ik ben bang, dat je te hard leert, jongen! Blijf er maar rustig in vandaag.” Zou misschien het beste zijn, dat de dokter even kwam.”

„Och nee, tante, ikke — ik — bij moeder had ik het ook wel eens, maar met een dag was het altijd weer over.”

„Nou, 'k zal er eens met oom over praten,” beloofde tante.

Henri stond geweldigen angst uit, toen ze weg was. Als ze een dokter haalden, was hij er bij. Die zou natuurlijk direct zien, dat hij niets scheelde. Och, maar dat zou toch nog niet zóó erg zijn, als naar school gaan vandaag. Alles liever dan dat ééne, vergeving vragen. Nee, dát durfde hij niet.

V.

TOEN HENRI „ZIEK" WAS.

Dat werd me een dag!

Een warm Aprilzonnetje op de ruiten, een klein kamertje, een benauwde bedstee, een jongen, die heelemaal niet ziek is en toch elk oogenblik bezoek krijgt van tante, die hem er onder stopt en met alle geweld kamillenthee wil laten drinken. Een vreeslijk kostje, hoor! En warm dat je er van wordt . . .

Maar uitstekend, als je kou hebt gehad en kou was het beslist, volgens oom. Tante had eerst gedacht, dat het van 't harde werken was gekomen, maar oom had haar toen even apart genomen en daarna was ze kamillenthee gaan klaarmaken.

Henk had in stilte de grootste pret. Henri ziek? Maar dan at je toch niet zoo'n reuze-boterham. En dan van het werken? Kom nou, dat zou wel schikken. Sinds Henri eens zoo dom was geweest, een rekenschrift te laten slingeren en dat in Henk's handen gekomen was, geloofde de laatste nog minder dan eerst, dat zijn neef hard werkte. Nee, dan maakte je zulke makkelijke sommen niet fout, hoor!

„Tante, heusch, ik lust het niet,” klaagde Henri, toen hem om elf uur al voor de derde maal een kopje kamillenthee gebracht werd. „Heusch, ik heb geen kou gehad, ik heb alleen maar wat hoofdpijn en dat wordt ook al veel minder. Ik kon eigenlijk wel opstaan.”

„Opstaan? Geen sprake van, jongen! Niet voordat oom bij je geweest is. Die heeft meer verstand van zieken dan ik.”

Om twaalf uur kwam oom.

„Kijk me eens aan, Henri,” zei hij.

Henri schrok. Zoo had jaren geleden ook zijn vader gesproken. Wat leek oom op vader, als hij hem zoo zag staan.

„Vertel eens, jongen, wat scheelt er aan?”

„'k Weet niet, oom! 'k Had hoofdpijn, maar 't is nu al aardig gezakt.”

„Geen wonder. 't Broeit er zoo wel uit. 'k Heb zoo'n idee, dat je morgen best weer naar school kunt; geloof je dat zelf ook niet?”

„O ja, oom, vast.”

„Juist. En als ik jou was, zou ik maar nooit weer zoo gauw thuis blijven. 'k Geloof, dat je de lessen meer dan noodig hebt. Vertel me eens, wat voer jij uit, als je hier heele avonden alleen zit?”

„Werken, oom!”

„Waarom haal je dan zulke slechte cijfers?”

Henri keek vreemd op. Oom had nog geen rapport in handen gehad. Dezer dagen zou het naar Engeland gestuurd worden, had de directeur gezegd. Dat scheen met moeder afgesproken te zijn. Henri had zich al voorgenomen, als er klachten van over zee kwamen, te schrijven, dat hij hier ook niet voldoende werken kon, in de hoop, dat moeder dan wel gauw terug zou komen, maar hoe was het nu mogelijk, dat oom er van wist.

„Geef antwoord, Henri, waarom haal je zulke lage cijfers?”

„Hoe weet u iets van mijn cijfers af?”

„Dat is een vraag, waarop ik jou geen antwoord schuldig ben, maar jij zult mij moeten antwoorden, en, doe je dat niet, dan ga ik naar je school.”

„Och, 'k weet niet, met Kerstmis was ik al achter.”

„Dan wordt het tijd, om bij te komen, jongen! Als je blijft zitten, ga je van die school af, snap je dat goed?”

Henri beet zich op de lippen van woede.

„Ga je van die school af.” Net of oom daar wat over te zeggen had. Graag had hij een brutaal antwoord gegeven, maar dat durfde hij niet, dat durfde hij hier eigenlijk nooit meer. Oom kon je zoo ongenadig de waarheid zeggen. Oom was eigenlijk in alle opzichten een beetje buitengewoon. Je dacht, dat hij niet op je lette en dan kwam je ineens tot de ontdekking, dat niets hem ontging; je kon geen hoogte van hem krijgen. Hoe wist hij nu van die cijfers? Waarom zei hij zoo maar: „Dan ga je van die school af?”

„Verder heb ik je nog te vertellen,” ging oom voort, „dat er uit Engeland geld voor je gekomen is; een rijksdaalder. Daar had je zeker om gevraagd, hè?”

„Ja, ik had geld nodig.”

„Waarvoor?”

„Gunst, voor zooveel. Ik heb toch wel eens wat nodig? 'k Heb al een paar keer moeten leenen.”

„Zoo-oo-oo! Maakt meneer schulden. Hoeveel heb je al geleend?”

„'k Weet niet precies.”

„Reken maar eens netjes uit.”

Henri dacht even na.

„Een vijf-en-tachtig bij elkaar.”

„Wat heb je daar voor gekocht?”

„Weet ik niet meer. 'k Was vroeger veel meer geld gewoon.”

„Luister eens goed naar me, jongen,” zei oom op strengen toon, „dien postwissel kun je innen, dat geld kun je houden, maar 't is voor de laatste maal, dat jij geld vraagt, snap je dat goed? Als je het weer doet, zul je andere dingen beleven. Alles wordt voor je betaald, dus vind ik een kwartje zakgeld per week meer dan genoeg. Mijn eigen jongens krijgen het ook en die sparen het op. 't Kan me

niet schelen, of ze er iets voor koopen, maar ik wil weten wat. Tot nu toe liet ik jou vrij, maar in 't vervolg zul je net als Henk, me rekenschap er van geven. Je kunt sparen of het uitgeven, dat moet je zelf weten, maar ik wil weten, wat je er mee doet. Zijn er dingen, die je werkelijk noodig hebt, dan koop je ze, en zou je geld in dat geval niet genoeg zijn, nou, dan kom je bij mij en schrijft niet aan je moeder. Heb je dat goed begrepen?"

„Ja, oom.”

„En nou blijf je vandaag maar in bed, dan zullen we morgen verder zien. Ben je nog niet beter, dan laten wij den dokter komen en anders ga je naar school. Gesnapt?"

En weer zei Henri: „Ja, oom.”

't Was alles even vreemd, akelig vreemd. Daar lag hij heelemaal gezond in bed, daar moest hij hooren, hoe oom hem doorzag, hoe oom op onverklaarbare wijze wist van zijn cijfers, daar was een postwissel van een rijksdaalder gekomen, terwijl hij minstens een tientje verwacht had, daar kreeg hij te hooren, dat hij voortaan het zou moeten doen met een kwartje per week, ja zelfs rekening en verantwoording doen. Was het niet al te mal? En nooit zou hij meer om geld mogen schrijven. Zou er dan tóch iets met moeder zijn? Moeder wist immers best, dat hij van zoo'n klein beetje niet kon rondkomen? En hij was toch niet van zijn oom afhankelijk? Zijn vader had geld genoeg!

Toen een uurtje later tante weer kwam, waagde hij het, om den postwissel te vragen. Tante zag hem afkeurend aan.

„'t Is enkel, om te zien, of het moeders schrift is,” zei hij. „Ik vind het zoo vreemd, dat moeder geen brief schrijft.”

„Ja, 't is je moeders hand,” antwoordde tante. „Ik denk, dat je moeder erg bedroefd over je is en je daarom niet schrijft.”

Henri kreeg het steeds meer benauwd. Bedroefd? Omdat hij geld gevraagd had? Maar dat deed hij vroeger zoo vaak! Als ze dáár nu al bedroefd of boos om was, hoe moest het dan gaan, als ze het rapport te zien kreeg. Hij begon te wenschen, dat het maar door oom geteekend moest worden. Alles beter dan dat moeder het zag, juist nu ze zoo anders dan vroeger zich betoonde. Maar hoe dát klaar te spelen? Onmogelijk!

Henri begon medelijden met zichzelf te krijgen. Liep niet alles hem tegen? Waren andere jongens niet gezellig bij hun ouders thuis? Hadden ze geen broers en zusjes? Konden ze 's avonds niet fijn voetballen? Had één het zoo ellendig als hij? Hoefde er een zoo angstig naar school te gaan? Was er een zoo bang voor het komend rapport?

Henri vergoot bittere tranen om zichzelf.

Nou, als een jongen van dertien zóó doet . . .

Nergens zag hij een uitweg. Vandaag had hij zich uit de moeilijkheid van het vergeving vragen gered, maar stond hij Vrijdag niet voor hetzelfde? En aan 't rapport was heelemaal geen ontkomen. Gek, dat hij daar nu zoo over piekerde, terwijl het hem verleden week nog koud liet, ja zelfs een vreemd gevoel van voldoening gaf. Ja, toen had hij gemeend met het slechte rapport moeder te dwingen tot terugkomen, toen had hij zich veronachtzaamd gevoeld, omdat ze niet schreef en geen geld stuurde, terwijl nu de angst om al dat vreemde hem benauwen ging. Er moest iets ergs zijn daar in Engeland, maar wat?

Hij nam een atlas en aardrijkskundeboek van de plank, haalde schriften uit zijn tasch, wou alles wel gelijk aanpakken, maar wat gaf het? Hij was te veel achter, om zijn werk voor morgen goed te kunnen maken en bovendien, de cijfers waren natuurlijk al vastgesteld. Ja, dat was onherroepelijk. Een slecht rapport zou naar Engeland gaan, tenzij . . .

En weer kwamen allerlei mogelijkheden in hem op: de directeur kon het vergeten, 't kon wegraken onderweg, 't kon door grootmoeder ergens achteloos worden neergelegd, 't kon . . .

Maar tegelijkertijd dacht hij aan de mogelijkheden, die hij Vrijdag na het bevel van den directeur verondersteld had. Dat was ook op niets uitgedraaid. Zoo zou het ook met het rapport gaan. Moeder zou het ontvangen, moeder zou boos zijn, moeder zou hem een geweldigen brief schrijven. Ja, dan zou hij zeker een brief krijgen.

„Waarom nou niet?” vroeg hij voor de zooveelste maal zich af.

Steeds banger werden de gissingen, die hij maakte, steeds moeilijker vond hij het, er zich door te slaan. Wat zou

morgen de directeur zeggen? Hoe zou het afloopen met den schele? Wat moest hij doen, als een nieuwe eisch kwam: het Vrijdag te doen, dat akelige vergeving-vragen?

Traag kroop de lange dag verder.

De bezoeken van tante werden schaarscher. Gelukkig maar. Dan hoefde hij ook geen kamillenthee meer te drinken. Straks, als de school uit was, zouden Henk of Piet misschien wel eens komen. Hij voelde zich anders te ver boven zijn twee neefjes om veel notitie van ze te nemen, maar nu zou hij ze toch graag een poosje bij zich hebben.

Ze kwamen niet. Wel hoorde hij ze thuiskomen, wel hoorde hij, hoe Henk en zijn makers wegkruipertje deden, hoe Anna met een paar meisjes aan het touwtje springen was, hoe Piet met zijn vader mee mocht rijden, om den veearts te gaan halen, maar niemand bekommerde zich om „zieke” Henri. En voor het eerst van zijn leven kwam bij Henri de wensch op, mee te mogen spelen met die boerenjongens. Maar ze dachten niet aan Henri.

VI.

HET AVONTUUR.

„Alles beter dan zoo'n dag in bed,” dacht Henri, toen hij den volgenden morgen tegen regen en wind op worstelde, om aan het station te komen.

Wat was het weer veranderd. Gisteren een dag van zonneshijn, of het al zomer was, nu zoo koud en guur als in November.

Henk had spottend gevraagd: „Mag jij er wel door vandaag?” maar niemand had geantwoord. Henri's wangen werden wel wat rooder, als hij daaraan dacht. 't Mochten boeren zijn hier, ze waren vast niet dom. Ze hadden hem „door”, dat snapte hij best. Als ze iets van zijn ziekte geloofd hadden, zouden ze hem voor dezen halven dag wel thuis hebben laten blijven.

Enfin, daarom niet getreurd. Nog een week en het was Paaschvacantie. Als hij kans zag, er Vrijdag en volgende week Dinsdag door te rollen, was het gevaar geweken. Na de vacantie zou niemand meer aan dat vergeving vragen denken. Wat door en door jammer toch, dat Paschen zoo laat was dit jaar. Verleden jaar was het veertien dagen vroeger geweest. Als het nu eens één week vroeger had gevallen? Dan zou de vacantie vandaag zijn ingegaan. Hij zou heusch niet naar deze vacantie verlangd hebben, als dat vervelende op school maar niet was gebeurd. Zooveel zou hij aan de vacantie niet hebben. De Paaschdagen mocht hij bij Dolf doorbrengen, maar daarna moest die zelf uit en Frits en Ed hadden wel zoo half en half beloofd, hun moeders te vragen, of hij bij hen ook een dagje wezen mocht, doch daar rekende hij niet te vast op. Nee, 't zou voor het grootste deel wel vacantie op de boerderij zijn, doch dat was toch in elk geval beter dan op school.

't Was haasten tegenwoordig, om op tijd te zijn. Half-negen — nou, 't was loopen, hoor! De baas was niet makkelijk, als je te laat kwam. Anders toch geen kwaje. Hij gaf leuk les. Wat zou hij vanmorgen zeggen?

Henri's hart klopte wel wat heel erg, toen hij, op de vraag waar hij gisteren geweest was, antwoordde:

„Op bed gelegen, mijnheer!”

„Zoo, was je ziek?”

„Ja, mijnheer.”

„Wat scheelde er aan?”

„Hoofdpijn, mijnheer!”

„Zoo, jammer, dat het net gisteren was, Van den Berg!”

Daar had je het al. Was hij vandaag ook nog maar thuis gebleven.

„Vond jij het ook niet jammer, gisteren, om ziek te zijn?”

„Ja, mijnheer!”

Hij keek niet op, anders zou hij een vreemde tinteling in mijnheers oogen gezien hebben.

„En waarom vond je het jammer, jongen?”

„Ziek zijn is altijd akelig, mijnheer en — en —” met een moed, hij begreep later zelf niet, waar vandaan, voegde hij er aan toe: „ik moest mijnheer Brands excuus vragen; mag ik dat nou vandaag doen, mijnheer?”

„Nee, Van den Berg, dat doe je Vrijdag, als je les van hem hebt. Je weet wel, dan moeten we hem ook nog vragen, of je, zoolang je voor mij werkt, voor hem niets hoeft te maken. Herinner jij je dat nog, Van den Berg?”

„Jawel, mijnheer.”

„Best; haal dan nu je schrift maar eens voor den dag.”

Henri maakte fout op fout en toch had hij het werk voor den directeur wel goed geleerd. De zaak was, dat hij woedend was op zichzelf, omdat hij het „erge” had aangevoerd. Ja, de directeur zou er misschien toch wel over begonnen zijn, maar nu was het in elk geval heelemaal zijn eigen schuld. Wat een uitskuiken was hij toch. Maar hij had alles op alles gezet, om op die manier er af te komen en — vergeefs.

Evenwel, hij deed het niet, hij vroeg geen vergeving, hij wou niet voor zot staan. Er mocht van komen, wat er wou, ze zagen hem Vrijdag niet op school en Zaterdag ook niet. Misschien bleef hij weg tot de vacantie, hij zou wel zien, hoe hij het klaarspeelde. De stad was groot genoeg, hij zou met denzelfden trein komen en teruggaan, dan merkten ze er thuis niets van.

Toen Vrijdagsmorgens de trein aankwam, vluchtte Henri in een van de wachtkamers. Daar zou hij blijven tot na negenen. Er mocht eens een van de klas aan 't station zijn! Gelukkig kwamen met dit treintje geen jongens van hun school; wel van de kweek, het Gym. en een andere H. B. S., maar die kende hij ternauwernood, die zouden het ook vast niet uitbrengen.

Toch vervelend, hier te zitten. Net of alle menschen je aankeken. Natuurlijk verbeelding. Wie lette nou op een jongen, die rustig in de wachtkamer zat? 't Hoefde ook gelukkig niet lang te duren. Straks ging hij weg, naar de duinen. 't Zou een fijne dag worden, hoor! Mooi weer en dan een heelen dag vrij! Uitkomen? Och, wel nee, uitkomen zou het niet. Hij trok zich lekker nergens wat van aan.

Zoo heel erg vroolijk was hij anders niet, toen hij tegen tien het smalle zandpad insloeg, dat naar de „fijne” plekjes voerde. De weg door de stad was hem vrij lang gevallen. Even had hij er over gedacht, een trammetje te pakken, maar oom moest precies weten, waar zijn centen

bleven, dus dat ging moeilijk. Trouwens, hij had tijd genoeg.

Om halfvijf hoefde hij pas weer aan 't station te zijn. Zoo was hij gaan loopen door de bekende straten, die toch zoo vreemd leken op dit ongewone uur. De naaste weg voerde door de straat, waar hun eigen huis stond, maar neen, daar ging hij niet door. Hij maakte liever een omweg dan nu langs die gezakte gordijnen te komen en hij maakte zichzelf wijs, dat het enkel was, omdat hij bang was, door de bureu gezien te worden.

De duinen!

Hoe kende hij ze! Hoe wist hij elk pad, elke kom, elken top. Hij kende de plaatsen, waar de stroopers huisden, wist, waar je de meeste kans had duin- of boschwachters te ontmoeten, kon precies zeggen, waar en wanneer je het best bramen kon vinden. O de duinen! Was er wel iets zóó leuk? Kon je wel ergens zóó echt spelen?

Maar — als je alleen bent

Hij zou eerst eens een beetje rust nemen na zijn lange wandeling. Of lang, nee, dat was het woord niet, een uur loopen kon je niet lang noemen. 't Scheen alleen maar zoo, omdat het je verveelde, in je eentje door de straten te tippelen met je tasch bij je. Graag had hij het ding aan 't station gelaten, maar alweer je lieve centen! Anders wel stropig, dien heelen dag er mee rond te sjouwen.

Hè, wat scheen de zon lekker. En zoo'n frisch windje! In den zomer kon je hier braden, hoor! Maar nou was het wat echt!

Ja, ja, hij bofte met zoo'n vrijen dag.

Maar — toen hij meende al héél lang van de rust genoten te hebben, vertelde zijn horloge hem, dat het pas halfelf was.

Als hij eens zoo door de duinen aan zee zag te komen! Hè ja, dat zou leuk zijn. Maar die tasch! Wacht eens, was hij hier niet dicht bij het „hol”? Ja, daar kon hij de tasch mooi verstoppen. Daar kwam natuurlijk toch nooit iemand.

Het „hol” was een soort kuil, tusschen de wortels van wat struikgewas. Verleden zomer waren ze bezig geweest, het dieper uit te graven, zoodat ze er met z'n drieën of vieren in konden zitten, zonder direct opgemerkt te worden. Daar hadden ze menige streek verzonnen, menig cigaretje

gerookt. In 't najaar had een storm het tamelijk „onbewoonbaar” gemaakt, maar eind Januari waren ze al weer bezig geweest, het op te knappen. De andere jongens zouden er den laatsten tijd wel evenmin geweest zijn, als hij, doch, om er een tasch te verstoppen, was het licht nog groot genoeg. Wacht, hier linksaf, ja, dien top op en tegen de helling aan den anderen kant, daar was het.

„Wat gemeen!” riep hij hardop, toen hij er was. 't Hol was beter, dan ooit te voren. Diep uitgegraven en met flinke, stevige wanden, waarin een soort banken waren uitgewerkt. Zelfs aan de struiken waren ze bezig geweest. Die waren met een paar stevige stokken zóó geleid, dat ze den ingang zoo goed als onzichtbaar maakten. Dat hadden natuurlijk de andere jongens gedaan, zonder er hem iets van te zeggen. Een flauwe streek. Die knullen verbeeldden zich zeker, dat hij niet meer meetelde, sinds hij in die negerij verzeild geraakt was. Wacht maar, hij zou ze leeren. Straks ging hij het heelemaal in elkaar trappen. Dan had hij lekker wat te doen. Maar eerst een poosje naar zee. Hij had nog tijd genoeg en in elk geval kon hij er eerst nog wel een uurtje plezier van hebben. Ja, vanmiddag, of morgen.

Want morgen ging hij hier stellig weer heen. Ja, vast en zeker!

Woedend smeed hij zijn tasch neer, woedend ging hij weg en omdat hij zoo woedend was, zag hij niet, wat hij anders zeker gemerkt zou hebben, dat in het zand de afdrukken stonden van groote, lompe schoenen, zag hij niet hoe er asch lag, asch niet van de cigarettens, die zij er wel eens gerookt hadden. Henri zag en merkte niets, Henri dacht alleen aan zijn makkers, die hem zoo „gemeen” bedrogen hadden. Mispunten waren het. Vriendelijk in je gezicht, maar achter je rug Natuurlijk wisten ze er allemaal van. Dolf ook. En bij dien Dolf moest hij nog wel liefst de Paaschdagen gaan doorbrengen. Nou maar, hij wist nog niet, of hij dat wel deed. 't Mocht op de boerderij saai zijn, maar aan een vriend, die je bedroog, had je ook niks. Had hij hem gisteren pas niet gevraagd, of ze in lang nog naar de duinen waren geweest? En had toen de knul niet „nee” gezegd? Ze wilden hem er zeker uit houden. Want natuurlijk waren ze er geweest, niemand anders wist het

„hol”. Verleden zomer waren ze er heele middagen en avonden geweest, eens zelfs een heelen dag en nooit hadden ze er een sterveling ontmoet, altijd alles net zoo gevonden, als ze het lieten. Nou, als er in den zomer niemand kwam, hoefde je er zeker nu ook geen vreemde te verwachten.

Aan het eenzame strand werd Henri's stemming er niet beter op. Het „frissche windje” bleek hier een stevige bries te zijn. 't Was zelfs tamelijk koud, je kon niet lang stil blijven staan. Nee, dan maar terug naar het hol.

Voor twaalven was hij er al weer, boog de struiken weg, toen . . . Een ruwe, havelooze kerel zat er. En die had in z'n vuile handen — zijn geschiedenisboek.

Een oogenblik keken ze elkaar aan, zonder iets te zeggen. Toen lachte de vreemde. Dat nam Henri's angst wat weg. Nee, een bange jongen was hij niet, maar toch was hij geschrokken van die verschijning hier in de eenzaamheid. Stel je voor, een groote, sterke man, met oude gescheur-

de kleeren, met lange zwarte haren onder wat eens een hoed heette, uit, met even zwarten baard en snor, met donkere fonkelende oogen. 't Leek wel een middeleeuwsche rooverhoofdman. Maar, hoe slordig en woest ook, als hij lachte was alles ineens anders. Dan moest je bijna meelachen. En toen hij praten ging, kijk, toen vergat je heelemaal, dat het zoo'n „schooier” was. Hij had een heldere stem en sprak weinig minder beschaafd dan de leeraars op school.

„Zoo, student, heb je een bad genomen?” zei de vreemde.

Henri antwoordde niet.

„Zeg, vertel eens op, kwam je inbreken in mijn hol? Er is niet veel te halen, hoor!”

„Eer wat te brengen,” waagde Henri te zeggen met een blik op zijn boek.

„O, bedoel je, dat je me die tasch met boeken cadeau wou doen? Aardig van je!”

„Nee, ik wou mijn boeken graag terug hebben,” zei Henri, nu met wat meer moed.

„En dan?”

„Weggaan natuurlijk.”

„Maar dat zou toch razend jammer zijn. 't Begint juist zoo gezellig te worden. Ik krijg niet vaak bezoek, in elk geval nooit van zoo'n onschuldig lam, als jij bent.”

„Maar ik moet heusch weg. Ik was naar zee geweest en had hier mijn tasch zoo lang gelegd. Verleden zomer speelden we wel eens in dit hol.”

„Ja, ja, dat snap ik.”

„Mag ik nou mijn tasch?” smeekte Henri.

„Wat haast, wat haast! Begint na twaalven de les? Een rare tijd. Kom jij maar eens netjes bij me zitten, jongetje.”

Henri kwam een stap nader. Hij begon het avontuur nog zoo onaardig niet te vinden. Die „wilde” leek niet van 't kwaadste soort en wat zou hij er fijn van kunnen vertellen aan de jongens. Ja, de jongens! Stel je voor, hij had gedacht, dat zij het hol zoo hadden opgeknapt, maar 't was natuurlijk het werk van dezen strooper geweest. Ja, een strooper zou het wel zijn, maar daar hoefde je niet bang van te wezen. Toch — toen de vreemde opstond en zijn hand zwaar op Henri's schouder liet rusten, voer een huivering door hem heen.

„Zeg me maar eens, hoe je heet.”

„Waarom?”

„Omdat ik het wil.”

„En als ik het niet doe?”

„Dan zal ik het doen,” lachte de man, „ik zal je vertellen, dat je Henri van den Berg heet en op het oogenblik aanspraak moogt maken op den naam van spijbelaar. Nou, Henri, wat zeg je er van?”

„Dat heb je op mijn schriften gezien.”

„Dat je een spijbelaar bent?”

„Nee, dat ik Van den Berg heet.”

„O ja, Van den Berg. Henri laten we er af. Zoo'n groote jongen, hè? Zeg me eens op je geweten af, Van den Berg, wat is de beste, Vitello of Blue Band?”

„Wat bedoel je?”

„Nou, Van den Berg, dat is toch immers die boterfabrikant?”

„Maar die ben ik niet,” ontglipte Henri's lippen. Voor nog de vreemde te lachen begon, voelde hij al het bespottelijke van zijn antwoord.

„Nou ja, 'k bedoel, dat ik geen familie daarvan ben,” probeerde hij het gelach te overschreeuwen.

„Jammer voor je. Alles beter dan een spijbelende schooljongen, hè?”

„Ik ben op de H. B. S.”

„Heusch? Ik dacht, dat je in mijn hol was.”

„Nou ja, je snapt me wel.”

„Ja, je bedoelt: ik wàs op de H. B. S.”

„Nee-ee-ee.”

„Jawel. Gisteren was je op de H. B. S., zullen we aannemen. Nou, ik was er ook eens. Dat is wel een twintig jaar geleden, maar ik kan toch net als jij zeggen: ik wàs op de H. B. S.

Laten we dus elkaar de hand drukken, want we zijn broeders.”

Onwillekeurig lei Henri zijn hand in de groote knuist van den vreemde. Hij ging de zaak hoe langer hoe interessanter vinden.

„Maar één groot verschil is er tusschen ons, jongen,” ging de vreemde voort, nu wonderzacht. „Jij kunt er vanmiddag weer zitten, maar de kans is voor mij verkeken.”

Stilte volgde op deze woorden. Henri wist niet, wat te zeggen; de vreemde scheen te denken. Eindelijk zei hij zacht:

„Verkeken voor altijd.”

„Zoo lollig is het niet op school,” antwoordde Henri, enkel om wat te zeggen.

„Nee, dat vond ik vroeger ook.”

Weer was het stil. 't Begon Henri te benauwen. De hand van den vreemde drukte zwaarder nog zijn schouder. Hij keek den man eens aan. Die merkte het niet. In zijn oogen

was iets, dat Henri een vreemd, nijpend gevoel in de keel gaf. Die man dacht aan dingen, waarover hij verdriet had, dat merkte je duidelijk. Maar die zwaar drukkende hand, die akelige stilte!

Een wild bewegen van Henri's schouders bracht den zwerver tot de werkelijkheid terug.

„Zeg jongen, ga je vanmiddag weer naar school?”

„'k Weet niet. 'k Heb wat gehad met een leeraar en nou moet ik vergeving vragen, waar de heele klas bij is.”

„Dat is lam, maar daar ontkom je toch niet aan. Hoe eerder gebeurd, hoe beter. Dan ben je er af.”

„Maar de jongens,” klaagde Henri.

„Nou, die zullen je misschien een paar dagen plagen, laat ze het desnoods een paar weken doen. Ze zullen het wel weer vergeten. Wees een vent en ga weer naar school!”

„Wat kan u dat eigenlijk schelen?” vroeg Henri in ongevinsde verwondering.

„Wat het mij kan schelen? Nou, feitelijk niets. Maar ik zou niet graag willen, dat het je ging als mij. Dat wensch ik niemand toe.”

„Heb je het dan zoo naar?”

„Och, wel nee,” lachte de man, „'k heb, wat ik altijd hebben wou, 'k heb de vrijheid. Maar zou zoo'n vrijheid jou wel aanstaan?”

Henri antwoordde niet. O, hij zou zoo graag willen, dat die man hem zijn levensgeschiedenis vertelde. Dat zou vast iets heel bijzonders zijn. Hij was misschien wel student geweest, 't kon wel een „gedropen” dokter wezen, misschien een baron of zoo iets.

„Hoe kom je eigenlijk hier?” waagde hij te vragen.

„Wel, op mijn beenen natuurlijk.”

„Nee, maar ik bedoel”

„O, je wou graag mijn levensgeschiedenis weten? Nou, die is heusch niet de moeite waard. Ik ben geen dief, ik ben ook geen moordenaar, ik heb evenmin in de gevangenis gezeten, niets van al dat bijzondere, hoor! Ik had niet veel zin in leeren, was te lui om te werken, miste vroeg mijn ouders, dat is alles.

Zeg, Van den Berg, heb jij nog ouders?”

„Jawel.”

„Dan vooral moet je teruggaan, jongen! Van mij heeft nooit iemand verdriet gehad voor zoover ik weet, maar, als je ouders hebt, dan wordt het een ander geval. Jongen, wij zullen mekaar allicht nooit weerzien, want ik ben hier zoo nu en dan maar eens, als ik den wind wil hooren en de zee wil zien, doch, jongen, neem mijn raad aan, ga naar school. 't Valt niet mee je kop te buigen, maar dat moet een mensch toch, z'n leven lang.

Buigen moet je leeren, jongen! Nou kan je misschien het nog leeren. Over een paar jaar niet meer. Ik had daar een boek van je in mijn handen en zag daaruit dat je op een Christelijke H. B. S. bent, dus zeker ben je ook van Christelijke ouders. Dan vooral heb je buigen geleerd. Laat niet los, wat je geleerd wordt, jongen! Houd het vast, zoolang je kunt. Er is veel moois in. Ga nou, Van den Berg! Ik reken er op, dat je een kerel zult zijn.”

Henri vatte de hem toegestoken hand. Hij wou nog veel zeggen, veel vragen vooral, maar de oogen van den vreemde dwongen hem tot gaan. Dus ging hij.

VII.

GEEN KEREL, MAAR EEN LAFKAARD.

Ja, hij ging, maar niet naar school. Dien middag niet en Zaterdags evenmin. En vreemd, niets kwelde hem zóó, als de gedachte aan wat de vreemde gezegd had: „Ik reken er op, dat je een kerel zult zijn.” Hij was zoo graag een kerel! Om een „kerel” genoemd te worden, had hij zichzelf in deze ellende gebracht, want, meer dan zijn luiheid, had het verlangen voor de jongens een „kerel” te zijn hem aangezet tot steeds grooter brutaliteit. Maar die vreemde verstond onder „kerel” iets heel anders, juist wat ze op school er het allerlaatst onder verstaan zouden hebben. En die vreemde was toch heusch geen jongejuifvrouw. Wie weet, wat hij zelf al op zijn kerfstok had. Nou, dan behoefde hij

een ander ook niet te bepreken. Wat kon hem dien vreemde schelen! De schooier moest maar met z'n eigen zaken zich bemoeien. Kom, hij wou niet meer over hem denken.

Maar — dat was makkelijker gezegd dan gedaan. De eerste gedachte was 's morgens voor den „vreemde” en de laatste 's avonds evenzoo. Wat zou de vreemde doen? Waar zou hij slapen? Wie zou eten voor hem koken? Hè, wat ontzettend jammer, dat hij hem niet wat meer gevraagd had. Zoo graag zou hij geweten hebben de heele geschiedenis van een, die eenmaal op een H. B. S. was en nu als een havelooze zwerver door de duinen zwierf. Hij had gezegd, dat ze elkaar misschien nooit zouden weerzien. Jammer hoor! 't Zou leuk zijn, hem nog eens te ontmoeten en tòch Als hij vroeg: „Ben je naar school gegaan?” Als hij dan eens zei: „Jij bent geen kerel, jij bent een lafaard?” Naar school! Och, wat had het lang geduurd eer het Vrijdag halfvijf was. En wat een honger had hij gehad. Daar liep hij, Henri van den Berg, door zijn geboortestad met een leege maag, met wel wat geld, maar dat hij niet uitgeven durfde, omdat hij dan nieuwe leugens zou moeten verzinnen tegen oom. Liegen wou hij nu niet meer. Hij zou weer eerlijk worden als vroeger. Dit van school zou echt zijn allerlaatste oneerlijkheid zijn. Hij zou weer heusch een „kerel” worden, als al deze narigheid voorbij was; hij zou ook gaan werken, o stellig. 't Rapport mocht dezen keer nog slecht wezen, 't zou nooit weer gebeuren. Hij moest overgaan. Vader en moeder zouden nu niet best te spreken zijn, maar, als hij dan toch in II kwam, zouden ze zien, wat hij kon. Studenten werkten immers ook enkel de laatste maanden voor hun examen? Later zou hij geregeld werken, zou hij zorgen nummer één van de klas te worden. Ja, als eerst deze ellende om Brands maar voorbij was.

De Zaterdagmorgen zag hem niet in de duinen. Neen, want in het hol Hij slenterde wat door de straten, nam een kijkje op de markt, zat voor elven al weer aan 't station. Gelukkig maar een halven dag. De Maandag en Dinsdag, ja, daar zag hij nog wel tegen op, maar als dan de Woensdagmorgen voorbij was, dan begon een betere tijd. Dan ging hij bij Dolf logeeren! Gunst, Dolf, daar had hij nog niet

aan gedacht. Zou hij Dolf de waarheid zeggen? 't Zou aan den eenen kant erg leuk zijn, want dan kon hij ook van zijn ontmoeting met den strooper vertellen. Maar — dat had bezwaren. Dan moest hij erkennen zijn oom en de leeraars bedrogen te hebben, want den eersten liet hij in den waan, op school geweest te zijn en tegen de andere zou hij zeggen, dat hij ziek was geweest. 't Was toch al vreemd, dat wegblijven zonder boodschap. Als hij werkelijk ziek was, zou oom natuurlijk geschreven hebben. Stel je voor, dat de directeur eens aan oom schreef, om te vragen waar hij bleef?

't Was op Zondagmorgen in de kerk, dat die gedachte in Henri opkwam. Ja, verbeeld je! Hij wist niet, of de directeur ooit zoiets deed. De jongens, die hij kende, stuurden altijd bericht, als ze ziek waren, 't was misschien nooit nog voorgekomen, dat er een zoo maar dagen wegbleef, zonder iets te laten weten. Wat zou hij? Dan toch morgen maar weer het wagen naar school te gaan? Morgen was het Maandag, ja, maar dan volgde de Dinsdag met les van Brands. En de directeur had na zijn vorig wegblijven al zoo raar gedaan. Nee, hij moest in vrede zien, thuis te blijven tot de vacantie: Hè, kon hij maar in ooms naam aan den directeur schrijven. Zou hij? Nee, dat werd tē erg. Ooms schrift nabootsen, 't zou niet meevallen en dan nog een valsche handteekening . . . O, wat moest hij toch! Zou wel ooit een jongen zóó in 't nauw gezeten hebben? Was er dan niemand, die hem helpen kon?

Hij dacht aan zijn vader, die hem altijd zoo had voorgehouden eerlijk te zijn, aan zijn moeder, die hem gezegd had, dat hij als een flinke kerel zich door de misère moest heen slaan, aan den vreemde, die eigenlijk hetzelfde gezegd had. Och, maar als je zóó in den knoei zat? Ze hadden allemaal goed praten! Ze moesten er eerst zelf maar eens zoo voorzitten, dan zouden ze wel anders piepen. Hij wou wel eerlijk zijn, hij wou weer flink worden, als dit vervelende eerst maar voorbij was. Ja, als . . .

„Waar God ons brengt is het altijd goed,” had moeder gezegd en „je moet bidden.” Zeker, God kon helpen, God kon maken, dat alles terecht kwam, God kon hem uit de ellende verlossen.

En toen de dominee dankte probeerde Henri te bidden. Ja, hij probeerde het, maar daar bleef het ook bij. Hij wist wel, dat zoo'n gebed niet goed was en dat al zijn goede voornemens niet konden dekken het kwaad, dat hij bedreef.

„Zoo vervelend als vandaag is Henri nog nooit geweest,” klaagde dien middag Piet tegen Henk.

„Ik geloof dat ons neefje ergens over loopt te prakkizeeren,” zei dien avond Van den Berg tegen zijn vrouw.

„'k Denk, dat ik maar eens naar zijn school zal stappen. 't Rapport is zeker niet meegevallen. Dat naar Engeland sturen is goed en best, maar ik wil ook zijn cijfers weten.”

Henri wist niet, wat er over hem gezegd werd, Henri was vroeg naar bed gegaan. Slapen wou hij. Als je sliep, vergat je alles.

Maar hij kon niet slapen.

Al te zeer kwelde hem de angst, dat de directeur over hem schrijven zou. Al te zeer pijnde hij zijn hersens, om een middel te vinden, den directeur te doen gelooven, dat hij ziek was.

's Maandags, toen hij weer op de markt zich te vervelen liep, had hij ineens een plan. Dat hij daår niet eerder aan gedacht had. Aan Dolf zou hij schrijven, ziek te zijn, en dien verzoeken, dat aan den directeur te zeggen. De kans om dan ooit aan Dolf te vertellen van zijn avontuur met den vreemde, was op die manier wel verkeken, maar daar was niets aan te doen. Trouwens, 't was eigenlijk ook maar beter, dien vreemde te vergeten. Later, als hij weer echt een „kerel” was, zou hij nog wel eens aan hem denken en probeeren hem in de duinen terug te vinden.

Wat gelukkig, dat hij op deze gedachte gekomen was. Jammer, dat hij al niet eerder zoo fortuinlijk geweest was. Zaterdag had hij ook een tijd bij deze zelfde ansichtenkraam gestaan, had hij nog bedacht, dat hij aan niemand een kaart te sturen had en nu was daar juist die gedachte in hem opgekomen, aan Dolf te schrijven. Zou hij zoo'n kaart koopen? Neen, een gewone briefkaart op het postkantoor halen, die schrijven en vanavond thuis posten. Ja, dat was een idee. Hij kon dan meteen vertellen, dat hij in 't eind der week wel ver genoeg beter zou zijn, om toch de Paaschdagen te komen.

In zijn blijdschap over de „goede” oplossing van het moeilijk probleem dacht Henri er geen oogenblik aan, hoe min het was, nu ook al te liegen tegen zijn besten vriend. Dat was geen grooter kwaad dan zijn andere leugens, maar toch, jongens, die vrienden, echte vrienden van elkaar willen zijn, bedriegen elkander niet. Henri zou het drie maanden geleden niet van zichzelf geloofd hebben, tot zóó iets te komen. Och, maar later, dan kwam immers alles weer goed? Nu kon hij er alleen maar aan denken, er zich zoo heerlijk uit gered te hebben. Hij zou het er vandaag ook maar eens

van nemen en niet weer honger lijden, zooals Vrijdag. Met het kwartje zakgeld er bij bezat hij negentig cent. De briefkaart moest daar ook van betaald worden, dus, als oom héél precies vroeg, zou er tóch wat verzonnen moeten worden. Hij zou 't er maar op wagen, een paar krentenbollen te koopen.

Vroolijk bleef Henri dien heelen dag, ondanks de verveling, vroolijk kwam hij thuis, maar toen . . .

Zóó had tante nog nooit gekeken.

„Asjeblieft,” zei ze.

En ze gaf hem — een kaart van Dolf.

O, nu te kunnen verdwijnen, nu te kunnen wegzinken in den grond desnoods. De letters dansten voor zijn oogen. Wat er precies stond, hij wist het niet. Maar Dolf vroeg, waarom hij niet op school kwam, vroeg wat er aan scheelde.

Weg moest hij, weg, hier vandaan. Alles uitgekomen. Hij kòn hier niet langer blijven.

„Wat wou je?” vroeg tante, toen hij bij de deur al was.

„Naar buiten.”

„Nee, je blijft binnen. Ga oogenblikkelijk naar je kamer en blijf daar, tot oom je roept.”

Hij ging. Och, wáár zou hij ook heen trekken?

Met het hoofd op de armen snikte hij het uit, toen de stille van zijn kamertje hem omhulde.

„Moeder, moeder!”

Maar het uitspreken van dien naam gaf nieuwen angst. Moeder zou het ook weten. Wat zou ze dàt erg vinden. Veel erger dan van het slechte rapport. Die cijfers waren nog op te halen, zitten blijven desnoods zou beteekenen het verlies van een jaar, maar dit was een verlies voor altijd. Nooit zou iemand hem meer willen vertrouwen, moeder ook niet, en vader, o, als die zoover beter was, dat hij het hooren mocht, zou dàt het eerste nieuws over zijn jongen moeten zijn.

De deur ging open. Tante zette een boterham met een glas melk neer.

’t Ongewone van geen middageten te krijgen trof hem niet eens. Hij had tòch geen trek. Hoe zou hij kunnen eten.

’t Werd donker.

Hij hoorde de bekende geluiden van elken avond weer. Wat klonk dat nou anders. Zoo akelig hard.

Nu gingen de jongens naar bed.

Zouden zij het ook weten?

En oom? Hij had ooms stem nog heelemaal niet gehoord. Zou die . . . ? O ja vast, die was naar de stad, naar den directeur. Die wist nu alles. Och, dat moest toch. Er zou geen kans zijn, zich er nù nog uit te praten. Maar beter, dat oom het van den directeur hoorde, dan dat hijzelf het vertellen moest.

Zoo dacht Henri!

Tenminste — terwijl hij alleen was. Maar toen hij een uur later voor oom stond . . .

„Je snapt zeker, dat ik alles weet, hè Henri?”

„Ja, oom!”

„Ik ben bij je directeur geweest en heb me door hem alles laten vertellen. Dat zou ik niet gedaan hebben, als ik je had durven vertrouwen.”

Dat striemde.

„Zie je, als Henk zooiets had uitgehaald, zou ik gezegd hebben: wees een kerel en vertel je vader alles, maar jij bent geen kerel, jij bent een lafaard.”

Dieper zakte Henri's hoofd. Dát te moeten hooren! Voor lafaard te worden uitgemaakt door — dien boer.

„Je hebt ons bedrogen van den eersten dag af, dat je hier in huis kwam. Je werkte zoo hard, naar het heette, maar je deed niets, je was dapper genoeg, een leeraar bespottelijk te maken, maar niet dapper genoeg, hem vergeving te vragen. Je was dapper genoeg, om een dag je ziek te melden en ten slotte dapper genoeg, om een dag of wat rond te slenteren. Dapper in al wat slecht is, maar voor de rest een lafaard. 'k Heb ook van je mooie cijfers gehoord en beklaag je arme moeder. Ze heeft heel wat te dragen. De directeur heeft, na al je cijfers gezien te hebben, geen moed meer er op, dat je het haalt voor de tweede en hij was het met me eens, dat voor een jongen als jij, de Mulo hier op het dorp beter is. Jij bent niet te vertrouwen, zoo'n heelen dag van huis.”

„Naar de Mulo?” riep Henri, die door zijn schrik daarover even het andere vergat.

„Ja, naar de Mulo, tenminste, als ze je daar gebruiken kunnen, anders voorloopig naar de lagere.”

„Dat vindt vader nooit goed.”

„Jongen,” en de anders kalme Van den Berg werd paars van drift, „als je mijn zoon was, kreeg je een pak slaag, zoo groot als je bent. Hoe durf je nog van je vader spreken, hoe durf je zijn naam noemen. Jouw vader zal straks, zoodra hij sterk genoeg is, mooie dingen van zijn zoontje hooren en dan heel blij zijn over de maatregelen, die ik voor jou welzijn genomen heb. Je moeder zal ik er even over schrijven. Geen oogenblik twijfel ik er aan, dat ze het niet met me

eens zal zijn. Je moeder moet natuurlijk van a tot z alles weten en ik laat het aan jou over, wie het haar schrijven zal, jij of ik."

"Ik dan maar."

"Best, maar ik moet den brief in dat geval lezen."

"O-o-o-o."

"Ja, natuurlijk. Ik heb je immers gezegd, dat ik je niet meer vertrouwd?"

"Schrijf u dan zelf maar."

"Dacht ik wel. Van een jongen als jij is niet anders te verwachten. Morgenochtend ga je nog naar school, om voor het laatst les te hebben van dien meneer Brands en, zooals je beloofd hebt, hem vergeving te vragen."

"Oom, och nee, dat niet," kreet nu Henri, die bij al zijn afkeer van de dorpsmulo toch even blijdschap had gevoeld, zijn leeraren en kameraden niet meer onder de oogen te hoeven komen.

"Ja, Henri, dat wel. En omdat ik je niet vertrouwd ga ik met je mee. Als je eenmaal binnen bent, zul je niet meer ontsnappen. Had je verder nog wat te zeggen?"

"Nee, oom!"

"Dat begrijp ik. Ik aan jou ook niet meer, of, ja tóch jongen! Ik hoop, dat je in schuldbesef tot God moogt gaan."

VIII.

TOEN 'T „ALLERERGSTEN" KWAM.

In den trein, terug naar huis.

Wat had Henri naar dat oogenblik verlangd. Terug naar huis, dat beteekende: alles voorbij.

Ja, alles voorbij! Al het akelige! Maar ook al het mooie. Weg van z'n school, weg van z'n vrienden, weg van z'n stad.

Vanmorgen, toen ze gingen, toen al dat vreeselijke nog komen moest, heeft hij gemeend, wel heel gelukkig te zullen wezen bij het terugkeeren, omdat het dan voorbij zou zijn.

En nu is hij tóch niet gelukkig.

't Was erg geweest, dat bezoek bij den directeur samen met oom. Wat er allemaal tegen hem gezegd werd daar in die kamer, och, hij weet het nauwelijks meer. 't Kwam immers toch allemaal op hetzelfde neer? Een bedrieger was hij; een lafaard. Ze hadden het nooit van hem gedacht.

Best te begrijpen. Hij had het van zichzelf ook nooit gedacht.

Toen het eerste lesuur begon had hij al op z'n plaats gezeten. De jongens hadden hem verwonderd aangekeken, snaptten wel, dat er iets aan de hand was, zonder te begrijpen wát. Dolf had met de oogen gewenkt, maar hij had gedaan of hij het niet merkte. Ed, die dicht bij hem zat, had gevraagd: „Waar heb jij gezeten? Was dat je boere-oom?"

„Gaaf het jou wat aan?" had hij gesnauwd.

't Zwaarste oogenblik was geweest, toen, bij 't verwisselen van leeraar, de klas even alleen was. De jongens hadden van alles hem gevraagd, maar z'n eenig antwoord was geweest: „Hou je gemak. Ik ben hier gelukkig vanmorgen voor 't laatst." Even was toen heel sterk de wensch gekomen, ze nog eens te overtroeven, ze wat wijs te maken, b.v. dat hij niet langer bij z'n oom bleef, doch naar een kostschool zou gaan, maar nee, wat had je er aan? Als 't uitkwam, dat dit ook een leugen was, zouden ze hem nog maar meer uitlachen. 't Zou straks toch al erg genoeg zijn.

Ja, erg genoeg! Toen Brands z'n les beginnen wou kwam de directeur binnen en in de groote stilte, die hij altijd meebracht, klonk het akelig hard: „Meneer Brands, we hebben hier een jongen, die u nog iets te zeggen heeft en ik ben gekomen om hem te helpen, als hij alleen niet durft."

Niet durft! Hij, Henri van den Berg!

Met vuurrood hoofd was hij z'n bank uitgekomen en had gezegd: „Meneer, wilt u me vergeven, wat gebeurd is, toen ik het laatst les van u had?"

Wat er toen allemaal gevolgd was, och, wat er bij zulke gelegenheden altijd gebeurt, een klein „preekje", héél klein van Brands, wat grooter van den directeur, een hand geven en dan terug tusschen al die jongens heen weer naar z'n plaats. Hij had voor zich willen zien, maar 't was of hij enkelen aan moest kijken, moest zien den spot in hun oogen. Graag was hij om twaalf uur weggehoud, maar dat kon niet,

hij zou nog eens bij den directeur moeten komen en al de leeraren nog groeten ook, voor zoo ver ze aanwezig waren.

Kom, er nou maar niet meer aan denken. 't Was immers voorbij?

Nooit zou hij meer hooren de schampere woorden van de jongens, nooit meer zien hun spottende oogen. Nee, nooit meer! Maar ook nooit meer met z'n vrienden naar zee of duinen trekken, nooit meer met ze voetballen, nooit meer bij Dolf koffiedrinken. Dolf, z'n trouwste vriend! Toen de anderen hem aan z'n lot overlieten, was Dolf naar hem toe gekomen en had gezegd: „Zeg, je komt toch Zaterdag?”

„Nee,” had hij kortaf geantwoord.

„Toe jo, waarom nou niet,” had Dolf nog aangehouden.

„k Mag tòch niet,” had hij gezegd. Nee, hij zou wel niet mogen, maar ook niet willen. Bij Dolf zou hij aan het verklaren moeten, bij Dolf zou hij ook de andere jongens weer zien. Neen, dat nooit. Dan ook maar breken met Dolf. Had die hem nooit die kaart geschreven, dan . . .

Doch gelijk met deze gedachte, schiet door z'n brein een andere. Hij denkt over de kaart, die hij aan Dolf geschreven had. Niet gepost nog gelukkig. Verscheurd in heel kleine stukjes en daarna weggegooid. Maar tòch geschreven.

Nu is alles voorbij. Nu zit hij in den trein naast oom, die zwijgt. Oom is den heelen morgen in de stad gebleven, oom, die het zoo druk heeft en die niet houdt van de stad. Henri weet wel, waarom oom gebleven is. Omdat hij hem niet vertrouwt! En zóó moet het vacantie worden.

„Henk,” zei Van den Berg, toen ze 's avonds allen bij elkaar in de kamer zaten, „Henk, laat jij Henri nou eens zien, hoe ver jullie zijn, dan kan hij bijleeren, wat hij achter is. 't Zou een geluk zijn, als hij bij jou in de klas kwam.”

Henk haalde triomfantelijk boeken en schriften voor den dag. Als 't een beetje wou, zou hij nu nog den verwaanden jongen moeten helpen. Van den Berg hoorde wel het meerderheidstoontje in de stem van zijn jongen, begreep wel, wat dat voor den ander moest zijn, zag wel de weinige belangstelling, waarmee Henri in de boeken bladerde.

„Ken jij deze sommen al?” vroeg Henk.

„O ja, dat geloof ik wel,” was het onverschillige antwoord.

„Aan wat jij gelooft hebben we niet veel,” zei oom. „Geef

eens hier je rekenboek, Henk! Waar zijn jullie? Zoo, aan paregraaf tien? Dan moet Henri voor mij morgen paregraaf twee eens maken. Neem een potlood, Henri en schrijf de sommen over. Henk moet natuurlijk z'n boek mee naar school hebben."

Henri gehoorzaamde. Henri deed alles, wat oom beval. Er werd hem taalwerk, Fransch en Engelsch opgegeven, een stuk aardrijkskunde en dat zou hij allemaal morgen moeten maken en leeren.

"Snap je heel goed, dat dit morgen af moet zijn? Morgenavond om zes uur. Ik zal je overhooren, begrepen?"

"Ja, oom."

Maar toen Henri dien avond eindelijk alleen was in de stilte van zijn kamertje, snikte hij het uit. O, die vernedering! Hij, de H. B. S.er, les van een boer. Dat alles te moeten aanhooren, waar tante, Henk, Piet, Anna, zelfs de meid bij waren. Ze wisten natuurlijk allemaal, wat er gebeurd was, ze lachten hem uit, ze zagen in hem een weggejaagden schooljongen. Dat zou nu elken dag zoo gaan. Oom zou hem werk opgeven de heele vacantie door en als hij het dan eens niet goed maakte . . . Daar was veel kans op. Hij kende die sommen voor het meerendeel niet en dat Fransch nog minder. 't Engelsch zou wel gaan, dat had hij tenminste wel eens gehad, maar met Fransch waren ze nog zoo ver niet. Henk had dat al veel langer gehad, dus was het te begrijpen, dat hij er verder in was, maar dat te zeggen — nee, asjeblijft niet. Toch de eer van de H. B. S. ophouden, als 't kon.

Ja, als 't kon! Maar als hij morgenavond z'n werk niet af of niet goed had? Wat dan? En als hij straks met Henk in één klas zat? Zou het dan niet uitkomen, dat hij veel minder wist en kende? O, was er nu geen enkele mogelijkheid, om aan al dat afschuwelijke te ontkomen?

Ja, één mogelijkheid was er. Als vader en moeder terugkwamen of desnoods moeder alleen.

Moeder! Zou ze het al weten? Arme moeder! Henri voelt geen berouw, over wat hij misdreef, betreurt alleen de gevolgen, doch als hij aan z'n moeder denkt, ja, dan komt èchte droefheid in zijn hart. Dat is een droefheid die hem niet doet snikken, een droefheid, die z'n tranen droogt,

omdat voor zoo groot leed geen tranen zijn. Dat is een droefheid, die hem de vuist doet ballen tegen zichzelf, die hem doet denken: „Hoe kón ik zoo doen.” Moeder zóó te bedroeven, moeder, die altijd voor hem klaar stond, die alles voor hem deed.

Weg is zijn wrevel, om het weinigje zakgeld, dat ze stuurde, weg zijn ontstemdheid over haar vreemd en weinig schrijven, hij ziet z'n moeder, zooals op dien avond, toen ze voor het eerst zulke „vreemde” dingen zei, zooals ze was bij het afscheid.

Ook ten opzichte van haar was hij een bedrieger, want wat was er gekomen van zijn mooie beloften? Een héél slecht rapport had ze ontvangen en oom's brief daar over heen.

En vader?

Vader zou het niet weten, nee, nu nog niet, maar 't kon op den duur niet verborgen gehouden worden voor hem, dat zou moeder niet eens willen, zelfs al bestond de mogelijkheid. Moeder vertelde alles aan vader, dat was altijd al zoo geweest.

Maar ze zou nu niet kunnen zwijgen, zelfs als ze zou willen. Hij was van school en dát zou vader moeten weten. Als hij nog maar meekon op die mulo. Oom had gisteren zelfs van de lagere school gesproken en hij was best in staat, hem daar heen te sturen. Nu hij hem zoo maar van de H. B. S. genomen had, zonder eerst daarover naar Engeland te schrijven, kon je alles van hem verwachten. Dat een oom, een oom, die nogal liefst boer was, zóóveel over je te zeggen kon hebben, terwijl je nog je beide ouders had. Was 't niet bar? En dan een oom, die een hekel aan je had. Want dat achtte Henri een uitgemaakte zaak. Geen oogenblik kwam het in hem op, dat het toch ook mogelijk was, dat oom tot zijn bestwil zoo handelde en maar heel zwak waren zijn zelfbeschuldigingen in betrekking tot zijn familie.

Een oom, die een hekel aan je had. Dat moest hij weer denken, toen den volgenden avond de tijd van „les overheeren” gekomen was. 't Viel niet mee. De sommen waren niet af en voor het grootste deel fout. Van het Fransch was ongeveer niets goed en de rest werd door oom ook nog als „onvoldoende” aangemerkt. 't Kookte in Henri. Die

boer! Wat wist hij er zelf van? Makkelijk genoeg zijn werk te becritiseeren met de schriften van Henk er bij. En dat joch . . . Wat groeide die. Ze zaten weer allemaal bij elkaar. Henri had nog gehoopt, op zijn eigen kamertje „les" te krijgen, maar dit vragen — nee hoor! Ze moesten niet merken, dat hij zich er wat van aantrok. Zich groot houden, zou hij.

't Werd een droeve vakantie. Oom wou, dat Henk Henri hielp, maar dat liep op ruzie uit.

„Ik laat me door hem niet kisten," was Henri's bescheid, toen ze samen ter verantwoording geroepen werden.

„Ik laat me niet op me kop zitten door een jong, dat veel minder weet dan ik," zei Henk.

Oom gaf niet dadelijk antwoord. Oom dacht na. 't Was een moeilijk geval. Hem zelf ontbrak het aan tijd en bovendien, 't was al zoo lang geleden, dat hij zijn zin kreeg en boer mocht worden. Na dien tijd had hij aan de „studie" niets meer gedaan en, wat je niet bijhoudt, dat vergeet je. Maar de jongens zoo samen laten doorgaan, dat werd ook niets. Peinzend keek hij Henri aan.

„Jongen, jongen," zei hij zacht.

Toen, voor het eerst, voelde Henri, dat zijn oom toch geen hékel aan hem had.

„Je moet dan maar alleen leeren. 't Spijt me, dat het met jullie samen niet gaat. 't Spijt me heel erg van jou, Henk! Ik had gehoopt, dat jij ons helpen zoudt. We moeten toch maken, dat Henri mee kan op school? Hij heeft andere lessen gehad dan jij èn — minder gewerkt, dat is natuurlijk waar. Maar hij kán bijkomen, als we samen hem helpen."

Henk bromde: „Nou ja, hij is zoo eigenwijs."

„Ja, dat snap ik. En jij bent het ook. Twee eigenwijze jongens bij elkaar, dat wordt niets. Henri zal dan maar moeten zien, alleen klaar te komen en elken dag moeten doen, wat ik hem opgeef. Jij kunt na Paschen wel een beetje met wieden gaan helpen. Je werkt zeker liever op het land, dan op Henri's kamer."

Henk zei niets meer. Hij had een hekel aan landwerk.

Henri zweeg ook. Dat „alleen klaar moeten komen" was toch ook niet, wat je noemt.

Zóó gleeed de Goede Vrijdag heen.

Aan Hem, die de zonden der wereld droeg, dacht Henri niet. Hij dacht heelemaal niet aan zonden.

Zóó gingen de Paaschdagen. Maar geen opstandingslicht scheen in Henri's ziel. Daar was het héél donker.

En den dag na Paschen kwam moeders brief. Dát was het ergste. O, die brief! Hij kwam, toen ze aan het ontbijt zaten. Een brief voor oom, uit Engeland en in de groote enveloppe een kleinere aan Henri's adres.

Hij las hem niet. Nee, hièr niet. Straks, als hij alleen was.

Toen ook durfde hij het couvert haast niet losscheuren. Maar — het moest, en dus . . .

't Was erger, dan hij zich had voorgesteld, véél erger. Had moeder maar harde, ruwe woorden tegen hem gebruikt, hem uitgemaakt voor al wat leelijk was, maar nee, geen boosheid sprak uit haar schrijven, alleen een groote, héél groote smart.

„Jongen, 'k ben zoo heel, héél bang, dat het verkeerd met je zal afloopen. Ik hoef je niet te herhalen, dat je groot kwaad deed, vooral door je bedriegen, dat zullen anderen je wel gezegd hebben en dat zal ook je geweten je wel herinneren. Maar weet je, wat voor mij het allerergste was? Dat je het me niet zelf geschreven hebt; dat je het liever oom liet doen. Oom heeft me niet eens zoo heel veel geschreven, 't meeste weet ik van den directeur in antwoord op mijn schrijven over je rapport. Kijk, Henri, van vreemden zoiets te moeten hooren is voor mij het allerergste. Ik ga gelooven, dat mijn jongen niet meer van zijn moeder houdt.”

Henri gooit den brief weg, zoover hij kan. Hoe kòn ze dat schrijven? Zou ze dat heusch gelooven? Hij valt neer, voorover op z'n bed, drukt zijn brandende oogen in het koele kussen.

Zoo vindt hem een poos later zijn tante.

„Henri!”

Geen antwoord.

„Han,” en ze legt haar hand op z'n hoofd, „is het zóó erg?”

Dat „Han” en die hand! Of het zijn moeder was! O, z'n moeder! Wild springt hij op. Hij wil die hand niet voelen. Hij kijkt haar aan, of ze hem kwaad deed.

„Ik — ik wou — ik wou, dat ik dood was.”

„Nee jongen, dat meen je niet. Je zou zóó niet voor God kunnen verschijnen. Dat weet je wel ook. Je hebt het ellendig op het oogenblik, dat begrijp ik wel, maar, als je dood was, zou het nog veel erger zijn. Waar zou je heengaan, als je zoo stierf?”

„'t Kan me niet schelen,” barst hij uit, „als ik hier maar

niet blijven behoefde, 'k wil overal zijn, behalve hier.”

„Zijn we zoo slecht voor je geweest, m'n jongen?”

Ondanks z'n woeste drift, treft hem haar treurige stem. Hij kijkt haar aan, dan met tranen antwoordt hij: „Nee, nee, u vooral niet, maar al dat nare.”

„Ja jongen, dat is erg. Maar alles kan nog goed komen. Wees flink. Schrijf je moeder om vergeving en begin een

beter leven. 't Zal je niet meevallen, maar met te willen kom je een eind. Met te willen en — te vragen om hulp van boven," voegt ze er zachter aan toe.

„Moeder is zóó bedroefd," zucht hij.

„Dat is te begrijpen. Daarom moet je haar schrijven. Dat zal haar goed doen. En dan aan 't werk. Niet treuren om wat geweest is. Dat van je school, nou ja, 't is voorbij. Als je hier op de Mulo maar eerst bij bent, zal het er je wel bevallen. Een jongen is toch geen klein meisje, wel?" laat ze half lachend er op volgen. „Kom, ga nou eerst maar wat naar buiten, dan kan ik je kamertje doen. En als dat klaar is, schrijf je een langen brief naar Engeland, hè? Een héél lange, hoor! En als vandaag je werk daardoor niet afkomt, zal ik wel een goed woordje voor je doen bij oom."

Als hij de deur al uit is, komt hij nog even terug. „Tante, ik ben, ik, ik was tegen u ook wel vaak onaardig. 't Spijt me," zegt hij. Zijn tante is ineens heel wat anders voor hem geworden dan enkel „de boerin."

„Word dan van nu af maar héél aardig, jô! Dan komt alles goed."

't Is net of een last van hem afgenomen is, als hij even later buiten loopt, en tóch....

IX.

VOETBALGEVOLGEN.

Ja, en tóch....

De brief naar moeder kostte moeite en het leeren kostte moeite en het zien van Henk's meerderheids-lachje, als het werk 's avonds ooms goedkeuring niet wegdroeg, kostte moeite.

Maar als hij dan tante aankeek werd het anders. 't Was, of hij met tante een verbond gesloten had.

Ze hadden na dien morgen niet weer een gesprek samen gehad; ze keken elkaar alleen zoo nu en dan eens aan en dan dacht Henri weer aan wat ze gezegd had: „Met te

willen kom je een eind." Nou, hij wou, dus het zou goed worden. Vrijdags had hij alweer een brief van zijn moeder. Wat had ze gauw teruggeschreven. En wat was het nu een heel andere.

"k Ben zoo echt gelukkig over je goede voornemens," schreef ze. "Houd je er nou ook aan, jongen! Maak, dat ik je weer heelemaal vertrouwen kan en wat goeds aan vader vertellen kan, als hij ver genoeg beter is. Hij begint gelukkig op te knappen, dat is één troost en als er dan ook goede berichten van jou mogen komen ben ik dubbel gelukkig. Maar één ding, Han, als het weer mis gaat, schrijf het me dan zelf, jongen! Vertel me eerlijk alles. Wees een kerel en verberg niets, maar kom vrij voor de waarheid uit, al is die leelijk."

't Knauwde hem wel even. "Wees een kerel." O, hij was dat niet geweest, maar moeder geloofde, dat hij het toch weer worden kon. Moeders vertrouwen in hem had wel geleden, maar het was niet weg, ze wou opnieuw hem gelooven. Nou, hij zou haar en alle anderen eens toonen, wat hij kon. Hij, Henri van den Berg. — Net als tante gezegd heeft: "Niet treuren, om wat geweest is; dat is voorbij." Neen, niet achteruit zien, maar vooruit, naar al het goede en mooie, dat komen zou.

Alleen het slot van moeders brief, dat leest hij maar héél vluchtig. En, wat hij ook nog eens overleest, dat niet.

Want daar stond ook zoo iets, als tante gezegd had, van „hulp van boven". Daarover dacht Henri liever niet. Hij zou er zóó wel komen. Als je een kerel was, hè, dan kwam je er uit jezelf.

't Viel bitter tegen, Dinsdags op school. Wat waren die boerenjongens ver. Henk was heusch niet nummer een. Er waren er, die nog veel meer wisten. En 't was net, of het hier veel meer in de gaten liep, als je niet meekon, dan op de H. B. S. Die meneer Hilders, „meester Hilders" zeiden de jongens hier, had je gauw in de gaten. Je met een handigheidje „er uit" te redden, viel niet mee. Dat ondervond Henri den eersten middag al bij vaderlandsche geschiedenis. De andere jongens hadden er een les over geleerd met de noodige jaartallen. Hij niet. Flauw van Henk. Als die het hem gezegd en hem het boekje gegeven had, zou hij die les natuurlijk ook geleerd hebben.

„Nou, Henri van den Berg,” zei toen meester Hilders, terwijl hij erg den nadruk lei op dat *Henri*, „vertel jij ons dan maar eens de verschillende oorzaken, waarom Frankrijk, Engeland, Munster en Keulen ons in 1672 den oorlog verklaarden. Dat heb je toch zeker wel geleerd, hè?”

„Ja, meneer.” Henri had zich voorgenomen „meneer” te blijven zeggen.

„Vertel dan maar eens, Henri!”

„Nou, dat was, omdat ze geen van vieren den vrede lief hadden.”

„Dat is één oorzaak. Maar ik vroeg verschillende oorzaken, hè?” was het antwoord, terwijl geen der anderen de door Henri verwachte neiging tot lachen vertoonde.

„Ja, meneer,” ging Henri voort, „u vroeg verschillende oorzaken en ik wou er ook nog bijzeggen, dat hebzucht ze dreef, want, zoals alle vorsten, die oorlog gaan voeren, was het ook deze koningen, bisschop en keurvorst te doen om gebiedsuitbreiding en ziet u, daarom . . .”

„Liep het net met ze af als met jongens, die achter veel woorden een tekort aan kennis probeeren te verbergen, hè?” zei meester Hilders, die erg sarcastisch kon zijn.

En toen — toen lachte de heele klas. Dat zou op de H. B. S. nooit gebeurd zijn. De teekenleeraar daar had ook wel eens zin, den een of ander bespottelijk te maken, maar als een enkele het waagde er om te lachen, nou, dan zat er na schooltijd wat voor hem op. Dan was hij nog lang niet gelukkig. En hier grinnikten al die idioten.

Na schooltijd liep Henri regelrecht door naar huis. Met die flauwe lui bemoeide hij zich niet. Goed voor Henk, hoor!

Een paar dagen later begon het hem echter te spijten, dat hij zich maar niet wat meer met de jongens had ingelaten. Er waren toch wel leukerds bij. Die Harm Beuk was een aardig joch en dan Bob Randers, de zoon van den dominee! Hè ja, dien Bob zou hij wel tot vriend willen hebben, vooral omdat hij merkte, dat die niet hoorde bij Henk's clubje.

Henk was gewoonlijk met drie boerenzoons en hoewel hij zich ook wel met de andere jongens inliet, waren toch die drie zijn eigenlijke vrienden. Van die drie, Klaas Hammers, Toon Kleiman en Kobus Kamp moest Henri niet veel hebben,

vooral ook, omdat hij er wel zoo goed als zeker van was, dat dit drietal door Henk op de hoogte was gebracht van al, wat zich voor de Paaschvacantie had afgespeeld. Maar Bob, als hij met dien eens een beetje op gang kon komen.

De gelegenheid kwam.

Bob was met nog een paar jongens aan 't knikkeren. Henri stond er bij.

„Heb jij ook knikkers?” vroeg hem een van de jongens,

„Nee,” zei Henri.

„Geen knikkers?”

„Och, vroeger wel gehad. De laatste jaren niet meer. Jongens van onzen leeftijd knikkeren in de stad niet meer.”

„Wat doen die dan?”

„Nou, voetballen en zoo.”

„Heb jij een voetbal?”

„Jawel.”

„Breng hem eens mee,” vroeg Bob. „Ik wou er een voor m'n verjaardag vragen, maar dat duurt nog een paar maanden. Dan ben ik haast van school af en komt er niet meer van, het met jullie te doen. Toe Henri, breng hem mee, dan leeren we het de jongens hier.”

Betere dagen braken nu aan. Tenminste — buiten schooltijd. In school ging Henri steeds meer merken, hoeveel hij achter was. Maar als de school uit was, dan kon je voetballen. De jongens kenden het nogal gauw en ze begonnen al uit te zien naar Henri met z'n voetbal. Zelfs Henk deed nu en dan mee, al had hij het eerst een „flauw” spel gevonden.

Jammer, dat Bob met de groote vacantie van school zou gaan. Hij wou ook dominee worden, moest dus naar 't Gym. Wat knaagde dat soms bij Henri. Bob en hij, de twee eenige burgerjongens van de klas, wat konden ze het goed vinden samen en tóch zouden ze van elkaar gaan. Bob zou dan elken dag met den trein gaan, Bob zou een „stadsjongen” worden en hij, Henri, zou steeds meer „verboeren”. Och, als hij nu ook nog eens in de stad op school ging. Wat zou het leuk zijn, samen te reizen met Bob.

Henk kon het niet best hebben, dat Henri met z'n voetbal er bij de jongens zoo „in” begon te komen. Die voetbal deed het natuurlijk. Dat Henri een flauwe knul, een opschepper was hadden ze de eerste dagen vaak genoeg

gezegd, en 't joch was heusch niet veranderd. Maar nou had hij zijn voetbal en de jongens waren dol op dat spel. 't Gebeurde zelfs op een avond, toen zijn drie makkers, Klaas, Toon en Kobus, er waren, de eerste voorstelde Henri ook te vragen, om mee te spelen.

„Net of we dat ooit gedaan hebben,” zei Henk.

„Nou ja, vroeger moest hij werken, hè,” grinnikte Toon.

„Hij zal nou ook wel bezig zijn,” meende Henk. „Vader moet altijd z'n werk zien, dus moet hij nou zèker werken.”

„'t Is ook meer om zijn bal dan om hem. Laten we vragen of hij meedoet en als hij „nee” zegt, hem om den bal vragen,” vond Kobus.

„Net of je met z'n vieren achter zoo'n bal kan gaan loopen trappen. Daar zou nogal wat aan zijn,” antwoordde Henk, die niet kon verkroppen, dat Henri nu ook op zijn vaders erf toonaangever zou worden.

„Nou, dan halen we nog meer jongens er bij. Je hebt hier juist een fijne lap grond, achter de varkensschuur,” zei Klaas.

„k Zou liever zeggen, in den boomgaard,” bromde Henk.

„Kom jô, wees niet zoo flauw. Ik ga Henri roepen, goed?”

Henk kon hier moeilijk „nee” op zeggen, trouwens, Toon had ook niet op antwoord gewacht, maar was weggehold naar het raam, waarachter hij Henri wist.

„Hij heeft zijn werk bijna af, hij komt,” riep Toontje al van verre.

„Fijn,” was het antwoord uit twee monden. Henk zweeg.

„Zeg Klaas, ga jij gauw naar Manders, daar zijn Harm en Bob ook, dan ren ik naar Van Wijk. Die jongens doen ook vast mee en dan wordt het leuk, dat zul je zien.”

Ja, 't wèrd leuk, dat moesten ze allemaal erkennen, de jongens en ook Van den Berg en z'n vrouw, die het van verre zagen.

„Hij wordt heelemaal anders sinds hij van de H. B. S. af is,” zei tante.

„Gelukkig wel,” antwoordde oom, „alleen hoop ik, dat zijn werk af is. Hij zal een harden dobber hebben voor de vacantie bij te zijn. En je weet, hoe meneer Burgers is. Een jongen, die niet goed meekan, gaat niet over.”

„Ach, hij werkt toch zoo goed,” pleitte tante. „Wees nou

vanavond niet al te streng. 't Is toch hard, als hij de andere jongens hoort spelen en zelf maar tusschen de vier muren moet zitten."

"Vroeger trok hij zich daar niet te veel van aan. Nou werkt hij tenminste tusschen die vier muren en wat hij er vroeger uitvoerde, wie 't weet mag het zeggen."

"Laten we blij zijn, dat hij mee spelen wil. Vroeger was hij er te trotsch voor. Hij zal de eerste jaren wel hier moeten blijven, dus is het een geluk voor hem, dat hij vrienden krijgt."

"Ja, dat ben ik met je eens," antwoordde Van den Berg. "De verwaandheid zal er hier wel uitwaaien. Trouwens, je krijgt toch geen hoogte van dien jongen. Die mevrouw, je weet wel, waar hij altijd ging koffiedrinken, was vol lof over hem. Als ik die d'r zin had gedaan, was hij nog op de H. B. S. Nou, dat zou een mooie boel geworden zijn. Enfin, dat mensch zal nou wel begrijpen, dat er nog een andere reden achter zat, dan z'n streken alleen. Nou er niets meer te redden is, is het maar goed, dat hij niet meer in de stad komt. Z'n ouders zouden dan toch wel moeten spreken en dat willen ze nu eenmaal niet."

"Ja, 't is of alles zoo samenloopen moest," zei tante. "Als hij alles wist, wat zou dat z'n hooge hart omlaag duwen. Maar toch, een kwaje jongen is het niet. Je moet rekenen, 't was hier een heele verandering voor hem. Eenig kind, een beetje verwend misschien, en dan, zoo'n jongen van dertien is net op zoo'n raren leeftijd. Die aapjes voelen zich méér groot mensch dan een van achttien. Let maar eens op onzen Henk. Dat is me toch soms ook zoo'n branie."

"Ach kom," deed Van den Berg ongeloovig. "Een branie? Nee, nou maak je het te erg. Ja, tegen Henri kan hij wel eens een beetje uit de hoogte doen, maar dat is die z'n eigen schuld. Die heeft eerst een toon aangeslagen van wat ben je me en nu het ten slotte blijkt, dat hij in alles Henk's mindere is, me lieve mensch, wat kan je dan anders verwachten? 't Is voor Henri geen pretje, dat stem ik toe, maar, 't is heel best voor hem. Laat hij maar eens voelen, dat er ook nog menschen zijn, die niet voor hem op zij gaan."

"Toch wou ik, dat Henk anders tegen Henri was," zei

vrouw Van den Berg. „Het is zoo, Henri heeft er aanleiding toe gegeven, zoo behandeld te worden, maar, nu hij z'n leven betert, moeten we hem een beetje tegemoet komen. We hebben allemaal onze gebreken en wat met Henri geweest is, moeten we vergeten, vind ik.”

„Ja, je hebt wel gelijk,” was het antwoord, „maar jongens denken niet zooals groote menschen, moet je rekenen. Ik heb er ook wel over gedacht en ben zelfs van plan geweest, er eens met Henk over te spreken, maar sommige dingen kun je beter doodzwijgen. 't Zal vanzelf wel terecht komen tusschen de jongens. Kijk ze eens vol vuur aan hun spel zijn. Piet en Anna genieten ook al. Die zijn er gelukkig mee, dat ze telkens den bal mogen opzoeken. Kijk nou die Piet. Mis jô, hij is over de heg gevlogen. Juist, Anna! Jij hebt het in de gaten.

Ik begin heusch te gelooven, dat zoo'n spel veredelend werkt. De voetbal zal nog wel vrienden maken van onze twee brave Hendriken.”

Ja, zoo lang het spel duurde! Maar als het voorbij was....

Henk speelde mee met heel zijn hart, dacht over geen andere dingen, was tegen Henri niet anders dan tegen de andere jongens, tot — ze weer samen waren. Ze hadden de anderen nog een eindje weggebracht, waren luidruchtig geweest, hadden alvast een afspraak voor den volgenden avond gemaakt, maar toen de neefs samen terugkeerden, was er weer die akelige stilte van elken dag. Henri wou wel graag wat zeggen, doch wist niet wát. Henk wist een heele boel te zeggen, maar durfde niet. O, als hij gedurfd had, ja, dan zou hij dien „kalen opschepper” eens goed de waarheid gezegd hebben. Die knul deed, of hij hier de baas was, gaf maar zijn bevelen. Zonder te vragen of het mocht, had hij maar dadelijk z'n grooten mond opengezet en afgesproken voor morgenavond. 't Zou wat worden. De bal was nou al een paar keer in den moestuin gevlogen, hoe moest dat gaan, als daar straks de boonen zouden staan? De boel stukgooien en plattrappen natuurlijk. Doch Henri commandeerde maar: „Piet, daar ligt hij, Anna, gauw, in den tuin,” en die twee sukkels renden zich naar voor dat joch. Ze waren zeker blij, dat de stadsche meneer eindelijk ze eens goed genoeg vond, om wat tegen ze te zeggen. Ja, als hij

je noodig had, dan wist hij je te gebruiken. Had hij pas nog niet gevraagd om dat aardrijkskundeschrift? Maar hij zou hem. Nooit kreeg die leelijke opschepper dat van hem. Hij moest zelf de plaatsen maar opzoeken, dat duurde lekker lang. Overmorgen moesten ze Duitschland kennen, de heele blinde kaart. Hannetje kende er natuurlijk nog niks van. Lekker, nou kon hij hem eerst heelemaal opschrijven, alles uitzoeken met de nummertjes er bij en dan leeren. Je kreeg het vast niet in één avond klaar. Ze hadden er zelf vier keer over mogen doen. De meester schreef dan Dinsdags een stuk op het bord, dat namen ze over in hun schriften en Vrijdags moesten ze het van de kaart kennen. Dat was verleden jaar geweest, in de zesde klas. Maar nou zei de meester gewoon: „Duitschland kennen” en o wee, als het er dan niet in zat. En het zoo allemaal gelijk een paar keer opdreunen, daar hield Hilders ook niet van. Die nam z'n boekje, waar de namen instonden en liet je dan een voor een een ris plaatsen, die hij aanwees, opnoemen. Nou, die namenlijst was alphabetisch en vriend Henri was nummer vier. Geen gelegenheid dus, het van de anderen nog een beetje te leeren. En dat wou voetballen morgenavond. Wel zeker! Hij zou wel wat anders te doen hebben. En vanavond zou er bij vader ook wat opzitten, want 't werk voor morgen was vast nog niet af. Henk's eigen huiswerk wachtte nog op voltooiing, maar dat was wel vaker zoo, hij stond 's morgens vroeg op en deed dan nog wat, doch Henri was altijd veel later en Henri had ook meer werk, moest met Fransch bijgewerkt worden. O, 't zou je wat geven, als vader straks om z'n werk vroeg.

't Viel Henk bitter tegen.

Op Henri's „'k heb het niet heelemaal af, oom,” volgde een „nou, dan morgenochtend afmaken, hoor, en nou maar gauw naar bed, dan kan tante je om zes uur roepen.”

Toen fonkelden even Henk's oogen.

Niemand die het zag. Tenminste — niemand in de kamer.

Wacht maar! Morgen

Maar er werd wéér gevoetbald. Nu kon Henk zelfs onder het spel zijn gedachten niet vrij maken van Henri en diens werk. Hoe was het in de wereld mogelijk! Zou hij Duitschland

al ingeschreven hebben? 't Bestond niet. Wanneer wou hij dat gedaan hebben?

„En Henri, hoe staat het met je werk?” was weer de vraag, toen de lamp werd opgestoken.

„Ik wou juist vragen, oom, of ik Deutschland nog even af mocht maken in mijn schrift. Met een klein half uurtje ben ik klaar, met een goed kwartier misschien.”

„Deutschland af maken? Moet je dat morgen kennen?”

„Ja, oom; ik sta morgenochtend weer om zes uur op en leer het dan.”

Oom keek bedenkelijk tante aan.

„Morgenochtend leeren en dan nou nog schrijven. De halve tafel in beslag voor een atlas, een inktpot omgooien”

„Nou vergeet je, dat Henri een vulpen heeft,” lachte tante.

„En een atlas hoeft ook niet op tafel. 't Is maar overschrijven,” vulde Henri aan.

„Overschrijven? Hoe bedoel je dat?”

„Uit een ander z'n schrift.”

„Mag dat, Henri? Moet je het niet zelf opzoeken?”

„Nee, oom. Dat hebben de andere jongens ook nooit hoeven doen. Als je het opgeschreven hebt, zoek je de nummers op je blinde kaart en zóó leer je het.”

„Nou, vooruit, schrijf dan nog maar even,” zei oom.

Henk kookte. Waren ze dan heelemaal vergeten hoe 'n mispunt die jongen vroeger was? Moest hij dan in alles zijn zin hebben?

't Was heel stil in de kamer. Van den Berg las z'n krant, vrouw Van den Berg naaide, Jaan stopte kousen en Anna zat te breien. Piet was al naar bed.

Henk en Henri waren „aan hun werk”. Henri's pen vloog over het papier. Henk keek z'n jaartallen nog eens over. Je zou ook kunnen zeggen: „Hij keek er over heen.” Z'n gedachten waren met heel wat anders bezig, dan met jaartallen.

„Klaar,” riep na twintig minuten Henri triomfantelijk.

„Zoo, laat eens kijken,” zei oom.

„Ja, je schrijft niet slecht, al doe je het vlug. Je krijgt een flinke hand, net als je vader.”

Dan neemt hij ook het andere schrift, waarvan Henri overschreef.

't Is gekaft. Het etiket met den naam is niet te zien.

Van den Berg haalt het kaftpapier er af en leest: „Bob Randers.”

„Zoo-oo-oo! Ga nou maar naar bed, Henri! 't Is tijd voor je, als je om zes uur op wilt staan.”

Henri wenscht goeden nacht. Dan staat ook Henk op.

„Nee Henk, jij blijft nog even hier,” zegt zijn vader streng.

Als ze den volgenden morgen naar school gaan, stoot Henk driftig uit: „Je hebt geen schriften van Bob meer mee te sjouwen, versta je dat?”

„Ja, 'k ben niet doof. 'k Heb ook verstaan, dat ik het jouwe niet mocht en dat goed onthouden.”

„Nou, voortaan kun je het krijgen. Je leeft toch heelemaal op een anders zak.”

Eer Henri kan antwoorden is Henk weggehold.

v.

X.

BANGE VERMOEDENS.

De zomer kwam en bracht nieuwe genoegens. 't Voetballen bleef wel in eere, maar er waren nu ook avonden dat de jongens gingen visschen of zwemmen. Henri was dan weer meer alleen, want van visschen hield hij niet en zwemmen kon hem hier ook maar matig bekoren. In 't groote kanaal mocht het haast nooit. Alleen als 't water zóó laag was, dat je over kon loopen, zonder kopje onder te raken, dan vond oom het goed. Was het water te hoog,

dan gingen ze in de breedste slooten. Maar dat was niets voor Henri. Dan bleef hij maar liever thuis, om te werken. De verhooging kwam nu al gauw en hij wist, dat het spannen zou. Hij was nog lang niet bij met alle vakken. En toch had hij de laatste maanden wel zijn best gedaan, want hij wóu er komen en immers, wie wil die kan? Dat schreef hij telkens weer aan zijn moeder en — nu ook aan zijn vader. Half Juni had hij van z'n vader den eersten brief gehad. Wat was hij gelukkig, toen hij vaders hand herkende. Was hij alleen geweest, hij zou dat adres stellig eerst even tegen z'n wang gedrukt hebben, zooals hij vroeger deed, toen hij nog een kleine jongen was. Maar de anderen waren er bij, dus deed hij dat niet, brak vlug de enveloppe open en las.

't Viel hem tegen.

Vader schreef altijd zoo vroolijk en nu was het een en al somberheid. Geen verwijt, dat hij van de H. B. S. af was, neen, geen enkel verwijt, zelfs nog lof, omdat hij tegenwoordig zoo hard werkte, maar liever had Henri booze woorden gehoord op den ouden toon, dan al dat goede, zoo erg vriendelijke, zoo — ja, je kon er geen naam aan geven — 't was zoo vreemd! Vader sprak van zware tijden, die voorbij waren, van nog zwaardere, die komen zouden, maar dat ze moedig en sterk moesten zijn, op God vertrouwen, die in elke donkerte licht gaf en nooit verliet, wie Hem als Vader kende en liefhad. Vader sprak heelemaal niet van terugkomen, ook niet over wat Henri zoo vurig had gehoopt, dat hij in de groote vakantie zou mogen overkomen naar Engeland. Nee, niets daarvan. Wel een antwoord op wat hij al zoo vaak vergeefs aan zijn moeder gevraagd had, of hij z'n fiets mocht hebben. Toen hij in 't voorjaar naar oom en tante was gegaan, had moeder gezegd: „Laat je fiets voorloopig maar staan. Er komt daar den eersten tijd toch niet van fietsen.” Later had ze geschreven, dat hij z'n tijd beter voor z'n schoolwerk kon gebruiken en nóg later, dat het zoo onprettig zou zijn voor Henk, omdat die geen eigen fiets had. Maar ook dat bezwaar was opgeheven, want Henk was in Mei jarig geweest en had er toen een gekregen, waarom Henri nog eens weer gevraagd had, of hij zijn fiets mocht gaan halen. En nu schreef vader: „Je

fiets, m'n jongen, kunnen we je niet geven. Dat hangt ook samen met de moeilijkheden, waarin we geraakt zijn. Ik zal over een poosje je daar wel meer van schrijven; 'k voel me nu nog niet sterk genoeg er voor en moeder vindt het ook te moeilijk. Wees jij maar m'n flinke zoon, werk zoo hard je kunt, doe alles, wat mogelijk is, om verhoogd te worden en bid veel, m'n jongen, zoowel voor jezelf, als voor je ouders."

De brief ging op dezelfde wijze verder, werd ook aan het eind niet vroolijker. Geen enkele belofte. Alleen maar aanmaning tot werken en nog eens werken.

Henri begon zich af te vragen, wat het toch zijn kon, dat moeilijke. Moeder had er ook op gezinspeeld, voor ze wegging al, en later in haar brieven. Zouden ze soms hun huis in de stad verhuurd hebben? Je hadt wel meer menschen, die dat deden, gemeubileerd verhuren. Had hij niet eens hooren vertellen, dat je je huis bewonen moest en het anders aan een ander afstaan, omdat er zoo'n gebrek aan huizen was? Zoo iets moest er wel tusschen zitten. Ze hadden bepaald niet zoo lang weg mogen blijven, nu misschien hun verhuisbiljet naar Engeland moeten opvragen. Stel je voor, dan woonden andere menschen in hun huis, sliep misschien een andere jongen in zijn kamer.

Maar wat had dat met z'n fiets te maken? Al hadden ze vader en moeder kunnen dwingen het huis te verhuren, dan hadden die andere lui toch geen recht op zijn fiets?

Gemeubileerd verhuren, Henri wist het eigenlijk niet goed. Ze hadden zelf wel eens een gemeubileerd huis gehuurd, ergens op de Veluwe. Toen waren ze ook baas geweest over alles, wat er in dat huis stond.

Als er een fiets in was geweest, zou hij die dan ook hebben mogen gebruiken? Een fiets was toch geen meubelstuk? Zou hij er oom eens naar vragen? Nee, toch maar niet.

Nog eens en nog eens las hij vaders brief, herlas ook verschillende brieven van zijn moeder. 't Was feitelijk steeds hetzelfde. Er was iets, maar wat kon dat zijn? 't Begon hoe langer hoe meer Henri's denken in beslag te nemen en steeds vaker kwam hij op school met werk, dat niet af was. Ja, als dan meester Hilders het hoofd schudde, als hij dan dreigde met zitten-blijven, nam Henri zich wel voor,

nu harder nog te werken en dan ging het soms een paar avonden goed, doch als hij weer denken ging . . . Hij trok er maar uit, als die angstige gedachten kwamen. Hij zwom nog liever in zoo'n „moddersloot" dan dat hij thuis zat te piekeren. Oom vroeg tegenwoordig niet meer elken avond naar zijn werk. In den zomer was het heel druk op de boerderij, werd er gewerkt van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. En ook, oom had nu en dan geïnformeerd, zoowel bij mijnheer Burgers, het hoofd, als bij meester Hilders. Beiden hadden gezegd, dat Henri goed z'n best deed en, als hij zoo doorging, wel verhoogd zou kunnen worden.

Nu had meester Hilders al een paar maal gewaarschuwd, zelfs gedreigd met „naar je oom gaan".

Henk was daar natuurlijk bij geweest en Henri had gevreesd, dat hij het aan zijn vader zou zeggen, doch nee, dat had hij niet gedaan. Een klikker was Henk niet, dat moest gezegd worden. Maar verder werd het er tusschen de beide jongens niet beter op. Henk kon niet hebben, dat Henri in alles, wat spel en sport betrof, zijn meerdere was.

Zoals Henri kon zwemmen, deed niemand in het dorp het. Wat Henri op een fiets durfde en kon, waagde niemand. Over de breedste slooten sprong hij heen, in boomen, waar andere jongens niet in konden komen, klauterde hij naar het topje, hij kon op z'n handen loopen met z'n beenen in de lucht, hij kon alles, wat de eenigszins stijve Henk niet kon en werd door de jongens bewonderd. Daarom ook vond hij ze wel aardig. Henk wist best, waarom hij in 't begin ze links liet liggen. Ze waren hem te min, zoolang hij de vrienden in de stad had, maar nu hij die moest missen . . .

Ja, nu hij die moest missen . . .

Henri verlangde vaak genoeg naar Dolf, Ed, Frits en de anderen. Dolf schreef hem nog wel eens een enkelen keer en dan antwoordde hij, maar nooit werd hij er meer te logeeren gevraagd. Hij zou nu wel mogen, meende hij, en heel graag willen ook, maar de uitnodiging kwam niet.

't Was eens weer op een avond, dat het werk heelemaal niet vloten wou. Henri keek naar buiten. Fijn weer was het. Waar zouden de jongens zijn? Henk was straks weg-

gegaan op z'n fiets. Het dorp maar eens inloopen, dan zou hij wel den een of ander zien.

Met de handen in de zakken slenterde Henri den stoffigen weg af. 't Was een warme dag geweest en de avond bracht ook nog niet veel koelte. Fijn nu te zwemmen. Maar 't kanaal was heel hoog en het water in de slooten rook zoo onfrisch, dat je daar niet naar verlangen kon. Zelfs in den breederen Tocht was het nu niets gedaan. In 't kanaal, ja dáár was het fijn, maar dat mocht nu eenmaal niet. Net of je er verdrinken zou. 't Was een gewoon polderkanaal, heelemaal ongevaarlijk, als je zwemmen kon. Hè, dan vroeger in zee! Wat was het daar eenig geweest, als die schuimende golven over je bol spoelden. Als je van gevaarlijk wou spreken, nou, dan was het in zee toch zeker gevaarlijker dan in zoo'n vaart hier en zijn ouders hadden het hem nooit verboden. Maar die boeren waren ook zoo akelig bang!

Gek, hij schrok bijna van zijn eigen denken over „boeren”. Daarmee bedoelde hij in dit geval oom en tante en den laatsten tijd betitelde hij die niet meer met dien naam. „Boeren” is heelemaal geen scheldnaam, maar omdat Henri aan dat woord altijd de gedachte van minderwaardigheid had vastgeknoopt, was het voor hem haast een scheldwoord geworden en dat wou hij niet gebruiken voor z'n oom en tante. Van tante hield hij veel en oom mocht hij ook wel lijden. Hij begon meer en meer aan zijn veranderd leven te wennen en vaak begreep hij niet, hoe hij het in 't begin zoo verschrikkelijk gevonden had. Over 't algemeen was het nog niet zoo kwaad hier. Alleen op dagen, dat hij „den damp” in had, griefde nog het ongewone, op avonden als nu, dat hij alleen was en dacht over dat geheimzinnige met z'n ouders.

O kijk, daar in de verte zag hij de jongens op het plein voor de kerk. Henk was er met z'n fiets; Bob en Harm hadden de hunne ook bij zich. Sinds Henk 'n fiets had, waren ze vaak met z'n drieën zich aan 't oefenen. Vervelend toch, dat hij de zijne niet had. Wat gingen ze nu doen? O, ze reden het pleintje rond, hielden elkaar bij den schouder vast. Och menschen, die Henk kon het weer niet houden en hij was toch de buitenste. Kijk nou, Harm moest hem loslaten. Wat een sukkel. En hij stuurde nogal liefst met twee

handen. Bob had Harm, Harm Henk vast, die hadden dus maar één hand, om te sturen. Die waren niet zoo stijf.

„Ha Han,” riep Bob, zoodra hij hem zag, „ik kan nou ook onder het rijden op 't zadel klimmen, zal ik het eens doen?”

Bob kon het, Harm probeerde het ook, maar maakte een buiteling. Henk was zoo verstandig, er zich niet aan te wagen.

„Op het zadel staan en dan het plein rondrijden,” stelde Henri voor. „Mag ik jouw fiets even, Harm?”

Harm vond het best en daar gingen Bob en Henri. De eerste slingerde in 't begin vervaarlijk, maar toch bracht hij het er zonder bokkesprongen of tuimelingen af. 't Ging zóó mooi, dat Harm lust kreeg, het ook nog eens te probeeren.

„Jô Henri, nou ik nog eens.”

Ze gaven Harm de ruimte. Ja, gerust, hij kon het ook, na eerst nog eens met den grond te hebben kennis gemaakt.

„Nou jij, Henk!” riep Bob.

„'k Zou je danken.”

„Ben je bang je neusje te stooten?” spotte Harm. „Als ik bloote knietjes had, net als Henri, zou je wat zien. 'k Ben m'n lieve velletje op een paar plekken kwijt, dat voel ik wel, maar nou kan ik het toch maar lekker.”

„Ik denk niet om m'n lieve velletje, maar om m'n kar,” was Henk's antwoord. „Aan die ouwe van jou is niet veel verbeurd, maar ik zou met de mijne niet thuis durven komen, als er wat aan mankeerde.”

„Leen hem dan even aan Henri,” zei Bob. „'t Is zoo leuk met z'n drieën. Ja jô, dan gaan we het op den Wilhelminaweg doen, probeeren of we het dat heele stuk kunnen volhouden.”

„'k Heb je toch gezegd, dat ik er m'n kar niet aan waag,” snauwde Henk.

„O, maar Henri valt er niet mee. Die kan het beter, dan wij samen. Toe jô, wees niet zoo flauw. Geef op je spik-splinternieuwe rijwiel. Alle verongelukkingen voor mijn rekening,” gierde Bob.

„Vast niet,” zei Henk stug.

„Geef mij zoo'n neef,” smaalde Harm. „Hartelijke vent, hoor!”

„Laat hem zijn kinderwagen houden,” zei Henri. „Dat voertuig is alleen op zijn vlugge bewegingen berekend.”

„Je wou, dat jij zoo'n voertuig had, kale opschepper,” schreeuwde Henk.

Dat moest er nog bij komen, dat die aap hem bespottelijk ging maken. Hij met z'n flauwe kunsten! Goed om je nek te breken. En dan nog die praatjes er bij. Ze waren net zoo leuk met z'n drieën aan den gang geweest. Wat hoefde die vervelende knul er bij te komen en alles te bederven?

„Dat ik zoo'n voertuig had! Alsof ik al niet m'n tweede fiets heb. Ik fietste al, toen jij nog op je moeders schoot zat.”

„Je tweede fiets! Ha, ha, jongens, zijn tweede fiets! Weet je wat daarmee gebeurd is? Die is voor schuld verkocht,” riep nu Henk, paars van drift.

„Wat blief je?” Henri stooft op hem af, greep hem bij de keel. „Zeg dat nog eens?”

„Als je me niet de strot dichtknijpt,” hijgde Henk en toen Henri los liet herhaalde hij: „Ja, kale branie, jouw fiets is voor schuld verkocht, net als jullie heele rommel, leelijke lefmaker! Jullie zijn zoo arm als de mieren en jij”

Verder kwam Henk niet. Henri's vuist trof hem midden in 't gezicht, hij viel achterover met fiets en al tegen den grond.

Toen keerde Henri zich om. Even had hij lust gevoeld den jongen, die daar lag, te trappen, hem en z'n fiets, maar nee, waartoe?

Die jongen had waarheid gesproken. Ineens werd alles hem helder. Dat was het dus. Zewaren arm geworden. Daarom kwam er nooit geld uit Engeland, daarom schreven vader en moeder beiden van zware tijden. Dat hij het al niet eer begrepen had.

Hij ging weg van de jongens, die zich om Henk verdrongen, weg moest hij, waarheen kon hem niet schelen.

Zoo liep hij, langer dan een uur. Toen liet hij zich in

't gras neervallen. Hier was hij ver van zijn ooms woning, ver van de jongens, die misschien al lang wisten, wat hij nu pas voor 't eerst gehoord had. Hoe kon het bestaan, dat zóó iets in je leven was gekomen, zonder dat je het wist. Gemeen was het. Hij was toch geen klein kind meer? Waarom had moeder het hem niet verteld? 't Was natuurlijk al zoo, toen ze wegging. Vader ziek. Zenuwziek! 't Was hem zeker in z'n hoofd geslagen. Och, dat hij zelf ook niet begrepen had, wat er aan de hand was. Daarom hadden ze allemaal zoo geboomd over den dank, dien hij z'n oom en tante schuldig was. Natuurlijk, hij at daar genadebrood. En hij had nogal gemeend, dat er voor hem betaald werd. Daarom had die Henk zeker een tijd geleden dat gezegd van op een anders zak leven, daarom had Dolfs moeder indertijd al net als zijn eigen moeder hem zóó over oom en tante gesproken, daarom had de directeur van de H. B. S. zoo gevraagd, waarom zijn ouders in Engeland waren, zeker om te zien of hij het wist. Vader was bepaald failliet of dan tenminste die vennootschap, waarvan vader directeur was. O, maar 't kon vaders schuld niet zijn. Failliet gaan was leelijk, want je maakte daar vaak andere menschen arm door, nee, vader zou nooit iets leelijks gedaan hebben, dat kon niet. Die Steenbergen, vaders compagnon of mededirecteur, of hoe je het zeggen wou, die was vast de schuld. Had hij vader niet meer dan eens hooren zeggen, dat die te hoog leefde voor een man zonder geld? Zonder geld, dat beteekende, dat je geen kapitaal bezat en enkel van je zaak moest bestaan, dat begreep Henri wel. Nou maar, zijn vader had vast wel geld, alle Van den Bergen waren rijk. Oom Karel werkte heelemaal niet, zat nu eens een paar maanden in Parijs, dan in Nizza, soms zelfs in Egypte, enkel voor z'n plezier. Kon dan zijn vader in eens alles kwijt zijn? En waarom bleef hij in Engeland?

Nieuwe angst maakt zich van Henri meester. Je hadt wel eens menschen, die om geldzaken moesten vluchten en niet konden terugkomen. Hun eigen boekhouder was een paar jaar geleden naar Amerika gevlucht. Hoe goed herinnerde hij zich nog, dat vader dit aan moeder vertelde. En nu was hij zelf weg. Misschien op dezelfde manier.

Nooit had Henri zich zóó wanhopig gevoeld. Dit was

nog andere angst dan een maand of wat geleden, toen hij Brands vergeving vragen moest. Och, wat leek dat ontzettend klein en nietig vergeleken bij dit erge. Je eigen vader misschien een dief, die feitelijk in de gevangenis moest.

„Je moet bidden” had moeder gezegd en had vader geschreven. O, bidden, hij wou het zoo graag, maar echt bidden, had hij dat wel ooit gedaan? Hij wist het niet. De laatste jaren in elk geval stellig niet.

„God, o God, laat mijn vader geen dief zijn,” kreunt hij, maar tegelijkertijd voelt hij het nuttelooze van zoo'n gebed. Als z'n vader oneerlijk was geweest, dan was dat een feit, dan kon niemand dat meer veranderen. Dit was een ellende, waar zelfs bidden niet voor hielp.

„Waar God ons brengt is het altijd goed,” had moeder gezegd. Nee, dat had ze niet gezegd, als vader een dief was, want dan had ze ook aan de gevangenis moeten denken en dan, nee, dan had ze dat niet kunnen zeggen. Maar als hij dan enkel arm was, arm en eerlijk, waarom deden ze er dan zoo geheimzinnig over? Dat was toch geen schande, dus dat hadden ze hem gerust kunnen vertellen. Hoe moest hij er achter komen? Henk wist het wel. Dus dan wist oom het ook. Zou hij het aan oom vragen? Aan Henk natuurlijk niet, nee, dat nooit, maar aan oom? Nee, ook niet aan oom. Al de goede en mooie gedachten, die hij over zijn oom had gehad, verdwenen in één oogenblik. Oom had het moeten stilhouden, het niet moeten vertellen aan een jongen als Henk. Misschien wisten ze het allemaal wel, tot de meid toe. En dien oom was hij dank verschuldigd, bij dien oom zou hij moeten blijven. Kon hij maar wegloopen. Je las wel van jongens, die stiekem naar zee gingen en dan in Amerika hun fortuin maakten. Och, dat waren maar verhalen, dat gebeurde toch niet, tenminste tegenwoordig niet meer. De politie zou je gauw te pakken hebben, als je wegliep. Nee, hij moest teruggaan en daar weer aan tafel zitten, mee-eten, meedrinken, meepraten, of er niets gebeurd was, dagen, maanden, jaren lang. Geen sprake meer er van bij zijn vader en moeder te zijn zooals vroeger, geen sprake er van, de zomervacantie in Engeland te gaan doorbrengen. Er was geen geld voor.

Hij keek op zijn horloge. Acht uur al. En hij was wel bijna anderhalf uur van huis af. Daar zou wat opzitten! Thuiskomen op een tijd, dat hij anders al naar bed was en — Henk! Hoe zou dat afgeloopen zijn? Zoo'n vuistslag kwam aan. Zou Henk het verteld hebben? Misschien wel niet. Klikken deed Henk nooit en kleinzeerig kon je hem ook niet noemen. Maar 't zou te zien zijn misschien. Een opgezette lip of een blauw oog. Maar wat gaf het eigenlijk? Dat andere was veel erger. Zijn vader, o, zijn vader!

Er was niets aan te doen.

Terug moest hij.

XI.

ALS HENRI VREEST.

't Was bij halftien, toen Henri het hek van de boerderij weer binnenkwam. Bij halftien, of, zooals de menschen in de stad zeiden: „Bij halfelf.” Op het dorp hielden ze geen zomertijd.

't Heele gezin van boer Van den Berg was anders al ter ruste om dezen tijd. 't Was vroeg opstaan. Halfvier al. Dus negen uur kwam de pap op tafel. Juist in de drie drukste zomermaanden gingen ze het vroegst naar kooi. De heele familie tegelijk. De kinderen mochten dan ook opblijven.

Nu zaten alleen oom en tante nog op. Henri durfde haast niet binnengaan.

„Dag oom, dag tante!”

„Dag Henri,” zei tante met droeve stem.

„Kom eens hier, jongen,” zei oom barsch. „Waar kom jij vandaan?”

„'k Heb een heel eind geloopt, den landweg, tot vlak bij den dijk.”

„Wat had je daar te maken?”

„Och niks.”

„Zeg, geen brutale woorden, hoor!”

't Is meer dan bar, wat we van jou moeten beleven. Wat had Henk je gedaan, dat je hem zoo geslagen hebt?"

„'k Had liever, dat hij het zelf vertelde, oom."

„Hij heeft gezegd, dat hij jou met geen vinger heeft aangeraakt en ik vertrouw mijn jongen. Die liegt en bedriegt niet. Zeg, wat heb je hierop te vertellen? Is Henk een leugenaar?"

Op een toon, zóó wanhopig, dat het Van den Bergs boosheid voor een oogenblik vervagen deed, antwoordde Henri:

„Nee, oom."

Nee, Henk was geen leugenaar, dat wist Henri. En om z'n vader was z'n stem anders dan ooit te voren. Van den Berg dacht even na. Hij had Henri nooit nog zóó gezien. Zou dan toch misschien Henk

„Vertel op, jongen, wat had Henk je gedaan?"

„Gedaan niets, maar hij had dingen gezegd, die ik erg vond." Henri vocht tegen z'n tranen. Nee, niet huilen, een jongen, die naar de veertien loopt, huilt niet, althans niet om een standje.

„Vertel op, wát had Henk gezegd?"

„Dat vertel ik liever niet."

„Best te begrijpen. Hij heeft je voor een opschepper uitgemaakt en dat zal hij wel niet in de mooiste woorden hebben uitgedrukt, dat snap ik en daarvoor heeft hij van mij een geducht standje gehad. Maar jij hebt er reden toe gegeven. Jij hoeft je er niet mee te bemoeien, als Henk met zijn makkers is. Jij hoeft hem niet te sarren, als hij jou z'n fiets niet wil afstaan voor je onmogelijke kunsten. Daar zou ik zelf ook tegen zijn. En dat daar nu die jongen ligt met een opgezet gezicht, dat hij z'n been zóó bezeerd heeft, dat we bang zijn, den dokter er nog bij noodig te hebben, dat van zijn fiets twee spaken stuk zijn en het spatbord verbogen, dat is allemaal jouw schuld. 'k Heb je in huis genomen uit medelijden met je ouders, maar had ik geweten, dat je zóó'n exemplaar was, 'k geloof niet, dat ik het zou gedaan hebben."

Henri schrok. Was het zóó erg aangekomen? Hij had aan Henk niet zoo heel erg meer gedacht, was te veel vervuld geweest van eigen leed. Hij had hem een slag gegeven, ja, en toen was hij gevallen. Zeker wat ongelukkig

terechtgekomen. Hij zou wel eerlijk verteld hebben, hoe 't gegaan was, maar dat van vader, nee, dat hij dat gezegd had, zou hij wel verzwegen hebben. Als oom dat wist....

„Zou ik?”

Nee; wat gaf het? En — niet klikken.

„'t Spijt me, oom! 'k Wou, dat het niet gebeurd was.”

„Dat zul je morgen ook aan Henk moeten zeggen; snap je dat goed?”

„Ja, oom!”

„En voortaan niet meer zoo opscheppen. 'k Heb al lang gemerkt, dat het niet boterde tusschen jou en Henk. 't Speet me. Twee jongens van denzelfden leeftijd konden het zoo leuk met elkaar hebben. Dat het met jullie niet zoo is, nou, wiens schuld dat op het oogenblik is, zullen we maar in 't midden laten, doch dat kan ik je wel zeggen: toen jij komen zou, was niemand zoo blij als Henk. De jongen heeft ook genoeg gedaan, om je te vriend te krijgen, maar jij bliefde de vriendschap van je neefje niet. Best, hij had zelf z'n vrienden. Maar nu komt het heelemaal niet te pas, dat jij die vrienden tegen hem opzet.”

„Dat doe ik niet, oom!”

„Nou, je doet erg je best, om nummer één te worden en Henk er uit te duwen. Dat is min. Daar moet een eind aan komen. En nu blijf je veertien dagen lang 's avonds thuis. Je komt uit school direct naar huis en blijft op je kamer. De onkosten aan de fiets betaal je van je opgespaarde zakgeld. Begrepen?”

„Ja, oom!” Henri had nauwelijks gehoord wat oom zei: z'n gedachten waren weer heelemaal bij z'n ouders, bij z'n vader vooral. Daarom zag hij niet hoe verdrietig tante keek, toen hij zonder vergeving vragen heenging. Straks bij het binnenkomen, ja, toen had het hem wel getroffen het droeve in haar stem en oogen, onderweg had hij ook aan haar gedacht, hard geloopt zelfs een eind, omdat hij het erg vond, dat zij over hem in angst zou zitten misschien, maar onder ooms woorden waren z'n gedachten weer naar Engeland gedwaald, omdat hij de ellende hier zoo ontzettend klein vond vergeleken bij die andere.

„Wat er van dat heertje nog groeien moet, ik weet het niet,” zegt Van den Berg, als hij weer met zijn vrouw alleen

is. „Ik dacht, dat we het gewonnen hadden, maar 't blijkt wel anders. En wat je ook zegt, 't loopt hem alles langs zijn koude kleeren.”

Vrouw Van den Berg antwoordt niet direct. Ze moet denken aan dien Dinsdag na Paschen, toen ze hem gevonden had met zijn moeders brief.

„Zou je toch Henk nog maar niet eens ondervragen?” zegt ze eindelijk.

„Geloof jij, dat Henk gelogen heeft?”

„Nou, gelogen, nee, dat niet. Maar 'k had wel graag gewild, dat Henri het ook eens gezegd had. Dan hadden we kunnen vergelijken.”

„Maar vrouw,” en Van den Berg loopt driftig op en neer, „ik begrijp jou niet. Wie van de twee hebben we op leugens betrappt? Henk of Henri?”

„Ja,” zucht ze, „je hebt gelijk. 't Is toch zoo jammer. Maar we moeten Henk ook waarschuwen. Och, je kunt toch begrijpen, wat het voor zoo'n jongen als Henri is. Hij heeft al jaren een fiets gehad en nou te moeten zien, dat Henk er een heeft, terwijl hij telkens om de zijne schrijft en dan ontwijkende antwoorden krijgt. Soms denk ik, dat het beter was, als hij alles wist.”

„Dat was het zeker, maar we hebben nou eenmaal aan zijn moeder beloofd, te zullen zwijgen, dus moeten we dat doen.”

„Ja, maar avond of morgen hoort hij het toch.”

„Dat spreekt vanzelf. Maar ze moeten zelf weten, wat ze willen. 'k Was half van plan, Henri, als hij jarig was, ook een fiets te geven, maar dan hadden ze hem toch eerst moeten schrijven, waar de zijne gebleven is. Na wat vandaag gebeurd is, denk ik er niet meer over. Hij moet nou nog maar eens een jaartje zonder doen. Die jongen, die Henk, had zijn been wel kunnen breken. Als het morgen nog zoo dik is, laat ik den dokter komen.”

„Ik zal eens gaan zien, of hij slaapt.”

Ja, Henk sliep. Hij had wel een poos wakker gelegen, bang om wat gebeuren zou als Henri alles vertelde, doch ten slotte was hij toch ingeslapen.

„Gelukkig,” zuchtte vrouw Van den Berg. Ze was erg geschrokken, toen hij thuiskwam met een bebloed gezicht

en half hinkend vanwege zijn been. Ze was nog erger geschrokken, toen ze hoorde, wie dat hem aangedaan had. Hij was haar jongen natuurlijk, hij had grooter plaats in haar hart dan die andere, maar toch hield ze ook van dien, hoopte ze zoo het goede van en voor hem. Graag zou ze nu nog even naar hem gaan, naar Henri, maar neen, dat toch maar niet doen. De baas zou het niet goed vinden. Die zou zeggen: „Laat hem eerst maar eens nadenken over zijn kwaad. 't Is zijn plicht, tot ons te komen en niet de onze, tot hem te gaan.”

Henri dacht na.

Maar niet over zijn kwaad.

Ja, 't was vervelend, dat het bij Henk zoo was aangekomen, maar dat zou wel weer beter worden, terwijl dat andere, dat van zijn vader, nooit meer te herstellen was.

Henri dacht den ganschen nacht precies zooals hij gedacht had al de uren, nadat hij het wist. Och, als er toch nog maar iets aan te doen was. Als maar iemand helpen kon. Weer wil hij bidden, doch hij weet niet, wat.

„Als ik het maar wist, als ik maar alles wist,” zucht hij nog, wanneer reeds de morgen daagt. „Als ik wist, wat vader gedaan had, zou ik wel kunnen bidden, geloof ik.”

Henri dacht, als zoovelen, die meenen, dat ze God moeten vertellen, wat er gebeurd is en Hem moeten zeggen, hoe Hij helpen kan.

Alsof Hij niet alles weet.

't Wordt vroeg licht in den zomer.

Nog voor in de groote kamer de wekker afloopt, heeft Henri al papier en pen gekregen. Schrijven wil hij. Alles vertellen, wat gisteren plaats vond, maar alles vragen ook.

Veel papier wordt verscheurd, eer eindelijk in klad klaar is, wat een brief moet worden. Het is niet makkelijk zó 'n brief te schrijven aan je eigen ouders.

Nu gaat hij nog een poosje naar bed. Hij wil slapen. 't Gelukt niet.

Dan probeert hij te werken. Dat gelukt evenmin. Te veel gedachten dwarrelen door z'n hoofd. Nu de brief af is, geeft dat hem een gevoel van rust, is het net, of 't nu minder erg is, al knaagt wel even de angst „hoe-zullen-ze-het-in-Engeland-opnemen;” maar sterker kwelt hem nu de gedachte

aan Henk. Wat had oom ook gezegd? Een opgezwollen gezicht, een dik been en — o ja — hij zou tegen Henk moeten zeggen, dat het hem speet. Dat had hij immers gisteravond beloofd? Nou vooruit, dat moest dan maar. 't Speet hem immers werkelijk, dat het zóó was aangekomen? Ja, vooral om tante. Die vond het altijd zoo erg, als een van de kinderen hier of daar pijn had. Tante was verdrietig geweest, dat had hij wel gemerkt en dat hinderde hem, nu sterker nog dan gisteren, omdat nu zijn gedachten niet zoo heelemaal meer bij zijn ouders toeven. Als tante alles maar wist!

Zou ze ooit alles weten?

Nee, vast niet. Henk zou het natuurlijk wel voor zich houden en hijzelf, hij vertelde het ook niet. Nee hoor, daarin zou hij tenminste zich flink houden.

Toen het tijd was, om „op te staan”, sloot Henri zijn brief, na hem nog eens gelezen te hebben, in de enveloppe en schreef het adres. Nu een postzegel er op. Nee maar, dat was ook wat, nou had hij er geen een meer. 't Postkantoor ging om negen uur pas open en hij wou zoo graag direct zijn brief weg hebben. Trouwens, 't postkantoor lag, van school af gerekend, juist den anderen kant op. Hij kon er dus niet heen, of de anderen zouden het merken en meegaan misschien. Dat was te gek, nu net na gisteren. Ze zouden denken, dat hij jammerklachten naar huis geschreven had en dat mocht niet. De jongens moesten zoo weinig mogelijk over zijn ouders zien en hooren, dan vergaten ze misschien, wat Henk gezegd had.

Maar hoe dan aan een postzegel te komen? Hij kreeg ze anders altijd van oom. 't Eenige zou zijn, er aan tante een te vragen.

Zoo was het na zijn morgengroet geen vraag, hoe het met Henk was, zooals tante gehoopt had te hooren.

„Een postzegel?” zei ze.

„Ja tante, een van vijftien cent als 't u blijft. 't Is voor Engeland.”

„Zoo-oo-oo,” antwoordde tante.

„Heeft u er een?” vroeg hij nog eens.

Ze ging er een halen.

„k Dacht, dat je pas geschreven had,” zei ze, toen ze hem den postzegel gaf.

„Ja tante, maar 'k heb weer geschreven.”

„Kijk me eens aan, Henri! Moest je aan je ouders schrijven van wat gisteren gebeurde?”

„Ja, tante!”

„Had je er aan hen meer over te vertellen dan aan ons?”

„Ik had ze wat te vragen, tante!”

„Iets, dat je niet aan ons kon vragen? Niet aan mij?” voegde ze zachter er aan toe.

„Nee, tante,” kwam nauw hoorbaar van Henri's lippen.

Och, zoo graag had hij tante's hand gepakt en haar alles verteld. Maar nee, dat nooit. Met niemand dáár over praten, ook met tante niet.

Vrouw Van den Berg zuchtte.

Ze bedoelde het zoo goed. Die jongen — ze begreep hem niet. Zou hij er nou heelemaal geen spijt van hebben? Zou hij enkel maar zich gedrongen gevoeld hebben, het, op zijn manier natuurlijk, aan zijn ouders te schrijven? En dat vragen, wat kon dat zijn? Zeker, of ze haast terugkwamen, of nog eens weer het verzoek, naar Engeland te mogen in de vacantie. Wal viel hij haar toch tegen. En ze was nogal van plan geweest, zoo gauw ze tijd had, Henk nog eens onder handen te nemen, hem nog eens te vragen, of er heusch niets anders was voorgevallen. Ze zou het nu maar laten. De baas had wel gelijk, gisteravond, hoor!

Henri was zoo gelukkig met zijn postzegel, dat hij aan Henk pas dacht, toen hij dien een poos later buiten zag. Een pak van zijn hart toch wel, toen hij hem daar gewoon

uit den bessentuin zag komen. Hij liep nog wat stijf, maar aan zijn gezicht was gelukkig niets meer te zien. Zeker enkel een neusbloeding gehad.

't Kostte Henri ontzettend veel, naar hem toe te gaan en te zeggen: „Henk, 't spijt me, wat gisteren is voorgevallen,” maar toch deed hij het direct. Zoo iets uitstellen — nee, dat nooit meer, hoor!

Hadden toen oom en tante eens kunnen zien, hoe rood hun jongen werd. Hoe hij daar, met een kleur tot achter de ooren, naar den grond keek.

„Och, laten we er maar niet meer over praten,” zei Henk na eenige oogenblikken van stilte.

„Best,” was Henri's antwoord.

En er werd niet meer over gepraat. Ook niet op school. Henri was bang geweest voor lastige vragen van Harm of Bob. Maar ze zwegden. Alleen, toen om vier uur Bob vroeg, of hij zijn nieuwe konijnen kwam bekijken en hij wel zeggen moest, 's avonds niet uit te mogen de eerste veertien dagen, toen was het even benauwend.

„Kerel,” zei Bob, „heb jij alleen straf?”

„Och ja,” zei Henri.

„Maar dat is”

„Och jô, die veertien dagen komen wel om.” Henri's stem klonk opgewekt. Gek, maar dat „kerel” van Bob deed hem goed. Bob was ook een „kerel” en zou er niet over praten met andere jongens. Harm hield eveneens zijn mond wel. Gelukkig, dat er geen anderen bij geweest waren.

Henri was bijna vroolijk, toen hij alleen in zijn kamertje zat. Hij had zoo tegen dezen dag opgezien, maar hoe was alles meegevallen. De jongens deden gewoon; wat ze geloofden van Henk's woorden, moesten ze zelf weten. Ze praatten er niet over en dat was heel wat waard. Henk zelf zou verder ook wel zwijgen. Oom en tante, ja, die waren stil. Dat speet hem, vooral van tante. Maar dat zou wel weer bijdraaien.

Dien nacht sliep Henri rustig. 't Was alles zoo anders dan den vorigen nacht.

Alles?

Nee, want toen hij 's morgens wakker werd en bedenken ging, hoe op dien dag zijn ouders den brief zouden lezen,

toen begon het weer onrustig in hem te worden. Hoe zouden ze er onder zijn? En wat zouden ze terugschrijven? Zouden ze het vertellen, als het eens waar was, dat erge van vader? Natuurlijk had hij het in zijn brief niet genoemd, alleen dringend gevraagd, hem alles te vertellen, hoe erg het ook mocht zijn. Zouden ze het doen? En wanneer zou het antwoord er zijn?

't Was nu Donderdag. Als ze direct terugschreven, zou het er met de Zaterdagavondpost kunnen wezen.

Daar toch maar niet op rekenen. 't Zou wel Maandag worden.

XII.

ALS HENRI WEET.

Zaterdagmiddag.

Henri zit in z'n kamertje en werkt. Tenminste — hij probeert te werken. Maar 't gaat niet best.

Gisteren en Donderdag heeft hij ook den heelen avond alleen gezeten, ook z'n best gedaan door werken te vergeten. 't Gelukte niet. De gedachten, die al zwarter werden, waren hem te sterk.

Meester Hilders had gemopperd.

Henk had een minachtend gezicht getrokken, toen Henri stond bij de kaart, zonder te kunnen aanwijzen, wat meester vroeg. Zeker gedacht, dat hij z'n tijd weer verknoeide.

Bob had na schooltijd gevraagd, of hij aan het dichter was geslagen.

„Waarom?” had Henri gevraagd.

„Nou, je zet zoo'n filosofisch gezicht en je kent of weet nergens een klap van. Aan tijd ontbreekt het je niet, dus maak ik op, dat je eerstdaags voor den dag komt met een dichtbundel, getiteld: „gevangenisoverpeinzingen”, of „toen ik m'n kamer hield,” of zoo iets.”

Henri had flauwtjes gelachen, wel begrepen, dat Bob op die manier hem een beetje met z'n lot wou verzoenen, ook

begrepen, hoe de jongens dachten, dat hij uit kwaadheid niet leerde. Meer nog had hij zijn best gedaan. En nu is het Zaterdagmiddag. Zou — misschien toch nog — vanavond....

De post!

Hé, bij vieren, wat een rare tijd!

Henri steekt z'n hoofd door het open raam.

„Ha, jongeheer, ja, een expresse voor je.”

Een expresse!

't Is niet van de warmte alleen, dat het zweet in dikke druppels hem op 't voorhoofd staat.

Z'n hart bonst.

De brief! Een expresse!

Openmaken, lezen moet hij, maar nee, ja, toch, het moet!

Twee brieven bevat het couvert. Eén van z'n vader en een van z'n moeder.

Tranen verduisteren z'n oogen terwijl hij leest en als hij klaar is, huilt hij als een kleine jongen.

Maar het zijn vreugdetranen. Z'n vader is arm geworden, ja arm, maar eerlijk, héél eerlijk.

Alles vertellen hem z'n ouders nu. Ze schrijven hem, of hij een groot mensch is, ja groot voelt hij zich, groot en sterk, werkelijk een „kerel”, zooals vader hem ook noemt.

Vader en moeder vertellen feitelijk veel meer dan noodig is, maar dát is, omdat ze zoo lang zwegen.

„Kind, het spijt me zoo,” schreef z'n moeder, „ik had het je moeten vertellen, maar ik vond je nog zoo jong, 't was me onmogelijk, je over die dingen te spreken, toen ik wegging en ook hoopte ik, dat er veel nog terecht zou komen. Daar was werkelijk toen nog kans op. Toen wist ik niet, dat ik ons huis niet meer zou betreden, dat ik van bijna alles afscheid nam voorgoed. Je vader was erg overspannen, niet in staat zelf de zaken te regelen, die daarom niet zoo gauw en zoo goed afgehandeld konden worden. We waren in alles afhankelijk van vreemden. Juist in de dagen, dat jij van de H. B. S. ging, werd het een voldongen feit, dat we, wilden we eerlijk blijven, alles moesten afstaan. Daarom ook stond je ooms besluit zoo gauw vast, je op de mulo te doen. Anders had hij het nog wel eens opnieuw met je geprobeerd, maar hij begreep evengoed als wij, wat het voor je zijn moest, als in de stad het faillissement bekend werd, als je zoudt moeten hooren of misschien zelfs zien hoe al het onze aan vreemden kwam. Oom heeft zoo heel veel voor ons gedaan, ook voor jou. Je hebt gedacht en, ik schaam me, het te moeten bekennen, ik heb je laten denken, dat het enkel straf was, dat je van de H. B. S. genomen werd, doch dat was het maar gedeeltelijk. Zoolang slechts enkelen van de zaak wisten of iets vermoedden, kon het jou niet hinderen, maar toen iedereen er van op de hoogte was, kon je er moeilijk blijven. 't Spijt me heel erg, dat je zoo lang verkeerd over je oom hebt moeten denken, maar

nu we eenmaal begonnen waren met tegen je te zwijgen, was het spreken zoo moeilijk en ik troostte me met de gedachte, dat, mocht je het al als straf beschouwen, je toch niet zoudt kunnen spreken van *onrechtvaardige* straf. Neen, onrechtvaardigheid hoef je bij oom niet te verwachten en daarom zou ik je raden: vertel hem precies, wat tusschen jou en Henk voorviel. Oom zal je dan heel anders beoordeelen."

Als Henri een poosje later nog eens kalm de brieven herleest, moet hij een beetje lachen. 't Is zoo typisch, vader en moeder vertellen allebei precies hetzelfde en toch is het ook weer zoo anders. Moeder beklagt hem en is heel bedroefd, ook over het feit, dat hij nu betrekkelijk onschuldig straf heeft, moeder raadt zelfs aan, alles aan oom te vertellen van Henk. En vader, ja, vader is ook wel bedroefd, vader vindt het ook wel heel erg, dat hij het op deze wijze hooren moest, vader vindt dat huisarrest ook geen pretje, maar toch — vader neemt het anders op. Vader is boven alles blij, dat er geen geheim meer bestaat tusschen hen. Vader schrijft: „Jongen, ik vind je een flinke kerel, dat je niet verteld hebt, wat Henk je toevoegde. 't Is laf van den jongen, dat hij zelf niet alles aan z'n vader zei, maar geloof maar, dat hij, die vrij rondloopt, meer te beklagen is, dan jij, die op je kamer zit. Als hij een beetje nadenkt, en dat zal hij wel, dan moet hij zich ontzettend schamen en verlangen naar het oogenblik, dat jij weer vrij bent. Probeer dan gewoon tegen hem te zijn, Henri! Je erkent eerlijk, dat je vroeger tegen hem ook wel eens niet gedaan hebt, zooals het behoorde en daardoor de verhouding tusschen jullie gespannen geworden is, welnu, tracht van nu aan met hem om te gaan als met een vriend; wie weet vertelt hij dan zijn vader nog wel eens de waarheid. Ik zelf zou dat even graag wenschen als jij, omdat het me een onaangename gedachte is, dat mijn broer, die werkelijk héél mooi handelt, zoowel ten opzichte van ons, als van jou, meenen zou, dat jij zonder reden zijn jongen zoo'n opstopper gaf. Dat je het deed, nee, 't was niet goed, maar ik kan het me begrijpen en je oom zou hetzelfde zeggen, als hij alles wist. Maar al zou hij het ook nooit te weten komen, welnu, alles beter, dan dat jij het vertelt."

Natuurlijk hadden vader en moeder elkaars brieven niet

gelezen, want dan hadden zij ze zóó niet verzonden. Moeder vond: het moest oom verteld worden en vader dacht daar juist andersom over. Och, moeder had zoo'n heel erg verdriet om hem en had daarom dit zoo maar neergeschreven. Als ze er een dag langer over had kunnen denken, had ze vast wel meer als vader geschreven. Maar direct hadden ze geantwoord en moeders brief was héél lang, langer dan ooit te voren. Dat ze hem als „expresse” hadden gestuurd, wel ze waren zoo bang, dat hij anders den heelen Zondag nog in ongerustheid zou moeten zitten. Ze schenen begrepen te hebben, dat hij het zich erger nog had voorgesteld dan het was. O ja, veel en véél erger. Hoe heerlijk, nu te weten, dat al die angst nooit meer hoeft terug te komen. Arm, ja, dàt zijn ze, maar eerlijk. Juist omdat vader eerlijk wou blijven, was hij nu arm. Hij had best een groot deel van z'n kapitaal kunnen redden, als hij gewild had, maar dan hadden andere menschen daaronder moeten lijden „en”, schreef vader, „dan had ik mijn geld als van die menschen gestolen moeten beschouwen.”

Vader was nu ook weer zoo goed als geheel genezen en had in Engeland een betrekking gekregen, een goede betrekking zelfs. Zoo God wou, zouden ze er wel weer bovenop komen, maar er waren voorloopig nog jaren van hard werken aanstaande, omdat er nog enkele schulden moesten worden afgedaan.

„Daarom, m'n jongen,” schreef vader, „hoe graag ik je bij me zou hebben in de vacantie, nú vooral, nu je getoond hebt, zoo'n flinke zoon van je ouders te zijn, ik mag je niet laten overkomen. Zoolang niet alles afbetaald is, wil ik geen cent onnoodig uitgeven, omdat ik die zou rekenen, als gestolen van mijn schuldeischers. Daarom ook kan ik je geen fiets geven. 't Is waar, ons huis, onze meubelen en jouw fiets zijn verkocht, maar probeer ook dat te dragen, Henri! Het kan jou niet zwaarder vallen dan mij.”

Telkens en telkens weer herleest Henri de brieven. O, wat zijn ze anders, dan hij ze den laatsten tijd gewoon was. Gek, bij den laatsten brief had het hem nog zoo gespeten, dat ze er niet van schreven hem in de vacantie te laten overkomen. Tòch had hij toen in stilte gehoopt, dat

het, als hij verhoogd werd, nog als een verrassing voor den dag zou komen en thans, nu hij weet, dat hij beslist zijn vacantieweek op de boerderij zal moeten doorbrengen, is hij zoo gelukkig. Ja, maar nú heeft hij ook die vreeselijke angstdagen achter zich, nu is het net, of hij zijn ouders weer teruggekregen heeft na lang ze kwijt te zijn geweest. O, wat zou hij nú graag even bij ze zijn!

Nee, dat kan niet. Maar ze schrijven, ja, dat kan wel.

Alleen — wat zou tante zeggen? Van de week, toen hij om een postzegel vroeg, had ze al zoo raar opgekeken. Nu was het de derde brief in één week. Postzegels had hij wel weer, maar hij mocht immers het erf niet af?

Och, het was tóch Zaterdagavond. Hij kon evengoed morgen schrijven en posten Maandag bij het naar school gaan. Heel hard loopen dan maar, dat het voor negenen nog kon.

Ja, nu nog maar een beetje werken. 't Zware is verdwenen, 't zal wel beter gaan.

Beter gaat het niet. Telkens weer dwalen zijn gedachten af, telkens moet hij weer van uur tot uur nagaan, wat er deze week gebeurde.

Als hij aan Dinsdagavond denkt....

Als hij denkt, hoe hij daar liep, hoe hij neerviel in het gras....

Dan denkt hij ook aan zijn roepen: „God, o God, laat mijn vader geen dief zijn.”

Een donker rood kleurt Henri's wangen.

Z'n vader is geen dief.

God heeft hem bewaard.

Dat staat ook in den brief.

„Jongen, ik wil niet zeggen, dat het me makkelijk viel, te scheiden van het geld, dat ik, zonder door de menschen een dief genoemd te worden, had kunnen houden. Nee Henri, dat was me moeilijk en als God me niet vastgehouden had, was ik gevallen. Aan Hem de eer, dat ik niet bezweek, toen de verzoeking kwam.”

Aan Hem de eer!

Henri had niet geweten, hoe te bidden, toen het donker om hem was. Maar nu het licht geworden is, dankt hij met heel zijn hart.

XIII.

HET RAPPORT.

„Wat dien jongen bezielt, snap ik niet,” zei Van den Berg een paar dagen later tot z'n vrouw. „Of dat nou een manier is van zich-groot-houden, ik weet het niet, maar 'k heb hem nog nooit zoo hooren fluiten, als de laatste dagen. Zeker om ons te laten zien, dat hij zich niets van z'n straf aantrekt!”

Vrouw Van den Berg zuchtte. Ze had precies hetzelfde gedacht. Wat viel die Henri toch tegen. De eerste dagen was hij wel wat stil geweest, maar nu had hij het hoogste woord. Hij maakte grappen met Piet, zelfs met Jaan, die hij vroeger al heel ver beneden zich achtte. Nee, 't ging bij hem niet diep, hoor! Gelukkig dat de baas niet gezien had met welk een onverschillig gezicht hij de zestig centen voor reparatie van Henk's fiets op tafel had gesmeten. 't Was bar!

En Henk — die kwam 's Woensdagmorgens aan z'n vader vragen, of de straf voor Henri mocht ophouden. Zooveel vergevengszindheid — Van den Berg was er door getroffen.

„Zou je dat zoo graag willen, jongen?”

„Ja vader, erg graag,” had Henk geantwoord uit den grond van z'n hart. Hij had er evenwel niet bij verteld, hoe Harm en Bob al een week lang hem geen rust gelaten hadden en er telkens op aandrongen, dat hij zijn vader alles vertellen zou. 't Was niets meegevallen met die twee. Ze hadden later alleen gevraagd, of dat echt waar was van Henri's fiets en op het bevestigend antwoord had Bob gezegd: „Razend ongelukkig voor 't joch” en Harm had er bijgevoegd: „Een flauwe streek, om hem dat naar z'n kop te slingeren. Hij kan het toch niet helpen?”

Verder was er geen woord over gerept, maar iederen dag was het: „Zeg, zit Henri nog gevangen?” of: „Zeg, wanneer word jij eerlijk genoeg om ook te gaan brommen in je cel?”

En Dinsdags hadden de jongens bedreigd: „Zeg, als Han nog niet loskomt, gaan wij het aan je vader vertellen. 't Water in 't kanaal is laag, hij moet met ons gaan zwemmen.”

En zóó vroeg Henk het dus.

Bang stond hij voor z'n vader. Als er maar geen vragen meer kwamen. Eigenlijk vond hij het zelf ook naar, dat Henri zoo lang straf had, doch 't was nu eenmaal niet anders. Aan veertien dagen komt wel een eind. Maar die jongens . . .

„Ga eens kijken, waar Henri is,” zei Van den Berg na eenige oogenblikken van stilzwijgen.

Even later kwamen de jongens samen terug.

„Henri,” zei Van den Berg toen heel langzaam, „Henk is me een verzoek komen doen. Kun jij begrijpen, wat hij me gevraagd heeft?”

„Nee, oom!”

„Dat snap ik. Nou, luister, hij heeft me gevraagd, of ik jouw straf wil verkorten. Hoe vind je dat?”

Henri kleurde. O, hij verlangde soms zoo naar de vrijheid op de mooie avonden der warme Julidagen, maar veel liever bleef hij nog een week binnen, dan de vrijheid op deze wijze te herkrijgen.

„Heb je geen enkel antwoord, jongen? Hoe vind je het?”

„Ik wil wel graag weer naar buiten 's avonds, oom!”

„En Henk wil dat ook graag, is 't niet?”

„Ja vader,” antwoordde deze met een even erge kleur.

„Nou, omdat Henk het me vraagt, daarom mag het. Aan Henk heb je het te danken, dat we van heden af een punt achter je straf tijd zullen zetten. Begrijp je dat goed?”

„Ja, oom!”

„En nou hoop ik één ding, dat jullie zult leeren elkaar te verdragen. Er mankeert aan jullie allebei wat, bedenk dat maar goed. Henk heeft wel eens leelijke dingen gedaan en Henri wel eens heel leelijke, maar laten we allemaal probeeren, dat te vergeten. Gaan jullie nou voortaan als goede vrienden met elkaar om, zul je?”

„Ja, vader,” klonk het onmiddellijk, heel flink.

„Ja, oom,” kwam er achteraan, veel zachter. Van den Berg merkte dat heel goed, alleen — de reden wist hij niet.

Henk wou wel graag vergeten. Henk vond, dat hij het nu wel had goedge maakt. Hij zou weer aardig voor Henri zijn, precies als toen die pas gekomen was. Als Henri dan zelf ook maar weer gewoon deed.

Dat viel dezen héél moeilijk, de eerste dagen, maar alles

went ten slotte en zoo heel veel tijd had Henri ook niet, om aan z'n grieven te denken. Iets anders nam z'n gedachten in beslag: de verhooging. Hoe zou het rapport uitvallen? Hij had goede cijfers gehad deze maanden, ja, maar ook slechte, heel slechte soms. En het repetitiewerk viel niet mee. 't Mocht een dorpsmulo wezen, er was gewerkt hoor, en er werd wat geëischt. O, als hij zitten bleef. . . . 's Woensdags werden de rapporten uitgedeeld. Niet naar de cijfers was nu de grootste nieuwsgierigheid, neen, achterin, daar was een bladzij, waarop je je vonnis lezen kon. Daar stond het, of je verhoogd was of niet. Drie jongens keken bedrukt voor zich; zij moesten blijven zitten.

Bij Henri was niets ingevuld.

Vragend keek hij den meester aan.

„Ja, Van den Berg, over jou zijn we het nog niet eens. Vanavond zal ik wel eens met je oom komen praten.”

Met oom praten! Wat zou dat worden?

Henri bekeek zijn cijfers. Niet veel zaaks. Zessen, vijven, twee zevens, twee vieren en een drie. Wel erg onvoldoende, hoor! Die drie was voor Fransch, och, dat kon hij feitelijk niet helpen, maar die vier voor rekenen en voor geschiedenis. Had hij maar beter zijn lesjes en jaartallen geleerd! Dien avond ging hij niet met de jongens mee, hoè ze hem ook noodden.

„Werken geeft nou toch niet meer,” zei Bob.

„Vader zal je er heusch niet bij roepen, als de meester er is,” meende Henk, toen ze samen waren. Henk wou tegenwoordig graag Henri overal bij hebben, Henk hoopte zelfs, dat Henri toch nog mocht overgaan; 't was of zijn jaloeschheid heelemaal weg was.

„'k Blijf toch maar thuis,” antwoordde Henri. „'k Heb geen zin in zwemmen.”

„We gaan misschien voetballen.”

„Daar heb ik heelemaal geen zin in.”

„Mogen we dan je bal ook niet?”

„O, wel ja, dien kun je krijgen.”

Henri had op dat oogenblik alles wel willen geven, als hij maar dien angst voor zitten-blijven kwijt was. Oom had zoo donker gekeken bij de aankondiging van het bezoek. Oom zou natuurlijk boos zijn, als het mis was, maar dat

was het ergste niet. Vader en moeder, diè zouden bedroefd zijn en dat was veel erger. Ja, en zitten-blijven beteekende ook: een jaar later klaar zijn om naar Engeland te gaan. Vader had geschreven, dat er later voor hem ook wel een betrekking in Engeland zou zijn, maar dat hij in elk geval eerst het mulo-diploma moest halen, dan konden ze verder zien.

Hij slenterde wat rond op de boerderij. Hoe laat zouden ze komen? „Ze”, de bovenmeester zou wel meekomen, had tante gezegd. Als er zoo iets was met een jongen of meisje kwamen ze altijd samen. Eindelijk, over achten al, ja hoor, tante had gelijk gehad, daar kwamen ze samen aan. Nu ging het gebeuren!

Henri kreeg een sterken lust, weg te hollen, zoo ver hij kon, maar nee, waarvoor? Dat maakte de zaak niet minder erg. O maar, hij wou ze toch niet zien, hoor! Hij zou maar in den hooiberg klimmen, dan kon hij het heele erf afzien en wist hij, wanneer ze weg waren.

't Hooi lag hoog, maar dat hinderde niet. Hij wist er wel bovenop te komen. Zoo, nu kon hij net de deur in het oog houden; als hij voorover ging liggen, kon hij juist onder de kap uitkijken. Wat zouden ze zeggen? En wat zou oom antwoorden? Hij had boos gekeken bij het zien van 't rapport. Zou oom een goed woord voor hem doen? Henri was er bang voor. Oom had al meer dan eens gezegd, dat, als je niet goed mee kon, het veel beter was, te blijven zitten. Dat had dan betrekking op Piet, die niet een van de snuggersten was, doch niet op Piet alleen, dat had Henri best begrepen. Oom er voor, dat hij zou blijven zitten en op school geen gewoonte, een jongen met drie onvoldoendes, waarbij nog al liefst voor rekenen, te laten overgaan. Dan hoefde je al niets meer te vragen. O, 't zou vreeslijk zijn, nóg een jaar in de eerste klas, vreeslijk om aanstonds te hooren, vreeslijker nog om te schrijven.

„O, dàt niet, Heer, dàt toch niet, o laat me tòch verhoogd worden, als 't kan. O, om vader en moeder dan, ik heb het niet verdiend,” smeekt Henri. Hij weet niet, of dat wel bidden is, zoo met je ooggen wijd-open gericht op de deur, hij weet niet, of je wel bidden mag op deze wijze. 't Was toch grootendeels eigen schuld en daarom zou God misschien

niet willen hooren naar zóó'n jongen, die feitelijk straf verdiende in plaats van een geluk zoo groot als verhoogd te worden.

Wat bleven ze lang binnen. Och, nee, z'n horloge vertelde hem, dat het pas tien minuten was, maar de tijd ging zoo langzaam. Kwamen ze maar terug, nee, dat ook niet, want dan was het beslist, dan viel er niet meer te hopen en ook niet meer te bidden, want bidden moest hij, of het goed was of niet, hij kòn het niet laten.

Langzaam gaan de wijzers, maar toch, ze gáán, ze kondigen aan, dat reeds een half uur verstreek.

Eindelijk, daar gaat de deur open.

Tante!

Ze kijkt het erf af, links en rechts, dan roept ze heel hard: „Henri-i-i!”

„Ja, tante,” klinkt het benauwd uit de richting van den hooiberg en even later staat hij voor haar.

„Je moet binnen komen bij oom en de meesters. Jongen, wat zie je er uit.” Ze slaat hem het hooi wat van de kleeren en duwt hem dan zacht voor zich uit.

In de groote voorkamer zitten ze, mijnheer Burgers, mijnheer Hilders en oom.

Henri groet beleefd, wat verlegen, heel anders dan vroeger op de H. B. S., heel anders ook dan toen hij pas hier op school was.

„We hebben een ernstig gesprek over je gehad, jongen!” zegt mijnheer Burgers. „We zijn geschrokken van je rapport. Meester Hilders is nog erg barmhartig geweest. Die 4 — voor geschiedenis had evengoed 3 + kunnen zijn en die 5 — voor aardrijkskunde, nou, bij heel nauwkeurige berekening had dat feitelijk 4 + moeten wezen. Je weet zeker al wel, wat bij ons op school met zulke jongens gebeurt, hè?”

„Ja, mijnheer.”

„Zeg maar meester, ventje, dat doen ze hier op 't dorp allemaal, hoor!”

„Ja, meester.”

„Nou, wat gebeurt met zulke jongens?”

„Die blijven zitten, meester!”

„Juist. Wij hebben als regel aangenomen, dat op het verhoogingsrapport nooit een vier voor een hoofdvak mag

staan, dat voor bijvakken hoogstens twee vieren worden toegestaan en dat een drie, voor welk vak dan ook, oorzaak van zitten-blijven is. Jij hebt dus drievoudig verdiend niet verhoogd te worden, ten eerste om je onvoldoende voor rekenen, een hoofdvak, ten tweede omdat je drie onvoldoendes hebt en ten derde, omdat er een drie bij is. Snap je dat goed?"

„Ja, meester.”

„En hoe vind je dat?"

Henri vecht met z'n tranen. Flink zijn, niet huilen, dat helpt toch niet, redeneert hij tegen zichzelf, maar 't lijkt toch veel op een snik, als hij antwoordt: „Heel erg, meester.”

„Ja, heel erg, dat vinden we allemaal. Erg voor jou, erg voor je ouders, erg voor je oom, die je zoo graag even flink ziet als z'n eigen jongen. Je oom wil nog voor je doen, wat er in dit geval te doen is, hij wil je les laten nemen en meester Hilders, die toch deze vacantie thuis blijft, wil die lessen geven. Dat zijn twee omstandigheden, waarvoor je wel heel dankbaar moogt zijn. Maar — nu verwachten we, dat jij werken zult. Dat je het kunt, heb je de laatste weken, en ook vroeger wel eens, bewezen. Die cijfers van jou waren wat raar, jongen! Als jij den eenen keer voor je sommen een 9 en de volgende maal een 0 hebt, dan zegt me dit, dat jij wel eens erg lui bent. Den eersten keer, dat je bij meester Hilders komt met werk, dat niet af of onvoldoende is, stuurt hij je weg en beschouwen we de lessen als geëindigd. Daar is je oom het ook mee eens, begrepen?"

„Ja, meester.”

„Goed, dan spreekt meester Hilders wel met je af, wanneer hij je verwacht.”

„Zaterdagmorgen om negen uur maar beginnen,” zegt deze en weer antwoordt Henri:

„Ja, meester.”

„Goed, dat is dan in orde,” zegt mijnheer Burgers nog en dan begrijpt hij, dat hij gaan kan.

Als hij beiden heeren een hand geeft, zegt hij: „Ik dank u wel.”

Buiten wacht hij, tot ze weggaan. Oom laat ze uit. Daar heeft hij op gerekend. En als hij, voor oom de deur sluit,

naar binnen glipt, zegt hij: „Oom, 'k zal hard werken en ik dank u, dat ik les mag hebben.’

Gelukkig, niemand is er bij geweest. Hij was daar in die gang met oom alleen. 't Viel niet mee, dat tegen oom te zeggen, maar 't moest. Hij had heel diep gevoeld hoe oom, dien hij in zijn gedachten zoo vaak geminacht had, voor hem deed, wat hij stellig voor z'n eigen jongens niet zou doen.

„Wie niet leeren kan of wil moet het veld maar in,” zei hij vaak.

En hem zouden lessen gegeven worden. Lessen, die oom zou moeten betalen. Neen, makkelijk was dat bedanken niet, maar Henri zou het niet graag verzuimd hebben.

Dan was er nog Een, die gedankt moest worden. Dat deed hij in de stilte van zijn kamertje. 't Was oprechte dank voor onverdiende goedheid.

Den volgenden dag schreef hij alles eerlijk naar huis.

XIV.

HENRI'S VERJAARDAG.

't Werd voor Henri een vakantie, als nooit te voren. Vroeger — niets te doen en uitgaan elken dag weer, nu hard werken, dag in, dag uit. Maar tóch vond hij het in veel opzichten een prettige vakantie. Driemaal per week

kreeg hij les en die uren waren een soort ontspanning voor hem. Hij ging van meester Hilders houden en dat maakte hem het werken ook makkelijker. Als er uren waren, dat hij aan vroeger dacht, aan de prettige reisjes met z'n ouders, aan z'n dagen in de duinen of aan zee, o, dan kwam hij er soms toe, om alles even ellendig te vinden. Als hij vergeleek de vacantedagen, zooals z'n oude vrienden in de stad ze stellig nu genieten zouden, met de zijne, dan drongen soms bijna de tranen in zijn oogen. Maar nee, flink zijn, niet denken aan wat voorbij is, niet terugdenken aan iets, wat toch nooit weerkomt, vooruit zien, denken er aan, hoe hij straks, na de vakantie, ook in de tweede klas zal zitten, hoe hij dan ook bij elk vak „mee" zal kunnen. 't Was hem al vaak genoeg een reden tot ergernis geweest, op te merken, dat die gewone dorpsjongens zooveel meer wisten dan hij. Daar moest een eind aan komen, hoor! Werken zou hij, daàrom èn om vader en moeder èn om oom en tante, èn om meester Hilders, het „dorpsschoolmeestertje", waarop hij eens gemeend had, te mogen neerzien en die hem toen op zoo'n ongenadige manier z'n minderwaardigheid had laten voelen. Meester Hilders had hem meer dan eens behandeld, of hij nog een kleine jongen was, maar nu hij bij hem thuis les kwam halen ging dat heel anders. Nu praatte meester vaak met hem, of hij een groot mensch was, maar — nu mankeerde er ook nooit iets aan zijn werk.

Toen de vakantie voorbij was, nam Henri zijn plaats in de tweede klas in èn — met eere. Meester Hilders was met de klas mee gegaan, leuk hoor!

„Nu bij blijven, jongen," had hij gezegd. Nou, natuurlijk, dat was een uitgemaakte zaak. Bij blijven? Nee, nog meer vooruit komen. Nummer één van de klas worden.

Van den Berg was heel tevreden over de vorderingen van zijn neef, zag met genoegen, hoe ook na de vakantie de ijver niet verflauwde, maar op één punt werd weer zijn hoop beschaamd: Henk en Henri werkten nièt samen. Dat had hij zoo graag gezien. Nee, natuurlijk niet, dat ze elkaars sommen overschreven, maar dat ze, elk voor zich werkend, zorgend gelijk te blijven, door vergelijking zouden leeren van elkaar. Dat zou ook gunstig werken op hun

verstandhouding, die nog altijd wat te wenschen overliet.

Neen, de jongens werkten niet samen en weer was dit hoofdzakelijk de schuld van Henri. Hij wou alle jongens vooruitkomen, ook Henk. Deze begreep dit, zag ook wel het gevaar, dat Henri het van hem winnen zou, maar wist er niets aan te doen. Henri was heel „stiekum” met zijn werk.

’t Hinderde Van den Berg en z’n vrouw geducht, ’t stemde ze niet gunstiger voor hun neef. Reden tot misnoegen gaf Henri hun niet bepaald, maar toch slaakte oom vaak de verzuchting: „’k Wou dat we dien jongen nooit in huis hadden gekregen. Hij kan Henk eenvoudig niet uitstaan. Hoe dat straks in de lange winteravonden moet gaan, als ze niet meer buiten kunnen zijn met de andere jongens — ik weet het niet.” Tante kon ook niet veel troost bieden, sprak er over, nog eens met Henri te „praten”, doch oom ried haar dit af. ’t Gaf immers toch niets?

’t Werd er niet beter op, toen meester Hilders begon met wat Henk noemde „Henri voor te trekken”. Henri mocht allerlei werkjes voor den meester doen, Henri bleef vaak na schooltijd meesters fiets schoonmaken, Henri kwam ook wel bij meester aan huis, deed soms boodschappen voor meesters vrouw. Toen Henk dat laatste eens „zoo terloops” thuis zei, ontvielen zijn moeder de woorden: „Lieve tijd, doet hij boodschappen? Ik zou het hem niet graag vragen.” Hier zag Henk een fundament om op voort te bouwen. En hij, de jongen die vroeger nooit klikte, vertelde sinds dien tijd wel eens meer iets van zijn neef.

Maar één ding kon hij niet vertellen, omdat hij het niet wist. Hij kon nooit zeggen, waarom Henri zoo graag bij meester Hilders aan huis kwam, hoe hij, die z’n uren liefst aan z’n werk, of zoo dat klaar was aan een vroolijk spel wijdde, telkens tijd vond, om naar meester Hilders te gaan. Neen, Henk wist niet, wat dan bij meester Hilders gebeurde.

Daar werd viool gespeeld.

Meester Hilders kon aan z’n viool zulke héél mooie tonen ontlokken, dat wist ieder op het dorp, meester Hilders hield van z’n viool, dat was ook wel bekend, meester Hilders had als jongen veel liever een muziekschool willen bezoeken dan een kweekschool voor onderwijzers, dat wisten enkelen.

Maar niemand wist, dat ook Henri van den Berg wel eens de viool van meester Hilders in handen had. 't Was al begonnen, toen hij in de vacantie les had. En nu, ná de vacantie gebeurde het telkens weer.

Meester Hilders had in Henri aanleg voor muziek ontdekt, vond het wel aardig bij hem een grootere belangstelling te vinden, dan hem op het dorp te beurt viel, was verbaasd over de vorderingen, die hij na een paar aanwijzingen, „lessen” noemde Henri ze, maakte.

„Jongen, had je zelf maar een viool, wat zou ik je graag les geven. Dat zou een genoeg voor me zijn, een vrij wat grooter genoeg dan al m'n andere lessen samen me verschaffen kunnen.” Maar van echt les geven kon niet komen, omdat Henri geen viool bezat.

„'k Ga voor een viool sparen, meester,” had Henri vol vuur gezegd. „Zoo'n gewone studie-viool is zoo duur niet, hè?”

„Nee, maar je moet toch nooit een lor koopen,” was meesters antwoord geweest. „In zoo'n geval is goedkoop dikwijls duurkoop.”

Dat had Henri wel even stil gemaakt. Als je één kwartje per week kreeg had je niet gauw een viool. Van die kwartjes moest nu en dan natuurlijk ook nog wel eens iets af, dus hard groeide het kapitaal niet. Maar eens zou hij toch wel zooveel geld bijeen hebben en dan . . .

Wie weet werd hij nog niet beroemd, ging hij later veel geld verdienen. 't Was enorm, zooveel beroemde violisten op één avond kregen.

Meesters Hilders had een beetje gelachen om die plannen. „Och jongen,” had hij gezegd, „er zijn meer arme violisten dan rijke. Beroemd ben je maar niet zoo gauw. Mijn vader zei: word eerst maar eens onderwijzer, dan kun je tenminste je brood verdienen en 'k geloof wel, dat de man gelijk had. Bij jou moet ook je schoolwerk nummer een blijven, dan mag je van tijd tot tijd weleens hier komen, om je een beetje te oefenen. Als je zoover bent, dat je een niet al te slechte viool kunt koopen, krijg je van mij gratis les, tenminste, als je op school niet achteruit gaat.”

Nòg meer ging Henri nu z'n best doen.

Meester Hilders moest zien, dat het hem ernst was.

Met niemand sprak hij er over. Hij had er eerst ook over

gezwegen tegen zijn ouders, bang als hij was, hun verdriet te doen. Zij toch zouden net als hij, moeten terugdenken aan den tijd toen hij dure pianolessen had en zoo moeilijk soms te bewegen was tot studeeren. Zijn muziekonderwijzeres had hij nooit ernstige redenen tot misnoegdheid gegeven, omdat z'n aanleg hem gaf, wat anderen slechts door veel studie konden verwerven, maar toch, z'n vorderingen hadden veel grooter kunnen zijn, als hij van de piano net had gehouden als nu van de viool. Hij schreef er dus eerst niet over, maar het is moeilijk te zwijgen over iets, dat zóó je heele denken in beslag neemt. Dus vertelde hij het ten slotte.

Het speet hem niet, dat gedaan te hebben. Wel wezen ook zijn ouders hem er op, dat voorloopig het schoolwerk de meeste zorgen vereischte, maar toch kwamen ze er voor uit, dat ze het fijn voor hem vonden en grootmoeder schreef er een briefje bij. Zij had een broer gehad, die, héél jong al, voor uitverkochte zalen speelde. Hij was niet oud geworden, op vijftiengjarige leeftijd gestorven. Grootmoeder vond het zoo fijn, dat in haar kleinzoon dezelfde aanleg ontdekt was. 't Maakte Henri heel blij, maar — ook een beetje verwaand. Het oude meerderheidstoontje werd wel eens weer gehoord, vooral tegen Henk.

't Ontging oom en tante niet. Het stemde ze niet gunstiger en oom, die er nu en dan over gedacht had, Henri tòch maar een fiels te geven, als hij jarig was, zei tegen tante, toen de 12de October naderde: „We zullen ons neefje maar eens een heel nuttig cadeau geven. Bedenk je eens, is er niets, dat hij noodig heeft? Iets van kleeren, b.v.?”

Tante dacht even na. Ze begreep wel, waarom het juist iets nuttigs moest zijn. Dat was, om hem „klein” te maken. 't Was ook wel bar, zoo verwaand hij de laatste weken weer was en dat terwijl hij nu toch wel wist van zijn vaders achteruitgang. Ze hadden het in de vacantie vermoed door z'n groote dankbaarheid voor de lessen, toen naar Engeland geschreven, of hij weten mócht, waarop z'n vader had teruggeschreven: „M'n zoon weet het.” Eerst hadden ze hem bewonderd, omdat hij zoo kalm het droeg, maar later, toen de oude toon terugkwam, was die bewondering langzamerhand in verontwaardiging overgegaan. 't Gaf geen pas, vonden ze, dat hij, de jongen, die nu wist, hier uit

goedheid en medelijden genomen te zijn, tegen den eigen zoon zoo uit de hoogte deed. Ja, een cadeau dat enkel nuttig was, was wel goed. Hun eigen kinderen kregen ook geen overbodige dingen. Dat Henk dezen keer een fiets had gekregen, nou, goed, maar de meeste boerenzoons hadden die al veel vroeger. „Nou,” zei tante na even gewacht te hebben, „schoenen heeft hij wel noodig. 't Is zonde en jammer van de kostelijke die er nog staan, maar op één paar na zijn ze hem allemaal te klein geworden. Dwaasheid toch eigenlijk een jongen in z'n groei zooveel kleeren en schoenen te geven, vooral waar hij geen broertjes had, die er in groeiden. Dat eene paar moet hij naar school dragen, dus heeft hij hard een paar Zondagsche noodig.”

„Best, een paar Zondagsche schoenen krijgt hij,” antwoordde Van den Berg.

„Weet je, waar ze het onlangs onder elkaar over hadden? Dat Henri geen schaatsen heeft. Als we hem er die eens bijgaven, of de kinderen ze lieten geven,” voegde tante er aarzelend bij. Ze begreep zoo goed, wat het moest zijn voor een jongen, die altijd mooie cadeaux gehad had, als hij nu niets dan een paar schoenen kreeg.

„Schaatsen in October? En dan van de kinderen? Wat heeft hij aan Piet en Henk gegeven? Ja, aan Piet een doosje griffels, dat is waar, maar Henk heeft hij nauwelijks gefeliciteerd.”

„Och ja — maar — zie je, als het eens ijs wordt en hij heeft geen schaatsen!”

„Vóór Sint Nicolaas zal dat ijs er nog wel niet zijn. Dan kunnen we hem altijd nog schaatsen geven. Voor zijn verjaardag krijgt hij schoenen en anders niets.”

In die week kocht tante schoenen, fijnere dan haar eigen jongens droegen.

Maar toch voelde ze geen vreugde over het te geven cadeau. 't Was allemaal waar, wat de baas gezegd had, 't was akelig, die verhouding met Henk, maar — tante kon toch nooit vergeten den morgen, toen ze Henri zoo heel bedroefd gezien had. Dien morgen had hij in haar hart een plaatsje veroverd en al was er veel gebeurd, al gebeurde er dagelijks veel om hem dat te doen verliezen, toch behield hij het. Wat zou het fijn zijn, als de jongen anders was.

Wat had tante graag ook voor hem een fiets zien klaar staan op z'n verjaardag, net als indertijd voor Henk.

Niemand verlangde naar Henri's verjaring. Hijzelf evenmin.

Heel vroeg werd hij al wakker op den morgen van zijn veertienden verjaardag. 't Was nog donker. De regen kletterde tegen de ruiten. De wind huilde. Alles even akelig. En nu was hij jarig! Jarig ver van vader en moeder. Hoe anders was dat vroeger geweest. Zou het ooit weer zóó worden? Nee, precies eender natuurlijk niet, dat was onmogelijk. Maar ééns zou het toch wel weer veranderen? Och ja, eens! De eerste jaren nog niet. Hier zou hij blijven, hier nog minstens tweemaal jarig zijn. Jarig, zonder cadeaux, zonder leuke menschen om je heen, zonder een fijnen avond met je vrienden, zonder al dat mooie van vroeger, dat hij toen genoot zonder er bij te denken, nam als hoorend bij zijn leven en dat hij nu zoo erg miste.

Traag ging de tijd en toch vond hij het nog te gauw, toen het tijd van opstaan was. Hij verlangde in 't minst niet naar de gelukwenschen van zijn familie. Oom en tante waren toch niet meer zoo aardig als een poosje geleden, Henk werd vervelender, klikte tegenwoordig als een jochie van vier en de rest, och wat konden ze hem schelen? Niets!

Henri vergat eigen aandeel. Henri vergat den avond, toen hij oom dankte voor de lessen, die hij krijgen zou. Henri vergat den morgen, toen tante met hem sprak.

Opstaan, aankleeden, wasschen aan de pomp, net als andere morgens. Jaan feliciteerde hem het eerst, toen kwam Piet, daarna half onwillig Henk. Hé, waar bleef tante? Die was anders altijd hier in het achterhuis. In de kamer wachtte ze hem. Ze was daar heel alleen.

En toen ze hem feliciteerde... Toen vergat hij even zichzelf en sloeg z'n armen om haar heen.

Had hij zóó maar vaker zichzelf vergeten.

Wat onhandig kwam tante met het cadeau voor den dag.

„Daar jongen, we dachten je maar wat te geven, dat je noodig had.”

Hij dankte haar heel hartelijk, omdat zij het was, die ze gaf en omdat hij nog steeds zichzelf vergeten was.

Later, op den weg naar school, toen pas bedacht hij hoe vreemd het voor hem was, zóó'n verjaardagscadeau te krijgen.

Schoenen? Daar lette hij vroeger niet eens op, of 't moest zijn, dat hij zin had in de een of andere bijzondere soort, maar anders, och nieuwe schoenen trok hij aan, zonder er iets van te zeggen. En nu had hij er voor bedankt, of het heel wat was.

Ja, maar tante had ze gegeven en bij tante had hij even vergeten, dat hij was Henri van den Berg, jongen van veertien, bijna nummer één van de klas en met buitengewonen aanleg voor muziek.

Tante vertelde aan niemand, wat daar in den vroegen morgen was voorgevallen; zelfs niet aan oom. En toen Henk haar 's middags vertelde, dat Henri op de vragen van de jongens naar zijn cadeaux geantwoord had: „Een vuurrood kanariepietje in een groen kooitje,” had ze gezegd: „Sinds wanneer babbelen jongens toch alles van elkaar over?”

Ja, dat gevraag van de jongens! Alleen Harm vroeg niets. Harm en Bob, die wisten natuurlijk van hun armoe, maar ze hadden het niet verder verteld, dat bleek duidelijk. Voor de jongens was hij nog de „rijke neef”. Daarom meenden ze, dat hij wel een groot cadeau uit Engeland zou hebben gekregen. Was Bob er nog maar. Die verstond zoo goed de kunst de aandacht der jongens op iets anders te vestigen. Bob was al ruim een maand op 't Gym. Harm stond er zielig bij. Harm was een leuk joch, maar je hadt in zoo'n geval niets aan hem. Bob zou je met een kwinkslag uit de narigheid redden. Want narigheid was toch een verjaardag zonder cadeaux. En narigheid was het, dat draaien tegen de jongens. Doch die narigheid duurde niet lang. Want, toen hij om halfvijf thuis kwam, was er een groot pak gekomen.

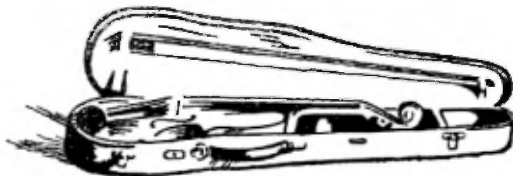
Toch een cadeau uit Engeland.

Van vader en moeder een Engelsch boek. Leuk hoor! 't Leek een kostschoolgeschiedenis te zijn.

Maar voor een boek was geen kist en geen houtwol noodig.

Dat was noodig voor grootmoeders geschenk.

Want grootmoeder stuurde — een viool.

XV.

HET PORTRET VAN DEN „VIOLIST”.

Nu kwam er een tijd — een tijd als nooit te voren.

Wat hadden oom en tante opgezien, van zóó'n cadeau. Wat was de heele familie verwonderd geweest, dat Henri het „meteen kon”.

„Natuurlijk vroeger les gehad,” zei Henk.

„Vroeger, nou, dat is te zeggen, sinds de vakantie nu en dan van meester Hilders en die gaat me nu les geven elke week, heelemaal voor niets.”

„Zoo-oo-oo,” antwoordde oom, „de viool komt dus niet onverwachts.”

„Toch wel, oom,” haastte Henri zich te zeggen. „Bij den meester mocht ik nu en dan even op zijn viool me oefenen en toen zou ik voor een viool gaan sparen en toen zei de meester, dat hij me gratis zou les geven, als ik er een had.”

„Toch stiekem van den jongen,” zei Van den Berg 's avonds tot z'n vrouw.

„Er wel met z'n meester over te praten, er over naar huis te schrijven, maar er ons niets van te zeggen. Aardig is anders, hoor!”

Tante zuchtte. Ze had hetzelfde gedacht. Henri wist niet van deze overleggingen, Henri was in-gelukkig, speelde den volgenden morgen al weer heel vroeg, verlangde naar het schooluur om z'n schat aan meester Hilders te kunnen toonen. Aan den meester, ja, èn aan de jongens. Nu zouden ze zien, dat hij ook wel een cadeau had gehad, nu hoefden ze niet verder te vragen, fijn hoor, ja fijn, maar toch nóg fijner, dat de meester het weten zou, dat nu de echte lessen beginnen zouden.

Die begonnen denzelfden avond al.

„Maar denk aan je schoolwerk, hoor!” zei de meester, „denk aan je schoolwerk,” zei oom, „denk aan je schoolwerk,” was ook de raad uit Engeland na z'n enthousiasten bedankbrief! Niet noodig, al die waarschuwingen. Zeker, 't was wel eens moeilijk sommen te maken of een vervelende thema te schrijven, als de vioolkist zoo stond te glanzen in

het avondzonnetje, maar Henri was nog geen nummer één en hij moest en zou het wezen met Kerstmis. Werken dus.

Maar als het Donderdag was en de viool mee naar school ging, omdat na vieren meester hem les gaf, dan was het feest. Meester Hilders verwonderde zich over de vorderingen en was onvoorzichtig genoeg, dat meer dan eens te zeggen. Dat deed hij in school zelden, jongens bovenmate prijzen, maar dan gold het ook niet de muziek.

Oom en tante waren niet zoo verrukt over het vioolspel. Een aardig wijsje, ja, daar hielden ze van, maar dat oefenen, o, dat oefenen. En omdat Henri gewoonlijk na vieren eerst z'n schoolwerk maakte, werd het „oefenen” meestal be waard tot na zevenen, als de heele familie bij elkaar zat.

„Jongen, is dat nou noodig zóó lang op dat ding te zitten zagen? Je bent al anderhalf uur bezig,” zei oom op een avond.

„Noodig, ja, om flink vooruit te komen wel, oom,” was het antwoord.

„Dan moet je maar weer op je eigen kamer gaan zitten. Ik houd het hier niet uit,” kreeg hij te hooren.

Hij ging. In 't voorjaar had hij heel graag alleen op z'n kamer gezeten, maar zijn petroleumkachel verveelde hem al lang, maakte het betrekkelijk kleine vertrek zoo benauwd, vond hij. Daarom was hij begonnen bij de anderen te zitten, wat hem een goedkeurenden blik van tante bezorgd had. Nu evenwel werd hij gedwongen de eenzaamheid te zoeken. Dat viel hem tegen. En ook — maar dat wou hij zichzelf niet bekennen — het stootte hem, dat er zóó over z'n muziek gesproken werd. Stel je voor, „gezaag”. Meester Hilders dacht er anders over, hoor! Die drong juist aan op veel en lang oefenen, geen versjes spelen, maar liefst enkel oefeningen.

In de kamer klonk de verzuchting: „Dat gekerm dringt je hier ook nog door merg en been.”

„Zeg dan, dat hij moet uitscheiden, vader,” raadde Henk. „Op school doet hij niets dan opscheppen over dat lor.”

Van den Berg antwoordde niet. Hoorde hij niet, hoe z'n jongen iets zei, waarvoor hij zich vroeger geschaamd zou hebben? Hoorde hij alleen maar de muziek?

Henri vond het niet meer zoo vervelend op de boerderij,

Henri begon te vergeten, wat geweest was, Henri ging alleen zien op de toekomst. Een beroemd violist worden en dan spelen in Londen, met vader, moeder en grootmoeder vlak vooraan in de groote, propvolle concertzaal.

Maar — zoover was het nog niet. Zoover zou het de eerste jaren ook nog niet zijn. Daarom kwam een plan in hem op. Moeder zou 30 November jarig zijn. Als hij haar dan eens een portret stuurde van zichzelf met z'n viool? Ja, een portret in zoo'n mooie lijst, zooals moeder verleden jaar om vaders portret gekocht had. Hij kwam met zijn plan voor den dag.

„Mij best,” zei oom.

„Dan ga je Woensdagmiddag maar met me mee naar de stad. 'k Moet dan een mantel en hoed voor Anna koopen,” zei tante.

„O, zooals u wilt, ik kan anders ook wel alleen gaan,” antwoordde Henri, die het idee met tante en nichtje hoeden en mantels te moeten uitzoeken niet bijzonder aanlokkelijk vond.

„Wel ja,” smaalde Henk, „jij bent vaak genoeg alleen naar de stad geweest, jij hebt er dagen lang den tijd gehad, om den weg te leeren.”

Jaan schoot in den lach. Oom en tante zwegen, oom omdat het „eigenwijze” van den jongen hem „woest” maakte, tante omdat het haar verdriet deed, dat hij haar zoo goedgemeend plan van samen gaan niet prettig vond. Henk zou zoo iets fijn gevonden hebben.

Henri was woedend. Alles bedierven ze hier. Al niet erg genoeg, dat hij, als een kleinen jongen, met tante naar den fotograaf mocht, nee, ze moesten hem ook nog uitlachen. Leuk hoor! Maar hij zou toonen, dat hij al die hulp niet noodig had, hij zou die twee haar overbodigheid wel laten voelen.

Anna was nog de vrolijkste van de drie, toen 's Woensdagmiddags de tocht ondernomen werd. Anna dacht aan 't fijne van in den trein zitten, van den mantel en hoed die gekocht zouden worden, van 't bezoek aan een „melksalon”, dat altijd volgde.

In den trein zei tante: „We zullen maar naar Verstraten gaan, die is goed en niet duur.”

„Verstraten? Nee tante, daar ga ik niet, dat is zoo'n doodgewone fotograaf.”

„Waar wou jij dan heen?”

„Naar Ferneman, dat is een fijne, daar gingen we altijd.”

„Zoo, naar die? Waar woont die?”

„Op de Koninginnelaan.”

„Wat een gruwelijk eind.”

„O, maar er gaat een tram heen. Als het u te veel tijd kost, kan ik wel alleen gaan.”

„Best, ga dan maar alleen,” antwoordde tante.

Toen had hij spijt. Er was iets in tante's stem, dat hem zoo raar van binnen maakte.

Toch — flink zijn. Alleen gaan.

Ze spraken af, waar ze elkaar weer zouden vinden. 't Was bij den „melksalon”. Hij had liever het station als punt van hereeniging gekozen. Die lunchroom, nou, een ding hoor! Vroeger zou hij er voor niets ter wereld zijn ingegaan. Zeker weer „goed en niet duur”. Nou vooruit, hij zou het maar doen. Maar niet weer tegen tante's wenschen ingaan.

In de tram voelde hij zich vrij en bijna vroolijk. Dit was zijn stad, dit waren zijn straten, straks als ze de volksbuurten gehad hadden kwam zijn wijk.

Zou hij — even — langs hun oude woning gaan?

Nee, niet doen, niet meer daaraan denken, later, als hij beroemd was, zouden ze weer in deze stad wonen in een nog veel mooier buurt, in een nog veel fijner huis. Z'n viool, die zou hem er brengen.

't Was een jongen met het hoofd fier in de hoogte, die belde bij den fotograaf. Maar 't was een jochie met bedrukt gezicht, dat een half uur later tóch langs het oude huis liep. Een jochie, dat enkel dacht aan het verleden.

Een jaar geleden . . .

Andere mensen in hun huis, andere gordijnen voor de ramen, alles anders, hijzelf ook, hijzelf misschien het meest.

De viool was zoo zwaar vandaag. Bijna niet te dragen.

„Zes gulden de proef” had de fotograaf gezegd en toen nog verteld, wat drie, ja zelfs wat twaalf stuks kosten zouden. Wat had hij er aan? Zes gulden die eene. Hij had nooit over prijzen van foto's gehoord, wel eens voor een raam gezien: „de zes een gulden” en toen gemeend dan zeker

wel een prachtportret voor een of twee gulden te kunnen krijgen. 't Meest had hij nog over de lijst gedacht, want die om vaders portret had vier gulden vijftig gekost, dat wist hij wel. Met zes gulden vijf en zeventig was hij de deur uit gegaan, daarvoor had hij gehoopt ruimschoots klaar te komen. Nu was er al een dubbeltje tramgeld af, straks ging er nog een, want loopen was wat erg ver en och, dat eene dubbeltje zou 't hem ook niet doen. Van een lijst koopen was eenvoudig geen sprake.

„En,” vroeg tante, toen ze elkaar op de afgesproken plaats weervonden, „klaar gekomen?”

„Jawel tante. Over een dag of vijf komt de proef.”

„'t Is te hopen, dat het goed uitvalt.”

„Och, ja, alles valt daar wel goed uit.”

„Je wou er immers ook nog een lijstje om koopen? 'k Heb mooie gezien en niet duur.”

„Ik kan toch geen lijst koopen, eer ik het portret heb,” probeerde hij zich nog goed te houden, maar toen tante hem mee wou nemen naar den winkel, opmerkend, dat hij toch zeker de maat wel wist, kon hij zijn leed niet langer zwijgen en vertelde tante alles.

„Zes gulden, 't is veel,” zei ze. „Waarom ging je ook naar zoo'n dure?”

„'k Dacht niet, dat het zooveel kosten zou,” antwoordde hij met een gedweeheid, die hem zelf verwonderde.

„Nou, gedane zaken nemen geen keer, maar kies dan een goedkoopster lijstje. Voor veertig cent zie je al heel aardige en voor een gulden twintig heel mooie. Je krijgt nog tweemaal zakgeld eer je moeder jarig is en oom zal je desnoods ook wel een paar kwartjes voorschieten.”

„Och nee,” zei Henri, maar tante's laatste woorden hadden een nieuw uitzicht geopend. Oom zou evengoed vier gulden kunnen voorschieten en dan zestien weken het zakgeld inhouden.

Dat te vragen — 't viel niet mee, maar tóch deed hij het dienzelfden avond nog, toen hij oom even alleen trof. Er kwam niet gauw antwoord.

Och, oom zou net als tante het onzin vinden zes gulden voor een portret en vier vijftig voor een lijst uit te geven. Misschien begon oom ook wel over lijstjes van veertig cent.

Maar daar begon oom niet over.

„Jongen,” zei hij na een benauwende stilte, „’t is niet erg verstandig een plan te maken en de kosten niet te overrekenen. Had je daar nu eens eerder met ons over gesproken dan hadden wij je wel kunnen vertellen, dat zóó’n fotograaf niet voor een krats werkt. Dat je om een duur portret een dure lijst wilt hebben — nou ja, ’t een

hoort bij het ander. Weet je nog, wat we afspraken, toen ik je zakgeld vaststelde?”

„Jawel, oom.”

„Zoo, wat dan?”

„Nou, dat ik er moest zien te komen van een kwartje per week en niet meer om geld naar Engeland mocht schrijven.”

„Juist en nóg wat.”

„k Weet niet, wat u bedoelt.”

Een kerel

„k Heb toen ook gezegd, dat, als je uitgaven hadt, die je zakgeld te boven gingen, je mij dat moest zeggen, weet je nog wel?”

„O ja, oom!”

„En nu heb je zoo'n uitgave. Wat zou je zeggen, als ik je nou eens vier gulden gaf?”

„Ik zou erg blij zijn, oom, en als u dan zestien weken mijn kwartje inhield, dan kwam ik weer bij.”

„Ik zei, Henri: als ik je vier gulden *gaf*. Ik sprak niet van voorschieten.”

't Was even doodstil. Toen zei Henri:

„Oom, 'k vind het èrg aardig, maar liever had ik, dat u het me voorschoot. Als u me de vier gulden *geeft* — dan — is het cadeau niet echt van mij.”

„Zooals je wilt,” zei Van den Berg en draaide zich om. Henri wist niet, of hij z'n oom soms beleedigd had. 't Was zoo raar, dat hij niets meer zei.

Doch dien avond was oom heel aardig en bijzonder spraakzaam. Toen Henri goedennacht had gezegd en alleen op z'n kamertje was, bracht oom hem de vier gulden.

„Daar jongen. Die leen ik je dus?”

„Ja oom, o, dank u wel,” klonk het, als een juichkreet bijna.

XVI.

VAN STUKGESNEDEN SNAREN.

Vijf December. -

Dat is voor de meeste menschen, groot en klein, nogal een dag van beteekenis.

Zes December.

Dat is een dag, waarop jongens elkaar een massa te vertellen hebben.

Henk en Henri gingen samen naar school dien morgen. Ze moesten er om halfnegen al zijn.

Zij hadden elkaar niets te vertellen.

Nee, ze hoefden ook niet te zeggen, wat ze gekregen hadden. Dat wisten ze wel van elkaar. Maar ze hadden heelemaal geen woord voor elkander. Zoo boos als Henk nu was

Henri had schaatsen gekregen, van die héél mooie, zooals nog maar een enkele jongen op het dorp ze had. Dat moest er nou net nog bij komen, dat vader en moeder ook al gingen meedoen met dat jong te verwennen. Zulke schaatsen had hij ook wel willen hebben. Ja, 't was waar, hij had twee jaar geleden schaatsen gekregen, die nu nog heel goed waren en 't was ook waar, dat je hier toen nog heelemaal niet van die „zwerschaatsen” zag, maar in elk geval was het toch miserabel, dat die Henri ze nu had. Als het ijs werd, zou je er wat van beleven. Hij had toch al zoo opgescheept over zijn geweldige rijkunst. Hij, Henk, kon er niet zoo heel veel van, vader beweerde zelfs, dat hij op die nieuwe van Henri niets fijn zou rijden, maar dat had vader natuurlijk enkel gezegd om 't een beetje goed te maken. Vader had best begrepen, hoe naar het was, Henri op zulke mooie schaatsen te zien en zelf maar van die doodgewone te hebben. Hij had ook wel mooie dingen gehad, een fijne fietslantaarn, waar hij al zoo lang naar verlang had, maar dat kon hem niet veel schelen, als hij dacht aan de schaatsen van Henri. Dicht bij school kwamen de andere jongens op hen af. Dat werd een vragen en vertellen van belang.

„En jij, Henri?”

„Schaatsen.”

„Wat voor?”

„Rondrijders.”

„In Engeland gekocht?”

„Vraag ik waar ze gekocht zijn? Ik heb ze, dat is het voornaamste.”

De bel ging. Allen stormden naar binnen. 't Kookte in Henk. Ook dát nog, doen of hij ze uit Engeland had, terwijl zijn vader ze gekocht had. Zijn vader en moeder deden tòch al zooveel voor 't joch. Had vader hem geen les laten geven? Was hij onlangs niet met moeder naar de stad geweest? En nou die schaatsen weer, had vader niet een paar héél mooie voor hem uitgezocht? De boosheid tegen

zijn ouders òm die heel mooie schaatsen ging bij Henk over in een soort medelijden, om hun zóó miskend worden!

Wacht maar, hij zou het den jongens wel vertellen. 't Moest maar eens uit zijn. Toch — vertellen — ja, Henk bedacht met schaamte, dat hij wel heel veel vertelde tegenwoordig, maar dat was thuis, waar er niet zoo op gelet werd. De jongens waren ongenadig, als je klikte. Nee, daar moest hij wat op verzinnen.

Hij verzon den heelen dag, zóó erg, dat er vrij wat vermaningen van meester Hilders' lippen vloeiden. Eindelijk, tegen vieren, hè ja, nu was hij er. Kobus Kamp, dièn moest hij hebben. Kobus had ook een hekel aan Henri. Kobus wou ook graag nummer één zijn met Kerstmis en zag die kans door Henri's harde werken erg klein worden.

Even stiekem een briefje aan Kobus. 't Kon best. Hilders zat te corrigeeren.

„Vraag om vier uur, als de anderen er bij zijn, eens aan Henri van wie hij die schaatsen heeft; niks van mij zeggen,” schreef hij, vouwde het papiertje heel secuur dicht, schreef er „Kobus Kamp” op en gaf het aan den jongen achter zich. Kobus zat twee banken verder.

Even omkijken. Ha, Kobus knikte en gaf een knipoogje. Ja, Kobus was wel wat anders dan de anderen.

„Zeg Henri, van wiè heb je eigenlijk die schaatsen gehad?” vroeg Kobus na vieren in de gang vrij onhandig.

„Wat een vraag,” zei Harm.

„Nou Henri, van wie?”

„Hoe kom jij zoo nieuwsgierig?” vroeg Henri.

„Nou, zoo maar, 'k wou het zoo graag weten,” deed nu Kobus wat onvast.

„Je hebt ze toch van je vader en moeder?” vroegen nu een paar jongens gelijk.

„Nee, van mijn oom en tante,” antwoordde Henri kortaf.

„O, en vanmorgen . . .”

„Wat vanmorgen?”

„Nou, je deed net, of je ze van je vader en moeder had gekregen.”

„Niet waar.”

„Welles.”

„Jullie bent gek.”

„Wat geeft het eigenlijk, van wie hij ze heeft,” vroeg Harm, die begon te begrijpen.

„O, niets,” riepen drie, vier jongens gelijk, „maar hij moet eerlijk zijn.”

„k Ben eerlijk.”

„Ja, nou je niet anders kan,” beet Henk hem toe. O, die knul. 't Was of hij zich schaamde, ze van vader en moeder gekregen te hebben. Bar was het, hoor!

„O, moet jij ook weer een duit in 't zakje doen? Dat is in lang niet gebeurd. Als je nog meer weet, vertel maar op, hoor! Je kliksnater mag, wat mij betreft, opengaan zoo wijd als een leeuwenmuil.”

„Kliksnater, dà's kras,” zei Toon.

„Niet tè kras voor hem,” was Henri's bescheid, waarmee hij den woordenstrijd geëindigd wou zien en daarom den jongens zijn rug toedraaide.

Maar dat zou niet gaan. Henk had ook zijn vrienden en Henri begon er een beetje „uit” te raken. De voetbal was niet meer zoo noodig, want verscheidene jongens hadden er een en bovendien, een jongen, die van eersten luilak een zoo stijve blokker was geworden — nee, wie voor meestersvriendje studeerde moesten ze niet.

„Zeg,” riep Klaas, „daar kom je zóó niet van af. Kliksnater is een gemeen scheldwoord, je moet er reden voor hebben, dat te zeggen. Klikken doen kleine apen, maar wij niet.”

„k Zei alleen wat van hem.”

„Juist, dát was zoo iets van klikken. Bah, wat een woord eigenlijk voor jongens uit acht. Wie praat daar nou van.”

„Daarvoor moet je van de H. B. S. komen en jongeheer uit de stad zijn,” smaalde Henk.

„Op de H. B. S. waren het flinker kerels dan hier,” beet Henri van zich af.

„O, konden ze jou daarom er niet meer gebruiken?” vroeg op belangstellenden toon Kobus.

Een algemeen gelach volgde. Henri beet zich op de lippen. Wat had hij die knullen graag op d'r gezicht gegeven, maar wat begon je tegen zoo veel? Nee, hij zou zich groot zien te houden.

„k Zal zoo vrij zijn jullie kwebbelgenot niet langer te

storen," zei hij, nogmaals een poging wagens er tusschen uit te trekken.

„Och, wat hartelijk," gierden verschillende jongens tegelijk. De kring, die hem omsloot, werd nauwer. Steeds meer jongens kwamen er bij, ook van andere klassen.

„Nee, nee," gilte Kobus boven het rumoer uit, „je moet eerst zeggen, waarom je Henk een kliksnater genoemd heb."

„Als ik dat deed, was ik er zelf ook een. Ik vertel geen kwaad van 't lieve kereltje."

„Houden jullie toch op," riep nu Harm. „Waar maken we ons nou zoo dik om? Niemand weet meer, waarover 't gekomen is."

„Nou, en of. 't Was over die schaatsen. Hij wou doen, of ze van zijn vader en moeder kwamen en hij had ze van zijn oom en tante," zeurde Kobus.

„Wel erg de moeite," lachte Harm.

„Nou, dat vind ik ook," riep Henk, wiens bloed te koken begon. „Oneerlijkheid is de moeite niet, lafheid nog minder en schelden beteekent heelemaal niks, dat weten we wel."

„Als je nou niet ophoudt met je gebazel van oneerlijkheid en nog over lafheid durft praten, dan zal ik je anders leeren," snauwde Henri hem toe.

„Alsof jij geen lafaard bent. Je wil niet weten, hè, dat je niks van je vader en moeder gekregen hebt."

„Mispunt," stootte Harm uit, die bang was voor herhaling van wat hij en Bob dien zomer beleefd hadden, „op zijn verjaardag kwam het pakket uit Engeland ook 's middags pas. 't Kan er wel zijn, als jullie thuis komt. Op Henri's verjaardag liep je ook al met zoo'n verrukt gezicht rond, omdat hij niet kon opscheppen over zijn cadeaux, zooals jij graag doet. Nou en den anderen dag, hè?"

„Als ik een kliksnater was had ik toen wel wat anders kunnen zeggen over die viool, die hij zoogenaamd van zijn vader en moeder gekregen had."

„Wat dan?" riepen enkele jongens.

„Vraag het hem zelf. Hij is immers niet oneerlijk en ook niet laf?"

Stille volgde op Henk's woorden.

„Nee," zei toen Henri, „ik ben niet oneerlijk en ik ben ook niet laf. Van de viool heb ik gezegd, dat ik die uit

Engeland had en van de schaatsen enkel, dat ik ze gekregen had en er niet naar vroeg, waar ze gekocht waren. Dat was allemaal waar. Nou, jullie weet van wie ik de schaatsen heb en de viool was van mijn grootmoeder. Van mijn vader en moeder kreeg ik op het oogenblik niets en voor mijn verjaardag gaven ze mij een boek. Maar," en hierbij keek hij de jongens hooghartig aan, „dat boek was een groot cadeau, grooter dan de fiets, die hij kreeg. Want mijn ouders zijn arm geworden. Dat wou Henk jullie zoo graag laten weten, zonder voor kliksnater uitgemaakt te kunnen worden. En nou kan ik zeker gaan? Een oneerlijke lafaard past niet bij jongens als jullie."

„Kerel, nee, jij een oneerlijke lafaard? Niks van aan. Je bent tien keer zooveel waard als dat lamlendige joch," juichte Harm en direct waren alle jongens, uitgezonderd Kobus, die het zich een plicht rekende Henk trouw te blijven, aan Henri's kant.

„Ja, ja," klonk het aan alle kanten. „Henk is een flauwert, zeg Henri, trek er je niks van aan, jô, zeg, kom mee, jij bent nog eens een kerel."

„En die," zei Harm, minachtend op Henk wijzend, „die heeft van den zomer een stukje uitgehaald — nou, Bob Randers en ik weten er alleen van en we zullen er niet over praten, maar als je dat wist..."

„k Zal wel maken, dat ik wegkom, dan kun je het vertellen," riep Henk buiten zichzelf van woede en niemand hield hem tegen, toen hij in draf wegrende.

„O, die knul, die knul," hijgde hij, terwijl hij voortholde, de oogen fonkelend van haat, de handen tot vuisten gebald. „Kon ik hem maar eens goed te pakken nemen, kon ik hem maar eens dik den damp injagen. Nou zijn alle jongens het met hem eens, met dien lafbek, dien ellendeling."

Wie weet, wat Harm nou vertelde. Wie weet, hoe de jongens morgen deden. Dat het nu zóó loopen moest. Hij had toch eigenlijk niets gedaan, niets laags tenminste. Nou ja, dat briefje aan Kobus, gunst, als dat joch nou z'n mond maar dicht hield en daar niets van zei. Die Kobus kon zoo onwijs doen soms. Hè, was hij er maar heelemaal niet aan begonnen. Waarom had hij het toch ook gedaan? O ja, omdat die leugenaar wou doen, of hij die schaatsen van z'n

vader en moeder gekregen had. Dat zou hij lekker eens aan moeder zeggen. 't Was tegenwoordig weer zoo dik aan met moeder en Henri. Vader was gerust de laatste weken ook al zoo aardig, had een paar avonden hem zelfs in de kamer op dat muziekding laten trommelen, had er over gepraat of het heel wat was. Dat jong met z'n viool — bespottelijk gewoon. Had je dat zotte portret moeten zien, dat naar Engeland was gegaan. Net een plaatje uit de krant.

Die viool was dat jong alles.

Die viool

Eensklaps gaat Henk langzamer loopen, staat zelfs stil. O, als dat eens kon!

Wéér zet hij het op een draf. Als er nu maar niemand in de kamer was. Moeder moest het dorp in, zou nog wel niet thuis zijn, Piet en Anna zouden nog wel buiten zijn, hoewel 't was al zoowat donker. Loopen dus.

't Viel mee. Jaan was, als gewoonlijk, met het melkgoed bezig, vader met een veekooper in den stal, Piet en Anna drentelden er omheen.

Als de wind het achterhuis door, hè, wat was het in 't gangetje al donker, in de kamer met de vier ramen gelukkig lichter, stil, even luisteren, of er niemand komt, och, wel nee, dat kan immers niet? Nu de opkamerdeur open, het trapje op, ja, natuurlijk, 't raam stond weer wijd open, meneer hield van frissche lucht, de viool op een stoel.

Kijk, als er nou een kat naar binnen sprong net tegen den stoel aan of een hond! Ja, maar Bruno zat altijd vast en Hec sprong niet door ramen. Nou, vooruit, een kat had ook wel veel kracht. Ja zoo, als de kat op den stoel wou springen en hij sprong op het eind van de vioolkast, dan moest die met kat en al omduikelen en op den grond terecht komen. Nou, dan waren natuurlijk de snaren gesprongen. 't Joch was altijd doodsbenauwd, dat je aan z'n dierbaar lawaaiding kwam, had altijd z'n mond vol over snaren die konden stuk gaan. Nou, als de viool zóó viel, dan moesten de snaren wel stuk zijn.

Zou hij hem zoo omsmijten? Ja maar, dat gaf natuurlijk een harden slag en als ze dat buiten eens hoorden? Kijk, Piet kwam juist den stal uit. En gunst ja, Jaan zou er ook

op af kunnen komen. Nou vooruit, niet zeuren, 't jong heeft het verdiend, dus . . .

En vastberaden neemt hij de viool uit de kist, snijdt vlug de snaren stuk, legt hem er weer in en dan ondersteboven op den grond bij den stoel.

Nu den stoel nog een duwtje, want die zou natuurlijk er van verschuiven, klaar; fijn hoor!

Toen Henri een poosje later thuiskwam, was Henk nergens te zien. Toch was het al vijf uur en tijd van boterham eten.

Tante was ook thuis gekomen, zat met het groote tarwebrood voor zich en maakte met groote snelheid een stapel dunne sneetjes, die door Jaan vervolgens van boter en kaas werden voorzien.

„Weet je niet, waar Henk is, Henri?”

„Nee, tante.”

„Zijn jullie niet samen thuis gekomen?”

„Nee tante, hij is vooruit gegaan.”

Gelukkig, hij had dus niets gezegd. Henri had er wel een beetje over in gezeten. Hoe dan ook, ten opzichte van oom en tante was het niet aardig geweest, dat met de schaatsen. Als Henk dezen keer nou z'n mond maar eens hield. De klassen van Piet

en Mina waren om halfvier al vertrokken, dus hadden die van de herrie om vier uur niets gemerkt.

„Hebben jullie geen van allen hem gezien?”

„Nou, ik geloof wel, dat hij bij huis is geweest,” antwoordde Jaan. „k Heb tenminste een van de groote jongens door 't achterhuis zien schieten, maar ik dacht, dat het Henri was.”

„Nee, ik kom nou net thuis.”

„Nou, dan moet het Henk geweest zijn. Ga jij eens kijken, Piet!”

't Duurde niet lang, of samen kwamen ze terug. Henk met vuurrood hoofd.

„Gunst, jongen, wat zie je er uit!”

„Ja moeder, 'k wist niet, dat het al zoo laat was en toen ik het merkte, ben ik hard gaan loopen.”

„Je bent toch al thuis geweest?” vroeg Jaan.

Henk werd nog rooder, zeker van de warmte hier na de kou buiten.

„Ja, 'k ben even thuis geweest, maar toen dacht ik er aan, dat ik Kees de Bruin beloofd had, naar zijn konijnen te komen kijken en daar kom ik nou vandaan.”

„Zijn het mooie?” vroeg Piet.

't Gesprek liep nog een poosje over de konijnen van Kees de Bruin en, terwijl er gegeten werd, kreeg Henk zijn gewone kleur weer terug en begon Henri te hopen, dat het schaatsenverhaal vergeten zou worden. Hij zou maar zorgen, dat Henk niet met oom en tante alleen was. Nadat de tafel was afgeruimd begonnen de jongens aan hun werk. 't Was niet veel. Henri kon het eigenlijk wel grootendeels laten schieten, want het was repetitie van Engelsch, dat hij opperbest kende, een paragraaf cijfersommen, die hij al uitgerekend had en dus slechts had over te schrijven en een paar blinde kaartjes repeteeren. Met een twintig minuten had hij de zaakjes in orde. Hè, nu op te bergen en de viool te mogen halen. 't Zou niet te best gaan. Tante schreef een brief en oom zat voor lange rijen cijfers. Als die iets uit te rekenen had, wat zoo aan 't eind van het jaar nog eens voorkwam, wou hij niet gestoord worden. Dus — vanavond viool spelen op z'n kamer. Ja, maar dan was Henk in de gelegenheid zijn hart uit te storten. Nee, dat niet, hoor! Dan maar vast wat vooruit werken voor morgen. 't Kon best, nu met de repetities.

Voor Henk kostte het werk wat meer tijd en moeite, maar met ruim een uur was ook hij klaar en toen, nee, toen kon Henri niet meer zich houden, of hij nog werkte.

„Mag ik vanavond hier spelen, oom?” vroeg hij weifelend.

„Nee jò, dat gaat niet. 'k Heb werk, waar ik m'n hoofd bij noodig heb.”

Henri stond op. Langer blijven zou te vreemd zijn. Hij moest gaan.

Langzaam deed hij de deur open, ging het trapje op, maakte licht.

Gunst, z'n viool, waar was die? Als wezenloos zonk hij op z'n knieën, toen hij zag de verwoesting.

Geen oogenblik dacht hij aan z'n open raam of aan een kat. Hij dacht alleen aan dat héél erge : zijn viool stuk en geen geld om haar te laten maken. Weken lang moest hij sparen, eer hij bij oom z'n schuld van het portret aangezuiverd had. Weken lang zou hij niet kunnen spelen.

De snaren waren stuk gesneden. 't Hout zelfs vertoonde een klein sneetje.

Henri begreep.

XVII.

VROEGER, HENK! EN NU?

In de groote kamer heerscht diepe stilte. Vader rekt, moeder schijft, Jaan stopt kousen, Anna breit, Piet en Henk hebben een boek voor zich. Aan Piet's houding kun je zien, hoè mooi 'het is. En Henk Hevig bonst zijn hart. Zijn hart? Neen, het klopt en bonst overal. Aanstonds zal Henri terugkomen. Dan moet Henk zich goed houden, héél goed. Als hij nu maar niet weer zoo'n kleur krijgt. Dat hoeft toch immers niet? Niemand zal weten, hoe de viool stuk gegaan is. Nooit zullen ze weten, dat hij het gedaan heeft, o nee, dat nooit en nóóit zeggen.

Waar blijft het joch nu? Zou hij die snaren aan het maken zijn? Nee, dat kan niet. Als een snaar stuk is, moet er een nieuwe op. Zou hij dan soms nieuwe hebben? Zou zijn grootmoeder er soms een stuk of wat bij gedaan hebben? Best mogelijk. Bij moeders nieuwe naaimachine hadden ze ook een heel pakje naalden gedaan. Misschien kreeg je bij zoo'n viool wel een bosje snaren. Verbeeld je, dan zou dus alle moeite voor niets zijn, dan zou de knul nóg niet zijn verdiende loon hebben.

't Blijft stil in het kamertje. Gunst ja, hij is het ding vast aan 't maken.

„Wat duurt het lang eer Henri spelen gaat,” zegt na een poos Anna.

„Hij houdt wel eens meer op,” antwoordt moeder, die juist haar brief af heeft.

„Ja, maar hij heeft nou nog heelemaal niets laten hooren, moeder.”

„Nee, dat is waar en hij is al over het half uur weg,” vult Jaan aan.

„Ga jij eens even kijken, Henk, en vraag meteen of hij om koffie komt.”

„Waarom moet ik? Ik zit te lezen.”

„En Anna zit te breien. Lezen is minder noodig.”

„Laat Piet maar gaan.”

„Henk, tegen wien heb ik het gezegd?”

Henk staat op. Als moeder zoo begint heb je niets meer in te brengen, zie je, maar 't is toch een vervelende historie, dat hij nou juist moet.

Wat zou het joch doen?

Geleund tegen den tafelpoot, de armen stijf om de mishandelde viool, de oogen akelig groot, zóó vindt hij Henri. Eeven kijken ze elkaar aan. Dan gaat een groote schrik door Henk. Henri's oogen zeggen hem, dat alle voorzorgen van verschoven stoel en viool op den grond vergeefsch zijn geweest.

„Volhouden, volhouden,” flitst het door zijn brein.

„Zeg, wat heb je? Moeder vraagt of je koffie komt drinken. Of zal ik ze je hier brengen?”

„Nee, ik kom wel.”

Met de viool in beide handen gaat Henri mee en zonder een woord te zeggen legt hij zijn zoo geliefd instrument op tafel.

„Jongen, wat is dat?”

„Alle snaren zijn stuk, oom!”

„Hoe komt dat?”

„'k Weet niet. 'k Heb 'm in de kist gelegd als altijd en zóó vond ik hem terug, op den grond.”

„Waar had je hem gezet?”

„Op een stoel.”

„En stond hij nog op dien stoel?”

„Nee, hij lag op den grond.”

„Er is niemand op je kamertje geweest,” zegt tante.

„'t Raam stond zeker weer open,” zegt Henk op vreemden, schorren toon.

„Wat zou dat?”

„Nou, er kan toch een kat doorgesprongen zijn?”

„Een kat!” antwoordt Henri minachtend.

„Nou,” zegt tante, „dat moet je niet zeggen, jò! Met dit koude weer kruipen ze overal in. Ik heb onlangs die groote zwarte ook al van je bed gejaagd. Jij houdt zoo van open ramen, maar ik heb het er niks op voorzien.”

„Kom eens mee en vertel eens precies, hoe je de zaak gevonden hebt,” zegt oom.

Henri gaat. Allen volgen. Ook Henk.

„Hou je goed, hou je goed,” troost hij zichzelf.

„'t Is natuurlijk mogelijk, dat een kat zoo op de punt is gesprongen, maar dat zoo'n ding dan over den kop slaat en dat meteen alle snaren stuk zijn zoo precies op dezelfde plaats, dat is vreemd,” zegt Van den Berg peinzend.

Stilte, benauwende stilte, Henk wil wat zeggen, opent den mond, sluit dien weer even vlug.

„Als een kat er op sprong,” herneemt oom, terwijl hij een duwtje geeft op het eind van de kist, dat buiten den stoel uitsteekt, „dan zou je verwachten, dat de stoel weg-schoof en de viool op den onderkant terecht kwam. En hij lag op het deksel, zeg je?”

„Ja oom.”

Weer die stilte.

„Vrouw,” zegt dan Jaan, „die bedelaar is weer geweest, u weet wel, die met dien krommen neus, die zoo vaak dronken is. Ik heb hem geen cent gegeven, want ik dacht: het is tòch maar voor jenever. Hij ging scheldend en vloekend weg. Zou die het soms gedaan hebben?”

„Nou, dat kan best,” vindt tante, „je kunt hem van buiten af best grijpen.”

Henk herademt. Fijn hoor! Of ze een kat of een bedelaar de schuld geven kan hem niet schelen, als ze maar niet hem er voor aanzien.

„'t Is een strop voor je, jongen! Wie het gedaan heeft, heeft het gedaan, maar jouw viool is stuk. Wel een leer voor je, om voortaan je raam te sluiten. Tante heeft je al zoo vaak gewaarschuwd, is 't niet?”

„Ja oom,” zegt Henri op doffen toon. Hij hoort nauwelijks waarover het gaat, hij weet wel, wie het deed, hij heeft het begrepen uit Henk's oogen, uit Henk's woorden, uit alles aan Henk. Bijna had hij het er uitgegooid, toen Henk over een kat begon, maar nee, flink zijn, zwijgen, 't zal nu natuurlijk evenmin uitkomen, als dat van toen over die fiets. Nou ja, dan maar niet uitkomen. Alles beter, dan zelf een „kliksuater” te zijn.

Er wordt nog veel gesproken over het schadelijke van open ramen, tante zegt voor den zooveelsten keer, dat er in den zomer stof en in den winter vocht door zoo'n open raam komt; oom zegt, dat er ook iets anders door kan komen en dat, zoo goed als je in de groote steden van inbreken en insluipen hoort, het ook op de dorpen kan voorkomen. Jaan rilt en stelt voor, het huis te gaan doorzoeken, oom zegt, dat een insluiper niet beginnen zou met een viool stuk te maken, doch liefst alles zou laten, zooals het was, om geen argwaan te wekken, Henk zegt niets meer en Henri verlangt alleen te zijn, is dankbaar, als de tijd van naar bed gaan daar is. Liever de eenzaamheid dan al dat gebabbel, dat ten slotte er toe leiden moet hemzelf de schuld te geven.

Henk is ook blij, als hij in de groote bedsteê ligt, die hij met Piet deelt.

Henk heeft zich goed gehouden, Henk heeft eer van zijn werk, want niet alleen dat de viool stuk is, maar ook, dat hij met z'n open raam nu zichzelf de schuld moet geven, zal Henri geducht dwars zitten. Ja, dat is fijn, héél fijn! Anders zou vader het ding wel hebben laten maken, maar nu heeft hij daar niets van gezegd. Natuurlijk, hij is woest om dien bedelaar, die binnen had kunnen komen. Net goed, hoor! Kom, nu slapen gaan.

Het duurt lang, eer dat gelukt. En, eindelijk zoover, komen benauwde droomen hem kwellen. Hij ziet weer de jongens van school. Groote hoofden hebben ze, met wijd open monden komen ze op hem af, hoor, hoe ze schelden. Henri is er ook bij, Henri scheldt niet, maar kijkt zoo raar, net als toen met de viool.

Met een schok ontwaakt hij. Gelukkig, 't is maar een droom. Hij ligt hier veilig in z'n eigen bed.

Weer slaapt hij in; weer droomt hij. Nu zijn het bedelaars,

die hij ziet, arme, vuile bedelaars met gescheurde kleeren; ze hebben allemaal violen, o, kijk die eene, wat een groote, o, hij komt dichterbij, wat een snaren heeft dat ding. Hoor, hij zegt: „Die moet je allemaal stuk maken, gauw, gauw, allemaal hoor!” Henk grijpt zijn mes, snijdt, snijdt, maar er komen hoe langer hoe meer snaren bij en de bedelaar wordt woedend, wil slaan, gauwer, gauwer, ze moeten stuk, allemaal. Er mag er geen een heel blijven.

Met een gil ontwaakt hij. Piet schrikt er van, wordt wakker.

„Jò, wat is er?”

„Niks, 'k heb zoo naar gedroomd!”

„Zeker een kwaad geweten,” grinnikt Piet, draait zich om en slaapt gauw weer in.

„Een kwaad geweten!”

Dat was iets van Jaan. Die beweerde, dat je alleen nare dromen kon hebben, als je wat uitgevoerd had. Onzin natuurlijk. Aan dromen kan je niets doen. Hij zou nu maar wakker blijven, dan had hij er geen last meer van.

Nee, de dromen bleven nu weg. Maar wakker liggen viel toch ook niet mee, hoor! 't Was eigenlijk nog nooit gebeurd, dat hij zichzelf wakker hield. Ja, er was zooveel, dat nog nooit gebeurde. Nog nooit was hij zoo door de jongens uitgemaakt als vandaag, nog nooit was er zooveel vervelends in z'n leven geweest, als sinds Henri hier in huis was. Was dat maar nooit gebeurd, dat nare met z'n vader, dan hadden ze hem nooit hier gekregen. Ze zouden hem nu nog lang houden ook. Een pretje, hoor! En wie weet, wat de jongens morgen zouden zeggen. Ze hadden het vanmiddag dan maar wát voor hem opgenomen. O, vanmiddag! Wat leek dat allemaal lang geleden!

Wat is het stil in huis. Iedereen slaapt natuurlijk. Iedereen? Zou Henri ook slapen? Misschien wel niet. Hij vond het heel erg van z'n viool, dat kon je wel werken!

Eigenlijk vindt Henk het nu ook wel wat erg. Nieuwe snaren, wie weet, wat die zouden kosten. Gelukkig toch maar, dat niemand op de gedachte kwam, dat hij het had kunnen doen. Ze wisten wel, dat hij thuis was geweest. Verbeeld je, dat Henri daar eens over ging denken! Hij had toch wel erg leelijk gekeken, hoor! En hij had heele-

maal geen antwoord gegeven op wat ze zeiden over een kat of een bedelaar. Maar hij had toch niets gezegd. En als hij er dan over begon, wel, dan tóch volhouden, dat het niet waar was.

Wat is dat? Hoort hij daar een deur? Wel nee, dat kan toch niet? Ja, nu hoort hij voetstappen. Er komt iemand

de trap op! Het is niet donker op den zolder, want de maan schijnt. Alles kan hij zien, maar zijn oogen zijn slechts op één punt gericht. Het luik! Welk hoofd zou hij daar zien verschijnen? O, moeder! Gelukkig! Hij was heusch bang geweest. Och, die verhalen ook over bedelaars en die droomen! Zijn blijdschap omdat het moeder is, doet hem niet denken over het vreemde van haar bezoek, zoo midden in den nacht. Recht overeind wacht hij haar af.

„Moeder!”

„Zoo jongen, ben je wakker? Dáár ben ik blij om.”

„Moeder, wat is er?” zegt hij angstig. Hij ziet iets héél ergs! Tranen in moeders oogen.

„Stil Henk, maak Piet niet wakker. Ik wil met je praten, jongen! Kom mee.”

Zonder een woord te zeggen trekt hij de jas aan, die moeder hem geeft en volgt haar naar beneden, naar de kamer, die hij straks heeft verlaten. Ja, straks! 't Is nog geen nacht. Even over halfelf, wijst de klok. Gunst, hij had gemeend, dat het haast morgen was.

Moeder ging zitten. Hij bleef staan.

„Kom eens dicht bij me, Henk,” zei ze zacht, heel zacht, zeker om vader, die in de groote bedsteê sliep, niet wakker te maken.

Hij ging wat dichtër naar z'n moeder toe, begon steeds angstiger te worden.

„Jongen,” en moeder sloeg haar arm om hem heen, „jongen, heb jij je moeder niets te zeggen?”

„Wel nee, moeder!”

„Heelemaal niets?”

„Nee,” deed Henk, wat weifelend nu.

„O jongen,” en hierbij barstte vrouw Van den Berg in snikken uit, „toen je wakker lag, dacht ik: gelukkig, hij heeft tòch nog een geweten, dat spreekt, maar nou . . . O m'n jongen, m'n eigen jongen, hoe kùn je toch zóó doen. Kijk eens.”

Ze lei een briefje neer. 't Was een kladpapiertje van school, waarop hij aan Kobus geschreven had: „Zeg, die schaatsen heeft Henri niet uit Engeland, maar van mijn vader en moeder gehad.”

Hij had dat in zijn zak gestopt en een ander geschreven.

„Heb je nou nóg niks te zeggen, Henk?”

„O ja, moeder, Henri deed of hij die schaatsen van z'n vader en moeder gekregen had en toen . . .”

„Zoo iets begrijp ik wel, maar weet je waar ik dit briefje vond? Op den grond, in Henri's kamertje, heel dicht bij de plek, waar de viool lag!”

„O-o-o!”

Sprakeloos van ontzetting staarde hij zijn moeder aan.

„Ja Henk, ik hoorde Henri snikken en als zoo'n groote jongen huilt, dan heeft hij wel heel erg verdriet. Daarom ging ik even naar hem kijken en toen vond ik dit. O jongen, dat je dáártoe kwam.”

„Ja moeder, maar, ziet u, hij had me zoo bar getergd en hij had toch die mooie schaatsen van u en vader gekregen en toen wou die net doen, of ze van z'n eigen vader en moeder waren en toen kwam er ruzie en toen schold hij voor kliksnater en toen — de jongens — ze waren allemaal voor hem en . . .”

Verder kwam Henk niet. Dit was de tweede jongen, dien vrouw Van den Berg dezen avond huilen zag. Maar dezen kon ze niet troosten.

„Henk,” zei ze, toen hij wat bedaard was, „dát je het deed, was erg, maar dat je zoo volhardde in je kwaad! In drift doet iedereen wel eens iets verkeerd, maar jij ging er in door, jij was het, die over een kat begon, jij vond het best, dat we dien bedelaar de schuld gaven, jij zoudt je kwaad nooit beleden hebben, als ik er niet achtergekomen was. Henk, jongen, dat ik zooveel kwaad in jou moest vinden, zooveel zonde, jongen! Je weet wel, waarom, hè jongen?”

Ja, Henk wist het wel. Moeder en hij dachten aan hetzelfde, dachten aan wat verscheidene jaren geleden gebeurd was. Toen had moeder ook gehuild, ook om Henk, maar dat was toch minder erg geweest. Henk, ventje van zeven, was heel erg ziek, ieder vreesde, dat hij sterven zou. En eens, toen moeder met haar jongen gebeden had, had hij gezegd: „Moeder, als ik dood ga, ga ik naar den Lieven Heer, hè? Ik hou zooveel van Hem.” Vaak daarover gesproken na zijn herstel hadden ze niet. Een héél enkel keertje maar. Doch nu dachten ze er aan. Moeder met groote droefheid, Henk diep beschaamd.

„Zou je dát nu ook durven zeggen, Henk?”

„Nee, moeder.”

„Maar de Heer heeft jou wel lief, m'n jongen. Moeder is diep bedroefd over je, maar denk er dan eens aan, hoe je tegen God gezondigd heb. Zeg eens, Henk, heb je den laatsten tijd wel eens gebeden, echt gebeden?”

„Nee, moeder!”

„Dat is de oorzaak van alles, kind! Bidden geeft kracht tegen den booze. Maar — Henk — nóg is het niet te laat. Nóg kun je vergeving krijgen van God en menschen.”

Als een kleine jongen knielde Henk aan zijn moeders voeten en zijn handen in de hare, vertelde hij haar alles, heel eerlijk. Hij vertelde ook van dien zomeravond.

„Kun je dat alles ook aan vader vertellen, Henk?” was al, wat moeder zei, toen hij eindelijk ophield.

„Nou dadelijk, moeder?”

„Nee, vader slaapt. Maar morgenochtend is het je eerste werk, hè?”

„Vader zal zoo ontzettend boos zijn.”

„Vader zal je vergeven, jongen, zooals moeder je vergeeft. En, Henk, zullen we dan ook samen vragen, of God het je vergeven wil?”

„Ja, moeder.”

Als een poosje later Henk weer in bed ligt, is het wonder rustig in hem. Zóó is het in geen maanden geweest. Nu durft hij slapen gaan. Nu is hij niet bang meer voor booze droomen. Morgenochtend, ja, dan komt er nog iets ergs. Dan moet hij alles aan vader vertellen en ook aan Henri dat van de viool. Maar hij zal bidden, bidden om kracht. En het gebed van een, die schuld belijden wil en schuld beleden heeft, blijft niet onverhoord.

XVIII.

NAAR ENGELAND.

Vrijdagavond voor Kerstmis.

Een boot, die uit Rotterdam vertrekken gaat naar Engeland.

Dat gebeurt elken avond.

Maar nu is er een heel gelukkige jongen aan boord.

Die jongen is — Henri van den Berg. Henri gaat Kerstmis, Oud-en-nieuw en dan nóg ruim een week doorbrengen in Engeland bij zijn ouders en grootmoeder.

Oom en Henk hebben hem aan boord gebracht. Oom betaalt de reis.

In Henri's koffer is z'n rapport. Het is schitterend.

Hij is nummer een geworden. Zijn laagste cijfer is een zeven. Voor Fransch. Nou, maar zeven is toch ruim voldoende, hè? Zeven is heel wat meer dan drie.

Henk heeft niet zoo'n mooi rapport. Hij kan nu eenmaal niet zoo goed als Henri.

Ze werken de laatste weken samen. Ze zijn vrienden geworden.

Henri had vreemd opgezien, dien morgen, toen oom hem riep en hij daar Henk zag, met rood behuild gezicht. Ooms oogen hadden heel donker gekeken en hij had gezegd: „Hier is een jongen, die je wat te zeggen heeft, Henri.”

„Ik heb je viool stuk gemaakt,” had Henk er toen uitgestooten.

„Dat begreep ik wel,” had Henri geantwoord.

Toen had een paar minuten lang niemand iets gezegd, tot oom begonnen was: „We staan hier voor een raar geval. De jongen, dien ik vertrouwd, blijkt een valsche bedrieger te zijn geweest en de jongen, dien ik weleens niet vertrouwd heb, heeft getoond een kerel te zijn, een kerel voor wien ik respect heb. Wat gisteren met die viool gebeurd is, 't was erg, maar als ik denk aan dien avond in Juli, wat ik toen tegen jou gezegd heb, Henri, en hoe ik je strafte, terwijl hij straf, erge straf verdiende, in de eerste plaats, omdat hij iets, wat hij thuis had afgeluisterd, jou in het bijzijn van vreemden voor de voeten wierp en ten andere, omdat hij toeliet, dat ik jou strafte, wel, dan kan ik het dien jongen bijna niet vergeven. Jou, Henri, heb ik wel eens voor lafaard uitgemaakt, maar hij, hij verdient zoo genoemd te worden, hij is erger dan een lafaard en jij toonde je een held, toen door te zwijgen, gisteren door je vermoedens voor je te houden. Geef me een hand, Henri! Je bent een flinke kerel!”

Henri had ooms toegestoken hand gevat, doch met neer-
geslagen oogen.

„Oom,” had hij gezegd, „dat van gisteren, met die schaatsen, was toch niet heelemaal eerlijk van me.”

„Nee, dat was het niet, maar je deedt het, om de armoe

van je ouders te verbergen. Goed was het niet, maar begrijpen kan ik dat."

Henri was eigenlijk maar heel blij geweest, toen hij vertrekken kon. Oom en Henk waren samen achtergebleven en het duurde een heelen tijd, eer de laatste buiten kwam. Wat onzeker was hij op Henri afgekomen.

"Willen we goeie vrienden worden?" had hij gevraagd en Henri, die op dat oogenblik heel goed voelde, hoe hijzelf de eerste oorzaak van alles geweest was, had gezegd: „Graag, jò!" En, wat zachter, had hij er bijgevoegd: „k Vind het reusachtig, hoor, dat je het gezegd hebt, vooral dat van toen, je weet wel."

„Maar ik heb het toch wel lang voor me gehouden," had Henk erkend.

„Des te moeilijker was het nou, om het te zeggen," had Henri geantwoord.

De jongens op school hadden er van opgezien, dat de twee neefs zoo broederlijk kwamen aangestapt en zoo anders deden dan vroeger, maar ze waren daar al gauw aan gewend.

De viool is gemaakt. Ook diè gaat mee naar Engeland. Uit Henk's spaarpot zijn de kosten betaald.

En o, toen oom dat heerlijke vertelde, dat Henri naar Engeland mocht . . .

Nu is het zoover; nu gaat hij.

Hij treft het met z'n reis. 't Is een heel kalme nacht. Van zeeziekte heeft hij in 't minst geen last, maar toch slaapt hij niet rustig. Er is te veel om over te denken.

Maar het zijn allemaats mooie, heerlijke dingen.

Hij gaat naar Engeland voor bijna drie weken. Hij heeft een week vacantie meer dan de anderen vanwege z'n reis.

Morgen zal hij vader en moeder zien en hoè! Oom heeft ze een langen brief geschreven en de brieven, die toèn terugkwamen . . .

„Je zult het wel erg naar vinden, als je weer naar ons terug moet," heeft Anna gezegd. Ze scheen een beetje bang te zijn, dat hij even onuitstaanbaar zou terugkomen, als hij vroeger was. Geen nood. Hij is zich deze laatste weken op de boerderij meer thuis gaan voelen, dan in al de maanden daarvoor.

Hij is van oom en tante gaan houden. Van tante hield hij

al lang, van oom, nou, zoo'n beetje, maar toen oom hem een „kerel” noemde, een „flinke kerel”, toèn had zijn hart voor oom geklopt als nooit te voren. Zoo graag wil hij „een kerel” zijn.

Dikwijls denkt hij terug aan zijn avontuur met den man in de duinen. Och, zoo belangrijk als toen, vindt hij het niet meer. Er zwierven zooveel stroopers door de duinen, andere jongens hadden daar ook wel eens van verteld. En dat die vanuit zoo'n hol het jachtveld afspiedden, nou, dat was ook niet zoo buitengewoon. Alleen — die man had iets beters kunnen worden. Dat had hij zelf gezegd.

„En ik had iets slechters kunnen worden,” zegt Henri in zichzelf, als hij denkt aan dien tijd van leugen en bedrog.

· · · · ·
Stadig glijdt de stoomboot door den stillen nacht.

Er zijn reizigers aan boord, die gaan vieren een feest van *hulst* en *mistletoe*. Waar kan dat beter dan in Engeland?

Er is een jongen aan boord, die dankt; dankt voor vergeven schuld.

Die jongen gaat *Kerstfeest* vieren. Waar kan *hij* dat beter dan in Engeland?

